

वार्षिक प्रतिवेदन

आ.व. २०७७/०८८

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं

वार्षिक प्रतिवेदन

आ. व. २०७७ / ०७८

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं

- प्रकाशक : राष्ट्रीय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं।
- प्रतिलिपि अधिकार : २०७८, राष्ट्रीय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, काठमाडौं
- सम्पादक : प्रकाश शाह, सहायक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत
सुमन घिमिरे, रेझर
- सल्लाहकार : डा. रामचन्द्र कँडेल, महानिर्देशक
वेदकुमार ढकाल, उप-महानिर्देशक
चन्द्रशेखर चौधरी, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत
गणेश पन्त, इकोलोजिष्ट
- आवरण फोटो र सौजन्य : जुम्ल्याहा छावा राम लक्ष्मण/करण गिरी
हिउँचितुवा/गोपाल खनाल
- सम्पर्क ठेगाना : राष्ट्रीय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
पो.ब.नं. : ८६०, बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल
फोन नं. : ०१-५३२०९१२
ईमेल: info@dnpwc.gov.np
वेबसाइट : www.dnpwc.gov.np
- मुद्रण : ग्लोबल प्रिन्ट कनेक्सन प्रा.लि.
प्रज्ञा आधुनिक छापाखाना
कमलादी, काठमाडौं
फोन : ०१-४२२७२५१
Email : gpc2070@gmail.com

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
(..... शाखा)

फोन नं. : | ०१-५३२०९९२

पत्र संख्या :-
चलानी नं. :-

पो.ब.नं. - ८६०
बबरमल, काठमाडौं
Email : info@dnpwc.gov.np
<http://www.dnpwc.gov.np>

मन्तव्य

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र प्राणी उद्यानहरुद्वारा सञ्चालित वार्षिक क्रियाकलापहरुको प्रगति विवरण तथा वन्यजन्तु र प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने लक्ष अनुरूप सञ्चालन भइरहेका आयोजनाहरुको कार्य सम्पादन, पर्यटकीय गतिविधि, सिमसार क्षेत्र संरक्षण कार्यक्रम लगायत विविध विकास कार्यक्रम र खर्चको विस्तृत विवरण उल्लेख गरी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

नेपाल सरकारले जैविक विविधता संरक्षणको क्षेत्रमा अवलम्बन गरेका विभिन्न नीति तथा योजनाहरु र अन्य गतिविधिहरूलाई विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरुमा उच्च प्रशंसा गरिएको पाइएता पनि नेपालले केही चुनौतीहरुको सामना गर्नु परिहरेको छ । निकुञ्ज तथा आरक्ष वरपर बढ्दो जनघनत्व र प्राकृतिक स्रोत माथिको निर्भरता, ठूला पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यक्रमहरु, मिचाहा प्रजातिको बृद्धिमा तिब्रता, जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व तथा अव्यवस्थित भू-उपयोगका कारण संरक्षित क्षेत्रमा पर्न गएको असर मुख्य चुनौतीका रूपमा रहेका छन् । दुर्लभ र लोप हुने खतरामा परेका वन्यजन्तुको अन्तिम आश्रयस्थलका रूपमा रहेका संरक्षित क्षेत्रहरु तथा वरपरका वासस्थान जोगाउनु आजको आवश्यकता हो ।

संरक्षित क्षेत्रहरुको संरक्षण र व्यवस्थापनका साथसाथै जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानिय जनतालाई संरक्षण साभेदारको रूपमा सहभागी गराई रोजगारी तथा आय आर्जन मार्फत आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले संरक्षित क्षेत्र वरिपरि मध्यवर्ती क्षेत्रहरुको घोषणा गरी स्थानीय समुदायका वन पैदावारको आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्न समेत मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२ कार्यान्वयन हुँदै आइरहेको छ । नेपालले संरक्षण क्षेत्रमा उल्लेख्य सफलता हासिल गर्नुमा नेपाली सेना, सुरक्षाकर्मीहरु तथा स्थानीय वासिन्दाहरुको सक्रिय सहभागिताका साथसाथै यस कार्यमा जुटेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण साभेदार संघसंस्था तथा व्यक्तिहरुसंगको सहकार्य, सहयोग र कठिनद्वारा प्रशंसनीय रहेको छ । यसलाई अझ मजबूत र विस्तार गर्दै लैजानु आजको आवश्यकता एवं संरक्षणप्रतिको थप चुनौतीका रूपमा समेत लिन सकिन्दू ।

अतः आ.व. २०७७/७८ को यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनमा विभाग र विभाग अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरुले सम्पादन गरेका जैविक विविधता संरक्षण र समुदायिक विकास लगायतका विभिन्न कार्यहरुको संक्षेपमा उल्लेख गरिएको छ । यस प्रतिवेदनले वन, वनस्पति, वन्यजन्तु लगायत सम्पूर्ण जैविक विविधताको संरक्षण, संवर्द्धन र व्यवस्थापनका लागि स्रोत पुस्तिकाको रूपमा टेवा पुऱ्याउने विश्वास लिएको छु ।

यो प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा खटिएका विभागका अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत श्री चन्द्र शेखर चौधरी, पूर्व अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत श्री किशोर कुमार भेहेता, सहायक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत श्री प्रकाश शाह, कम्प्युटर शाखा अधिकृत श्री रविन्द्र कार्की र रेझर श्री मिलन खड्का र श्री सुमन घिमिरेलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा, यो प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने विभाग अन्तर्गतका अन्य कर्मचारीहरुको योगदानलाई समेत स्मरण गर्न चाहन्छु ।

.....
(डा. रामचन्द्र कंडेल)
महानिर्देशक

विषय सूची

भाग- १

पृष्ठभूमि

१.१ परिचय	९
१.२ विभागको दूरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरु	१०
१.३ विभागका नीतिहरु	११
१.४ विभागका कार्यनीतिहरु	१२
१.५ ऐन, कानून तथा नीतिहरु	१४
१.६ विभागलाई मार्ग निर्देशन गर्ने समितिहरु	१६
१.७ विभागको सांगठनिक संरचना	१७
१.८ प्रमुख चुनौतीहरु	२३

भाग- २

आ.व. २०७७/७८ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरु

२.१ आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत बजेट विनियोजनको स्थिति	२५
२.२ आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरुको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट	२५
२.३ आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत बजेटको स्थिति	२७
२.४ आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत खर्चको स्थिति	२८
२.५ आ.व. २०७७/७८ मा आयोजनाअन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च	२८
२.६ आ.व. २०७७/७८ मा आयोजनागत मुख्य मुख्य उपलब्धीहरु	३२
२.७ आ.व. २०७७/७८ मा नीति तथा कार्यक्रम (माईलस्टोन) को प्रगति विवरण	३४
२.८ विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको वार्षिक वेर्जु फ्ल्यौटको विवरण	३५
२.९ विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक राजश्व सङ्कलनको विवरण	३७
२.१० संरक्षित क्षेत्रमा पर्यटकको विवरण	३७
२.११ सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सूचनाको हक्सम्बन्धी व्यवस्था	३८
२.१२ आयोजना/परियोजनाहरु	३९

भाग-३

आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न भएका मुख्य क्रियाकलापहरु तथा गतिविधिहरु

३.१ प्रजाति संरक्षण कार्ययोजना तर्जुमा र कार्यान्वयन	४०
३.२ वन्यजन्तु गणना	४१
३.३ दिवस समारोह	४४
३.४ गोष्ठी/तालीम/बैठक	४६

भाग-४

आ.व. २०७७/७८ को मानव वन्यजन्तु व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरणहरु

४.१ वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण	५०
४.२ वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत रकम सम्बन्धी विवरण	५०
४.३ संरक्षित क्षेत्रमा मृत्यु भएका वन्यजन्तुको विवरण	५१
४.४ उद्धार गरिएका वन्यजन्तुको विवरण	५२
४.५ मुद्दा र पत्राउ परेका मानिसको विवरण	५४

भाग-५

अन्य विवरणहरु	५५
५.१ संरक्षित क्षेत्रमा छायाङ्कन भएका वृत्तचित्र र चलचित्रहरुको विवरण	५५
५.२ शिकार गरिएका वन्यजन्तु र राजशव सम्बन्धी विवरण	५५
५.३ संरक्षित क्षेत्रमा भएका अध्ययन अनुसन्धानको विवरण	५५
५.४ अन्य विवरण	५५

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरु	६१
अनुसूची २ : रामसारमा सूचीकृत नेपालका सिमसार क्षेत्रहरु	६२
अनुसूची ३ : जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षणसम्बन्धी नेपाल पक्षधर रहेका अन्तर्राष्ट्रीय सन्धि र समझौताहरुको विवरण	६३
अनुसूची ४ : राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको सांगठनिक संरचना	६४
अनुसूची ५ : राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको सांगठनिक संरचना	६५
अनुसूची ६ : केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइको सांगठनिक संरचना	६५
अनुसूची ७ : आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरुको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा खर्चको विवरण	६६
अनुसूची ८ : आ.व. २०६९/७० देखि २०७७/७८ सम्मको मध्यवर्ती क्षेत्रमा विनियोजित भएको वार्षिक बजेट विवरण	६९

अनुसूची ९ : आ.व. २०६९/७० देखि २०७७/७८ सम्मको कार्यालयगत राजश्व विवरण	७०
अनुसूची १० : आ.व. २०७७/७८ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा मासिक पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क	७१
अनुसूची ११ : आ.व. २०६९/७० देखि २०७७/७८ सम्मको संरक्षित क्षेत्रहरूमा पर्यटक अनुगमनको तथ्याङ्क	७६
अनुसूची १२ : ३७ औं वार्डेन सम्मेलन तथा १९ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठकका संकल्प प्रस्तावहरू, २०७७	७८
अनुसूची १३ : आ.व. २०७७/७८ मा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण	८०
अनुसूची १४ : आ.व. २०७७/७८ मा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहतसम्बन्धी विवरण	८२
अनुसूची १५ : आ.व. २०७७/७८ मा मृत्यु भएका वन्यजन्तुको विवरण	८४
अनुसूची १६ : आ.व. २०७७/७८ मा वन अपराधसम्बन्धी दायर भएका मुद्दाहरूको विवरण	८७
अनुसूची १७ : आ.व. २०७७/७८ मा वन्यजन्तु अपराधसम्बन्धी दायर भएका मुद्दाहरूको विवरण	८८
अनुसूची १८ : आ.व. २०७७/७८ मा वन तथा वन्यजन्तु अपराधमा पक्राउ परेका मानिसहरूको विवरण	८९
अनुसूची १९ : आ.व. २०७७/७८ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रहरूमा छायाङ्कन गरिएका वृत्तचित्र/चलचित्रको विवरण	९०
अनुसूची २० : आ.व. २०६७/६८ देखि २०७७/७८ को ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकारसम्बन्धी विवरण	९३
अनुसूची २१ : विभागबाट आ.व. २०७७/७८ मा प्रदान गरिएको अध्ययन अनुमतिको विवरण	९७
अनुसूची २२ : आ.व. २०७७/७८ सम्ममा संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माणको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA) प्रतिवेदन तयार गर्न सहमति दर्दीएको विवरण	१२३
अनुसूची २३ : आ.व. २०७७/७८ सम्म संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएको अतिक्रमणको विवरण	१५५
अनुसूची २४ : संरक्षित क्षेत्र व्यवस्थापन योजनाहरूको विवरण	१५७
अनुसूची २५ : प्रजाति संरक्षण कार्ययोजनाहरूको विवरण	१५९
अनुसूची २६ : आ.व. २०७७/७८ सम्मको समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनसम्बन्धी विवरण	१६०
अनुसूची २७ : आ.व. २०७७/७८ सम्मको होमस्टे (घर वास) सम्बन्धी विवरण	१६२
अनुसूची २८ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशकहरूको कालक्रम	१६२
अनुसूची २९ : वन्यजन्तुको गणनासम्बन्धी विवरण	१६४
अनुसूची ३० : चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट गैंडा स्थानान्तरणसम्बन्धी विवरण	१६६
अनुसूची ३१ : नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तु उपहार दिएको विवरण	१६७
अनुसूची ३२ : नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तुको आखेटोपहार उपहार दिएको विवरण	१७०
अनुसूची ३३ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट जारी नागरिक बडापत्र	१७२

चित्रहरू

चित्र १ : नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूको अवस्थिति	९
चित्र २ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको संगठन संरचना	१८
चित्र ३ : आयोजनागत विनियोजित बजेट २०७७/७८	२५
चित्र ४ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च	२८
चित्र ५ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च	२९
चित्र ६ : प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च	३०
चित्र ७ : हात्तीसार आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च विवरण	३१
चित्र ८ : राजश्वको तुलनात्मक विवरण	३७
चित्र ९ : पर्यटक संख्याको तुलनात्मक विवरण	३८

तालिकाहरू

तालिका १: आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरूको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट	२६
तालिका २: आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत बजेटको स्थिति	२७
तालिका ३: आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत खर्चको स्थिति	२८
तालिका ४: आ.व. २०७७/७८ मा आयोजनागत रूपमा भएका मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू	३२
तालिका ५: आ.व. २०७७/७८ मा नीति तथा कार्यक्रम (माइलस्टोन) को प्रगति विवरण	३४
तालिका ६: विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वार्षिक वेरुजु फछ्यौटको विवरण	३५

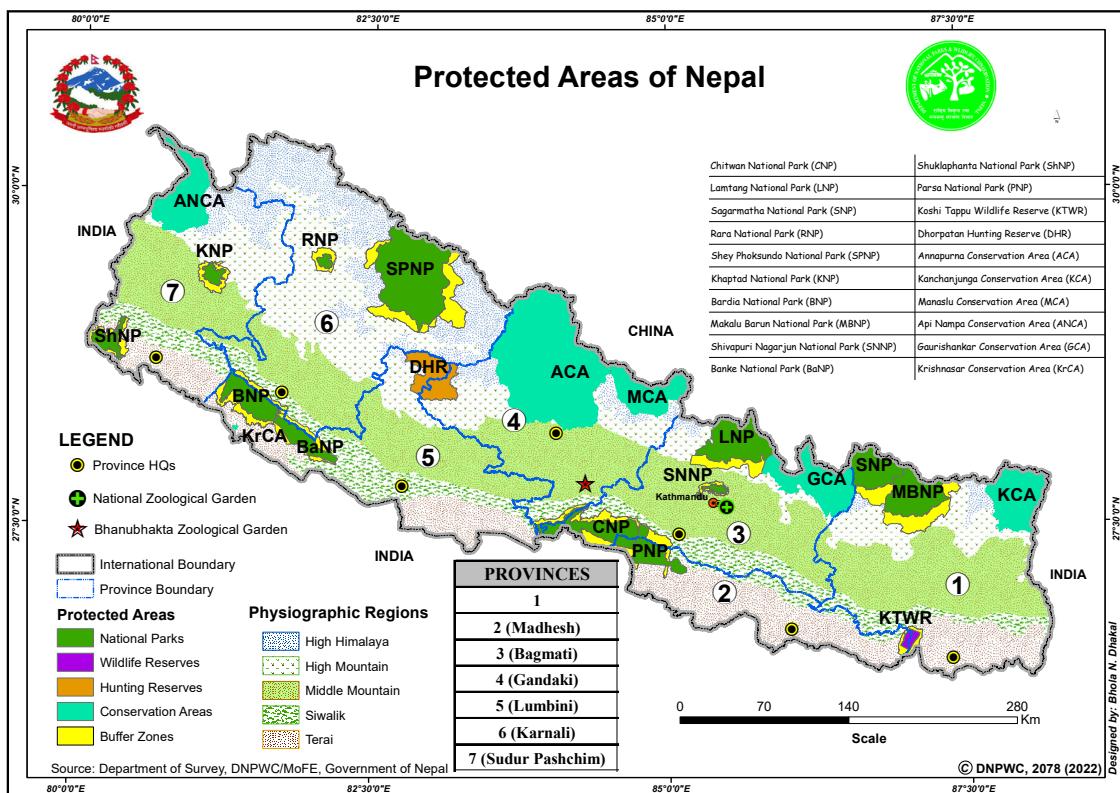
भाग १: पृष्ठभूमि

१.१ परिचय

नेपालमा पाइने वन्यजन्तु, वनस्पति र भू-दृश्यको साथै समग्र पारिस्थिकीय प्रणालीलाई संरक्षण, व्यवस्थापन र दिगो उपयोग गरी देशको समृद्धिमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले वि.सं. २०३७ कार्तिक १८ मा वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको स्थापना भएको हो ।

नेपालमा रहेका ११८ किसिमका पारिस्थिकीय प्रणालीहरूमध्ये हालसम्म ८० किसिमका पारिस्थिकीय प्रणाली संरक्षित क्षेत्रभित्र पर्दछन् । यिनीहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले हालसम्म १२ राष्ट्रिय निकुञ्ज, १ वन्यजन्तु आरक्ष, १ शिकार आरक्ष, ६ संरक्षण क्षेत्र र १३ मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा भई संरक्षण तथा व्यवस्थापकीय कार्यहरु सञ्चालन हुँदै आएका छन् । यी संरक्षित क्षेत्रहरूले नेपालको कूल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत अर्थात् ३४,४१९.७५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र ओगटेको छ । साथै २ वटा प्राणी उद्यानहरु स्थापना भई निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका छन् । नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र १ : नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूको अवस्थिति

नेपालमा औपचारिक रूपमा संरक्षण कार्य प्रजाति संरक्षणबाट प्रारम्भ भई क्रमिक रूपम पारिस्थिकीय प्रणाली हुँदै भू-परिधिस्तरमा जनसहभागितामूलक पद्धतिमा रूपान्तरण भएकोले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विशिष्ट पहिचान कायम गर्न सफल भएको छ। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को पाँचौं संशोधनले जैविक मार्गको संरक्षण र सम्बद्धन सम्बन्धी थप कानूनी व्यवस्था गरी संरक्षण कार्यलाई थप संस्थागत बनाएको छ।

स्थानीय बासिन्दालाई संरक्षणमा प्रभावकारीरूपले सहभागी गराउन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को चौथो संशोधनमार्फत मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रम लागू गरिएको छ। मध्यवर्ती क्षेत्रमा स्थानीय बासिन्दालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावारको नियमित आपूर्ति गर्ने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउन संरक्षित क्षेत्रले आर्जन गरेको आम्दानीको ३० देखि ५० प्रतिशतसम्म रावश्व रकम प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, आय आर्जन, सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि, संरक्षण शिक्षा तथा सामुदायिक विकासको लागि समेत खर्च गरिदै आएको छ। यस कार्यक्रमबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा बसोबास गर्ने स्थानीय बासिन्दा लाभान्वित भएका छन्। संरक्षित क्षेत्रबाट स्थानीय बासिन्दाहरूलाई लाभको समन्यायिक वितरण हुनु पर्दछ भन्ने उद्देश्यका साथ मध्यवर्ती क्षेत्रमा विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याइएको छ।

त्यसैगरी राष्ट्रिय निकुञ्ज र वन्यजन्तु आरक्षको संरक्षण कार्यलाई अझ बढी व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउने र चोरी शिकारलाई पूर्णरूपमा निरुत्साहित गर्ने उद्देश्यले वि.सं २०३२ देखि नेपाली सेना संरक्षित क्षेत्रमा तैनाथ छ। नेपालका १२ राष्ट्रिय निकुञ्ज, १ वन्यजन्तु आरक्ष र १ शिकार आरक्ष गरी १४ वटा संरक्षित क्षेत्रहरूमा नेपाली सेना (८ गण र ७ गुल्म) को उपस्थिति रहेको छ। नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ। नेपालका १० वटा सिमसार क्षेत्रहरू रामसार सूचीमा सूचीकृत भएका छन्। तिनीहरूको क्षेत्रफल ६०,५६१ हेक्टर रहेको छ। संरक्षित क्षेत्रभित्रका रामसार क्षेत्रको व्यवस्थापन यस विभाग अन्तर्गतबाट हुँदै आएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा प्रस्तुत गरिएको छ। नेपालले जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र सम्झौताहरूमा हस्ताक्षर गरी पक्षधर राष्ट्रको रूपमा जैविक विविधता संरक्षणमा उल्लेखनीय योगदान गर्दै आएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची ३ मा दिइएको छ।

१.२ विभागको दुरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरू

१.२.१. दुरदृष्टि (VISION)

संरक्षित क्षेत्रको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी वन्यवन्तु, पारिस्थिकीय प्रणाली र प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण गर्ने।

१.२.२. गन्तव्य (MISSION)

नेपालको प्राकृतिक स्रोत तथा जैविक विविधताको संरक्षण तथा व्यवस्थापनमार्फत पर्याप्यटनको विकास गरी स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा सुधार गर्दै राष्ट्रको आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुऱ्याउने।

१.२.३. मूल्य मान्यता (CORE VALUES)

- जैविक-विविधताको दिगो संरक्षण
- धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापन
- आमोद प्रमोद, साहसिक पर्यटन, पर्यापर्यटनको प्रवर्द्धन

- अध्ययन तथा अनुसन्धान
- राजश्व आम्दानीमा योगदान
- रोजगारी सृजना
- स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा सुधार

१.२.४. उद्देश्यहरू

नेपालमा स्थानगत जैविक विविधता संरक्षण गर्ने प्रमुख उद्देश्यका साथ स्थापित विभाग र सो अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रहरूको विशिष्ट उद्देश्यहरू:

- नेपालको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा रहेका पारिस्थिकीय प्रणालीहरू (Ecosystems) को संरक्षण गर्ने ।
- सङ्कटापन्न, दुर्लभ र महत्वपूर्ण वन्यजन्तु, वनस्पति (Fauna and Flora) लगायत जैविक विविधता संरक्षण गर्ने ।
- वन्यजन्तु, वनस्पति र तिनको वासस्थान संरक्षण एवं व्यवस्थापनको लागि अध्ययन अनुसन्धान गर्ने ।
- अद्वितीय सौन्दर्यका भू-दृश्यहरू, सिमसार, हरियाली, पहाड, हिमाल, पदयात्रा र मनोरञ्जनको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका क्षेत्रहरूको संरक्षण गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रहरूभित्र र आसपासमा बसोबास गर्ने बासिन्दाहरू एवं समुदायहरूको धार्मिक स्थल, परम्परागत रीतिरिवाज एवं संस्कृतिको जर्गना गर्न टेवा पुऱ्याउने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट स्थानीय बासिन्दाहरूको सक्रीय सहभागितामा संरक्षण तथा सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।

१.३ विभागका नीतिहरू

नेपालले अङ्गिकार गरेको प्राकृतिक वातावरण, वन्यजन्तु र वनस्पतिको संरक्षण, सदुपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति नै यस विभागको नीतिगत मार्गदर्शन हो । अतः विभागले आफ्नो घोषित उद्देश्यहरू हासिल गर्न निम्न नीतिहरू लिएको छ :

1. नेपालको पारिस्थिकीय प्रणालीहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरी जैविक विविधताको संरक्षणको लागि आवश्यकता अनुसार संरक्षित क्षेत्रहरूको घोषणा तथा विस्तार गर्दै लैजाने ।
2. संरक्षित क्षेत्रहरूको जैविक विविधताको संरक्षणको लागि व्यवस्थापन योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
3. सङ्कटापन्न, दुर्लभ र महत्वपूर्ण प्रजातिको संरक्षणको लागि ती प्रजातिको वासस्थानको संरक्षण, संवर्द्धन र सुधार गर्ने ।
4. जैविक विविधताको संरक्षणलाई निरन्तरता दिन र वन्यजन्तुको विचरणलाई सहज गर्न जैविक तथा सम्पर्क मार्गहरू (Corridors and Connectivities) को पहिचान, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
5. पारिस्थिकीय प्रक्रियाहरू (Ecosystem Processes) लाई व्यवस्थित गर्दै वातावरणीय सेवाहरू (Ecosystem Services) लाई मानव उपयोगी बनाउदै लैजाने ।

६. अध्ययन, अनुसन्धानको माध्यमबाट जैविक विविधता र प्राकृतिक स्रोतहरूको दिगो उपयोगमा बढावा दिई संरक्षणमा जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्दै लैजाने ।
७. जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, अभिसन्धि, महासन्धि: CBD, CITES, RAMSAR, GTF, UNESCO/WHS, SAWEN, APAP आदिको पक्षधर राष्ट्रको हैसियतले ती सन्धि र महासन्धिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
८. वन्यजन्तुको दिगो संरक्षण, संवर्द्धन र सदुपयोग गरी आय एवं रोजगारीका अवसरहरूको बृद्धि गर्न गैर सरकारी संघ, संस्था तथा व्यक्तिहरूलाई वन्यजन्तु पालन, प्रजनन् तथा अनुसन्धान गर्न दिने ।

१.४ विभागका कार्यनीतिहरू

क. संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन

- संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन योजना तर्जुमा कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रहरूको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति, निर्देशिकामा समयानुकूल परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा अध्ययन गरी संशोधनको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
- जैविक विविधता संरक्षणको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी संरक्षित क्षेत्रहरूको बिस्तार गर्ने कार्यमा जनसहभागिता जुटाउने सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- घरपालुवा हाती व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- शिकार अनुमतिपत्रहरू जारी तथा सोको अनुगमन गर्ने ।
- सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण र व्यवस्थापनका कार्यहरू र ती क्षेत्रहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय, सहकार्य र अनुगमन गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रभित्र नियमानुसार सेवा सञ्चालन गर्न दिने र सोको व्यवस्थापन कार्यहरू गर्ने ।
- मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण, घाइते तथा समस्याग्रस्त वन्यजन्तुको उद्धार सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।

ख. अध्ययन अनुसन्धान

- अनुसन्धान नीति तर्जुमा गरी स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने र सो नीति अनुरूप अनुसन्धान अनुमति दिने ।
- अनुसन्धान कार्यहरूको स्थलगत सुपरिवेक्षण गर्ने र दुर्लभ वन्यजन्तुको प्रजनन् केन्द्रहरूको सञ्चालन तथा अनुगमन गर्ने ।
- वन्यजन्तहरूको तथ्याङ्क अद्यावधिक राख्ने ।
- वन्यजन्तुको अनुगमन, स्थानान्तरण तथा गणना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- नेपाल सरकारको निर्णयानुसार संरक्षण शिक्षा र अनुसन्धान प्रयोजनको लागि स्वदेश तथा विदेशका संघ संस्थाहरूलाई वन्यजन्तु दिने उपलब्ध गराउने ।
- साइटिस लगायतका अन्य सन्धि, सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गर्ने ।

ग. संरक्षण शिक्षा मार्फत जनचेतना अभिवृद्धि

- जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने सामग्रीहरु तयार गरी प्रकाशन तथा प्रचार प्रसार गर्ने ।
- संरक्षण शिक्षा सम्बन्धी प्रदर्शन गरिने वस्तुहरुको उत्पादन गरी आवश्यकतानुसार प्रदर्शन गर्ने ।
- विभागीय पुस्तकालयको विकास एवं सञ्चालन गर्दै यसमा विद्यार्थीहरुको पहुँच बढाउने ।
- संरक्षण सम्बन्धी दिवस र समारोहहरु आयोजना गर्ने, चौमासिक संरक्षण समाचार प्रकाशन गरी वितरण गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रमा शैक्षिक एवं व्यापारिक प्रयोजनको लागि चलचित्र तथा वृत्तचित्र छायाङ्कन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने तथा अनुगमनसमेत गर्ने ।

घ. वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन

- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी गरी प्रस्तावित कार्यक्रम तयार गर्ने ।
- संघ संस्था दातृ निकायहरुको सहयोगमा फिल्ड कार्यालयहरुबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरुको विवरण लिने र दोहोरो नपर्ने गरी कार्यक्रम तयार गर्ने गराउने ।
- बजेटको सीमा, विभागको लक्ष्य तथा आवधिक योजनामा उल्लेखित कार्यहरुलाई समावेश गरी विभाग र विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुको बजेट तथा कार्यक्रमलाई अन्तिमरूप दिई वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
- प्रस्तावित बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृतिको सिलसिलामा राष्ट्रिय योजना आयोग, वन तथा वातावरण मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयमा हुने छलफलमा महानिर्देशक, उप-महानिर्देशक, आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख, योजना शाखा प्रमुख र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा प्रमुखहरुलाई समेत सहभागी गराउने ।
- स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धित कार्यालयहरुलाई यथाशिघ्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरुको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका तालिमहरुको व्यवस्था तथा समन्वय गर्ने र आवश्यक कार्यशाला गोष्ठीहरु आयोजना र सञ्चालन गर्ने ।
- सञ्चालित र सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी उक्त कार्यक्रमको प्रभाव र असरका आधारमा आगामी वर्षको कार्यक्रम तय गर्न समन्वय गर्ने ।

ड. अनुगमन मूल्याङ्कन

- स्वीकृत योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने वार्षिक कार्य योजना तयार गर्ने ।
- वार्षिक कार्ययोजनाअनुरूप कार्यक्रमहरुको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी प्रगति विवरणहरु सम्बन्धित निकायहरुमा पठाउने ।
- विभिन्न आयोजना र परियोजनासँग समन्वय गरी संरक्षण र विकास कार्यक्रम सञ्चालनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।
- वार्षिक कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको विवरणसहित वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन गर्ने ।

१.५ ऐन, कानून तथा नीतिहरु

<p>ऐन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ ● संकटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण ऐन, २०७३ ● वन ऐन, २०७६ ● वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ 	<p>नियमावली</p> <ul style="list-style-type: none"> ● हात्तीको व्यवस्था गर्ने नियमहरु, २०२२ ● राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३० ● चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३० ● वन्यजन्तु आरक्ष नियमावली, २०३४ ● हिमाली राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३६ ● खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०४४ ● वन नियमावली, २०५१ ● मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२ ● बाँदिया राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०५३ ● संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५३ ● संरक्षण क्षेत्र सरकारी व्यवस्थापन नियमावली, २०५७ ● कञ्चनजङ्गा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०६४ ● बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७१ ● शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ ● सङ्घटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण नियमावली, २०७६ ● वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
<p>रणनीति</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वन अतिक्रमण रणनीति, २०६८ ● वन क्षेत्र रणनीति, २०७२ 	<p>निर्देशिका</p> <ul style="list-style-type: none"> ● मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६ ● संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६ ● वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०६९ (तेस्रो संशोधन, २०७५) ● राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७२ ● यासागुम्बा व्यवस्थापन (संकलन तथा ओसारपसार) निर्देशिका, २०७३

<p>मापदण्ड</p> <ul style="list-style-type: none"> मध्यवर्ती क्षेत्र (उद्योग स्थापना र सञ्चालन) मापदण्ड, २०६२ 	<p>दिग्दर्शन</p> <ul style="list-style-type: none"> संरक्षित क्षेत्रको कार्यक्रम कार्यान्वयन दिग्दर्शन, २०७३
<p>कार्यविधि</p> <ul style="list-style-type: none"> हिमाली तथा पहाडी संरक्षित क्षेत्रभित्र साहसिक पर्यटकीय सेवाहरु सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६७ संरक्षित क्षेत्र अनुसन्धान कार्यविधि, २०६९ सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र होटल, लज तथा चिया पसल सञ्चालन कार्यविधि, २०७० लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र होटल, लज तथा चिया पसल सञ्चालन कार्यविधि, २०७० वन्यजन्तुको आखेटोपहार व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२ सुराकी परिचालन कार्यविधि, २०७२ संरक्षित क्षेत्रको व्यवस्थापन योजना तयारी कार्यविधि, २०७३ वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७३ 	<p>नीति तथा कार्यनीति</p> <ul style="list-style-type: none"> घरपालुवा हाती व्यवस्थापन नीति, २०६० वन्यजन्तु पालन, प्रजनन् तथा अनुसन्धान कार्यनीति, २०६० निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैङ्ग सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने नीतिको सम्बन्धमा अवलम्बन गरिने कार्य प्रक्रिया, २०६० संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधारहरु निर्माण एवं सञ्चालन सम्बन्धी कार्यनीति, २०६५ राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०६९ राष्ट्रिय वन नीति, २०७५
<p>विविध</p> <ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७ राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाईको सांगठनिक ढाँचा तथा काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७ 	

१.६ विभागलाई मार्ग निर्देशन गर्ने समितिहरू

१.६.१ राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपाल (National Tiger Conservation Committee, Nepal-NTCC)

नेपाल सरकारलाई नीतिगत मार्ग दर्शन र राय सल्लाह दिन तथा विभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बीच समन्वयको लागि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०८७/२/२ को निर्णयानुसार सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको गठन भएको छ । राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको सांगठनिक संरचना अनुसूची ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.६.२ राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति (National Wildlife Crime Control Coordination Committee-NWCCCC)

वन्यजन्तुको चोरी शिकार र यसका अङ्ग प्रत्यङ्गको अवैध व्यापारलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्न कठिनाई भईरहेको अवस्थामा महत्वपूर्ण वन्यजन्तु सँधैको लागि लोप हुन जाने संभावनालाई दृष्टिगत गरी यसको नियन्त्रणको लागि जिम्मेवार निकायहरुबीच प्रभावकारी समन्वयको आवश्यकता जरुरी रहेको छ । यी दुर्लभ सम्पदाको अवैध व्यापार नियन्त्रणको लागि एउटा छुटै निकायको स्थापनाको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरुबाट राय, सुभाव र सहयोग जुटाउन तथा आवश्यक राय सुभाव र निर्देशन दिनका लागि माननीय वन तथा वातावरण मन्त्रीको अध्यक्षतामा एक राष्ट्रिय स्तरको उच्चस्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति गठन र स्थापना गर्ने मनासिव भएकोले नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०८७/८/५ को निर्णय बमोजिम संरचना स्थापना भई कार्यहरु हुँदै आएका छन् । राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको सांगठनिक संरचना अनुसूची ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको निर्देशनमा वन्यजन्तुको शिकार तथा तिनका अङ्ग प्रत्यङ्गको अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्ने, वन्यजन्तु र वनजन्य अपराध नियन्त्रण गर्न सम्बद्ध निकायहरु बीच समन्वय गर्ने र चोरी शिकार हुन नदिन र वन्यजन्तु र तिनका अङ्ग प्रत्यङ्गको अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्न नियमित अनुगमनको लागि वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइ दुई तहमा गठन भएका छन् ।

१.६.३ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाई

१.६.३.१ केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइ (Central Level Wildlife Crime Control Bureau-WCCB)

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशकको संयोजकत्वमा केन्द्रीय स्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइको गठन र स्थापना गर्ने मनासिव देखिएकोले नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०८७/८/५ को निर्णय बमोजिम सांगठनिक संरचना स्वीकृत भई कार्यहरु हुँदै आएका छन् । केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइको सांगठनिक ढाँचा अनुसूची ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.६.३.२ जिल्लास्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइ (Wildlife Crime Control Bureau-WCCB)

फिल्डस्तरमा निकुञ्ज/आरक्ष रहेका जिल्लामा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको प्रमुख संयोजक र सम्बन्धित डिभिजनल वन अधिकृत, जिल्ला प्रशासन कार्यालयका प्रतिनिधी, जिल्ला प्रहरी कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधी, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षको सुरक्षार्थ खटिएको नेपाली सेनाको गण/गुलमका प्रमुख

सदस्य रहेको एक इकाई हुने व्यवस्था गरेको छ। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष नरहेको अवस्थामा सम्बन्धित डिभिजनल वन अधिकृत संयोजक रहने व्यवस्था रहेको छ। एकभन्दा बढी जिल्ला ओगटेको राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको हकमा सम्बन्धित सबै जिल्लाको इकाइमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको प्रतिनिधित्व हुनेछ। सम्बन्धित कार्यका लागि यस इकाइका सदस्यहरूलाई काजमा खटाइने छ। हालसम्म २९ जिल्लामा २७ स्थानमा (काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुर जिल्लाको एउटा इकाइ) वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइ गठन भई कार्य सञ्चालन भईरहेको छ। जिल्लास्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाई रहेका जिल्लाहरु निम्न लिखित छन्:

(१) (क) काठमाडौं	(१३) कास्की
(ख) ललितपुर	(१४) संखुचासभा
(ग) भक्तपुर	(१५) दोलखा
(२) भापा	(१६) ताप्लेजुङ
(३) सिन्धुपाल्चोक	(१७) मुस्ताङ
(४) रसुवा	(१८) डोल्पा
(५) पर्सा	(१९) सुखेत
(६) चितवन	(२०) कैलाली
(७) नवलपरासी (बर्द्धाट सुस्ता पश्चिम)	(२१) बझाड
(८) बाँके	(२२) हुम्ला
(९) बर्दिया	(२३) सुनसरी
(१०) कञ्चनपुर	(२४) सोलुखुम्बु
(११) दाचुला	(२५) नवलपुर (बर्द्धाट सुस्ता पूर्व)
(१२) गोरखा	(२६) रौतहट
	(२७) बागलुङ

१.७ विभागको सांगठनिक संरचना

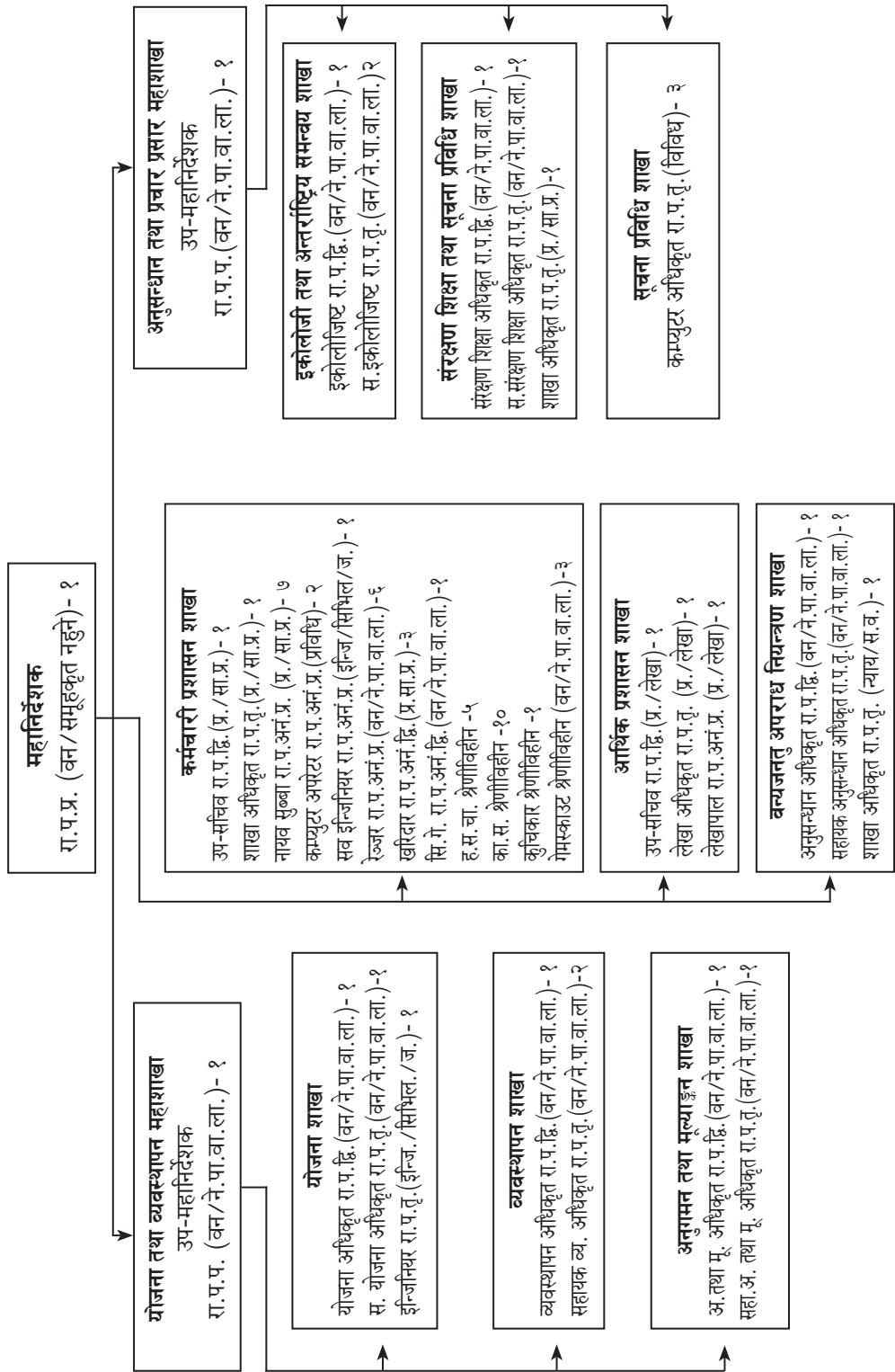
१.७.१ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको संगठन संरचना

विभागको स्वीकृत संगठन संरचना (२०७१) अनुसार महानिर्देशक (विभागीय प्रमुख) सहित २ वटा महाशाखाहरु र ९ वटा शाखाहरु रहेका छन्। यस विभाग अन्तर्गत १२ राष्ट्रिय निकुञ्ज, १ वन्यजन्तु आरक्ष, १ शिकार आरक्ष, ६ संरक्षण क्षेत्र र २ प्राणी उद्यानहरु रहेका छन्। ६ वटा संरक्षण क्षेत्रहरुमध्ये ४ वटा संरक्षण क्षेत्रहरु (अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र, मनास्लु संरक्षण क्षेत्र र कञ्चनजड्घा संरक्षण क्षेत्र) मा सम्पर्क अधिकारीको कार्यालयहरु रहेका छन्। यस विभाग र अन्तर्गतका निकायहरुमा जम्मा निजामती कर्मचारीको दरबन्दी १९३७ रहेको छ :

चित्र २ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको संगठन सरचना

वन तथा बातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको संगठन संरचना

१.७.२ विभागको महाशाखा तथा शाखाहरूको कार्य विवरण

विभागमा दुई वटा महाशाखाहरू (योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखा र अनुसन्धान तथा प्रचार प्रसार महाशाखा) रहेका छन् । यी महाशाखाले महानिर्देशकको प्रत्यक्ष सुपरीवेक्षण र नियन्त्रणमा रही आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दछन् । महाशाखाहरूमा उप-महानिर्देशकले नेतृत्व गर्दछन् । प्रत्येक महाशाखा अन्तर्गत तीन-तीन वटा शाखाहरू रहेका छन् र बाँकी ३ वटा शाखाहरू (प्रशासन शाखा, लेखा शाखा र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण शाखा) महानिर्देशकको प्रत्यक्ष मातहतमा रहेका छन् ।

१.७.२.१ योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखाको कार्य विवरण

- विभाग तथा मातहत कार्यालयको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन योजना तयारी सम्बन्धी काम गर्ने ।
- प्रचलित ऐन/नियम नीतिको परिधिमा रही राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र प्राणी उद्यान तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा सञ्चालित योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी काम गर्ने ।
- राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र प्राणी उद्यान तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको विकास, विस्तारको लागि सम्भाव्यता अध्ययन लगायत प्रस्तावहरू तयार गर्ने ।
- स्वीकृत व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि नीतिगत एवं कानूनी जटिलताको समाधानका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।
- विभाग र सो अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रभित्र सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- आफ्नो महाशाखा अन्तर्गत सम्बन्धित विषयमा हुने सभा, गोष्ठी तथा सेमिनारमा भाग लिन कर्मचारीलाई खटाउने ।
- कर्मचारीको कार्य विभाजन गरी कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र नियन्त्रण तथा प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, प्रोत्साहन तथा पुरस्कार सम्बन्धी काम गर्ने ।
- महाशाखाको भौतिक साधनहरूको स्याहार संभार, मर्मत तथा सुरक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- महाशाखा सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू सङ्कलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने ।

यस महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरूको कार्य विवरण यस प्रकार छ :

१.७.२.१.१ योजना शाखा

- स्वीकृत, राष्ट्रिय नीति, जैविक विविधता संरक्षणका कार्यक्रमअनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदनसमेतको आधारमा राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष, मध्यवर्ती क्षेत्र, प्राणी उद्यान र संरक्षण क्षेत्रको संरक्षण एवं व्यवस्थापनको लागि विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गरी स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने ।
- स्वीकृत योजनाहरूको कार्यान्वयनका लागि उपयुक्त प्रक्रिया र विधि तय गर्ने, सो पेश गरी स्वीकृत भएबमोजिम सम्बन्धित निकायहरूमा कार्यक्रम अख्तियारी तथा अन्य मार्गदर्शन पठाउने वा जानकारी गराउने ।

- मध्यवर्ती क्षेत्रहरुको व्यवस्थापन योजनाहरुको तर्जूमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने एवं अद्यावधिक गर्दै जाने ।
- योजना सम्बन्धी काममा राष्ट्रिय योजना आयोग, वन तथा वातावरण मन्त्रालय र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग वीचको सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने ।
- तथ्याङ्क सङ्कलन, वर्गीकरण, अद्यावधिक तथा सूचनाहरु सार्वजनिकरण गर्ने ।
- स्वीकृत योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक जानकारी लिने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरुको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका तालिमहरुको व्यवस्था गर्ने ।
- योजना तथा कार्यक्रमहरुसँग सम्बन्धित कार्यशाला गोष्ठीहरु आयोजना सञ्चालन गर्ने, भाग लिने ।

१.७.२.२ व्यवस्थापन शाखा

- राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र, प्राणी उद्यान र मध्यवर्ती क्षेत्रहरुको व्यवस्थापन योजना तयार तथा स्वीकृत गर्न सहयोग पुऱ्याउने र त्यसको कार्यान्वयन एवं अद्यावधिक गर्दै जाने ।
- जैविक विविधता संरक्षणको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रहरुको विस्तार गर्ने ।
- घरपालुवा हात्ती व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- शिकार व्यवस्थापन गर्ने तथा अनुमति-पत्र दिने र शिकार सम्बन्धी अनुगमन गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रभित्र सेवा सञ्चालन तथा सो को व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा प्राप्त हुने राजश्व यकिन गरी सोको आधारमा कार्यक्रम तयार गरी गराई स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति, निर्देशिकामा समयानुकूल परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा अध्ययन गरी संशोधनका लागि पेश गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रभित्र सञ्चालन गरिने सेवाको लागि समयानुकूल राजश्व दरको निर्धारण गरी पेश गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रगति तयार गरी पेश गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमको व्यवस्थापकीय प्रभावकारिता अध्ययन गरी वार्षिक रूपमा समीक्षा गर्ने ।

१.७.२.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रम, योजना तथा आयोजनाहरुको लक्ष्य हासिल भएको नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको मासिक, त्रैमासिक र वार्षिक प्रतिवेदनहरु सङ्कलन र तयार गरी तालुक निकायमा पठाउने र सरोकारवालाहरुलाई जानकारी गराउने ।
- नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको विकास गर्ने, अनुगमन प्रतिवेदनहरु अद्यावधिक गर्ने गराउने ।

- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयका विकास निर्माण तथा अन्य विषयमा भएका विविध गतिविधिको प्रगति विवरण तयार एवं समीक्षा गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रभित्र सञ्चालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरी सोको उपलब्धी र प्रभावकारिताको आधारमा आगामी वर्षको कार्यक्रम तयार गर्न योजना शाखालाई सहयोग र समन्वय गर्ने

१.७.२.२ अनुसन्धान तथा प्रचारप्रसार महाशाखाको कार्य विवरण

- संरक्षित वन्यजन्तुको संरक्षण सम्बन्धी चुनौती, सीमापार संरक्षण, चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण र आखेटोपहार पहिचान र व्यवस्थापन तथा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने ।
- संरक्षण सम्बन्धी विद्युतीय तथ्याङ्क तथा सूचनाहरु सङ्ग्रह, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने, राख्न लगाउने ।
- संरक्षण सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरु सङ्कलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने, राख्न लगाउने ।
- संरक्षणसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरुको कार्यान्वयन गर्ने ।
- सिमसार क्षेत्रहरुको व्यवस्थापनका कार्यहरु र तिनको व्यवस्थापन कार्यमा सम्बद्ध निकायहरुसँग समन्वय र अनुगमन गर्ने ।
- आफ्नो महाशाखा अन्तर्गत सम्बन्धित विषयमा हुने सभा, गोष्ठी, सेमिनारमा भाग लिन कर्मचारीलाई खटाउने ।
- कर्मचारीको कार्य विभाजन गरी कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र नियन्त्रण तथा प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, प्रोत्साहन पुरस्कार सम्बन्धी काम गर्ने ।
- महाशाखाको भौतिक साधनहरुको स्थाहार संभार, मर्मत तथा सुरक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

यस महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरुको कार्य विवरण यस प्रकार छ :

१.७.२.२.१ इकोलोजी शाखा

- अनुसन्धान नीति तर्जुमा गरी स्वीकृत गराउने र अनुसन्धान अनुमति सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- अनुसन्धान कार्यहरुको स्थलगत सुपरीवेक्षण, अनुगमन गर्ने ।
- वन्यजन्तुको तथ्याङ्क अद्यावधिक राख्ने, वन्यजन्तुको संरक्षणका नीतिहरु कार्यान्वयन गर्ने ।
- वन्यजन्तुको स्थानान्तरण, गणना सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
- प्रजाति संरक्षण तथा भू-परिधि कार्ययोजना सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- संरक्षण र अनुसन्धान प्रयोजनको लागि वन्यजन्तु स्वदेश तथा विदेशका संघ संस्थाहरुलाई नेपाल सरकारको निर्णयानुसार आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

१.७.२.२.२ संरक्षण शिक्षा शाखा

- जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने सामग्रीहरु तयार गरी प्रकाशन र प्रसारण गर्ने ।
- संरक्षण सम्बन्धित दिवस र समारोहहरु आयोजना गर्ने, सञ्चालन गर्ने साथै विभागको त्रैमासिक संरक्षण समाचार प्रकाशन गरी वितरण गर्ने ।

- चलचित्र तथा वृत्तचित्र छायाँङ्गन सम्बन्धी कानून बमोजिम अनुमति प्रदान गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।
- संरक्षण शिक्षा सम्बन्धी जैविक विविधता पुस्तकालय व्यवस्थित गर्ने ।
- राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीयस्तरका संरक्षण शिक्षा सूचना केन्द्र स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि समन्वय गर्ने ।

१.७.२.३ सूचना प्रविधि शाखा

- विभागको वेभसाइट सञ्चालन तथा शाखाहरुमा नेटवर्किङ व्यवस्थापन गर्ने ।
- विभागका लागि आवश्यक सफ्टवेयर तयार गर्ने, गराउने र शाखाहरुको महत्वपूर्ण तथ्याङ्गहरु व्यवस्थित ढंगले विद्युतीय माध्यमबाट अभिलेख गर्ने ।
- विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा सूचना प्रणालीको विकास गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा सूचना, तथ्याङ्ग र कार्यक्रमहरू कम्प्युटरमा प्रवृष्टि गर्ने तथा तथ्याङ्ग अद्यावधिक गर्ने ।
- शाखाहरुमा रहेका कम्प्युटरको सुरक्षा, मर्मत संभार र सञ्चालनका लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- विभागले खरिद गर्ने कम्प्युटर र उपकरणमा गुणस्तरको लागि सुझाव पेश गर्ने ।
- विभाग अन्तर्गतका कार्यालयका कर्मचारीका लागि आवश्यक कम्प्युटर तालिम प्रस्ताव एवं सञ्चालन गर्ने ।
- डिजिटल हाजिरी मेशिन सञ्चालन गरी साप्ताहिक विवरण महानिर्देशक समक्ष नियमित रूपमा पेश गर्ने ।
- सूचना प्रविधि सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

१.७.३ कर्मचारी प्रशासन शाखा

- कर्मचारीहरुको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, स्वदेश तथा विदेशमा तालिम, अध्ययन, अध्ययन भ्रमण आदिमा मनोनयनका साथै दण्ड पुरस्कार र विभागीय कारबाहीको शुरु कारबाही गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको आन्तरिक प्रशासन र कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- सार्वजनिक खरीद ऐन र नियमावलीबमोजिम सार्वजनिक खरीद योजना तयार गर्ने, कार्यान्वयनको लागि निर्णय गर्ने, खरीद भएको जिन्सी सामानको दाखिला, भौतिक सम्पत्तिको सुरक्षा, मर्मत सम्मार गर्ने, गराउने तथा लिलाम बिक्री सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- विभागका शाखा प्रमुख, महाशाखा एवं विभागीय प्रमुखसँग प्रशासनिक विषयहरुमा आवश्यकता अनुसार राय दिने ।
- जनगुनासो व्यवस्थापन, अद्यतार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग तथा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

१.७.४ आर्थिक प्रशासन शाखा

- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको लागि योजना शाखासँग समन्वय गरी बजेट तर्जुमा कार्यमा

सहयोग गर्ने र स्वीकृत बजेट नियमानुसार निकासा दिने र खर्चको अभिलेख राख्ने ।

- विभाग र अन्तर्गतको कार्यालयहरुको राजशव र धरौटीसमेतको केन्द्रीय आर्थिक विवरण तयार गरी तालुक निकायमा पेश गर्ने ।
- सञ्चालित कार्यक्रम/आयोजनाहरुको चौमासिक र वार्षिक खर्चको फाँटवारी तयार गर्ने । आर्थिक सर्वेक्षण तथा बजेट तर्जुमा कार्यमा अन्य शाखालाई सहयोग गर्ने ।
- आर्थिक कारोबारमा माग भएबमेजिम राय पेश गर्ने ।
- आर्थिक कारोबारसम्बन्धी सम्पूर्ण श्रेस्ता दुरुस्त राख्ने, आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण गराउने ।
- कर्मचारीले पाउने पारिश्रमिक (तलव, भत्ता, खाद्यान्न तथा पोशाक) लगायतका अन्य सुविधाहरु समयमै उपलब्ध गराउने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको वेरुजुको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने गराउने ।
- लेखापरीक्षणबाट देखिन आएका वेरुजुहरु नियमानुसार फछ्यौट गर्ने गराउने ।

१.७.५ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण शाखा

- वन्यजन्तुको अपराध नियन्त्रणका लागि केन्द्रीयस्तरमा सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गर्ने ।
- मातहतका कार्यालयहरुमा चोरी शिकार नियन्त्रण इकाईलाई प्रभावकारीरूपमा परिचालन गर्ने आवश्यक राय सुझाव पेश गर्ने ।
- वन्यजन्तु चोरी शिकारमा संलग्न व्यक्तिहरुको अभिलेख तयार गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधका विषयहरुमा अदालती कारबाहीमा रहेका विषयवस्तुसँग आवश्यक पर्ने जवाफ, प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धमा केन्द्रीयस्तरमा सञ्जाल गठन गर्ने कार्यमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी कार्यको लागि वन तथा भू-संरक्षण विभाग र SAWEN सँग नियमित समन्वय गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुका साथै सुरक्षा निकायका कर्मचारीहरुका लागि वन्यजन्तु अपराध सम्बन्धी विषयहरुका तालिम, गोष्ठी, अभिमुखीकरण, पुनर्ताजगी आदि कार्यक्रमहरुको आयोजना गर्ने ।

१.८ प्रमुख चुनौतीहरु

नेपालको जैविक विविधता संरक्षणमा विभागले अहोरात्र आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दागर्दै पनि विभिन्न चुनौतीहरुको सामान गर्दै आइरहेको छ । विभागले खेपै आइरहेका केही प्रमुख चुनौतीहरु यस प्रकार छन् :

- वन पैदावार र वन्यजन्तुको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार ।
- संरक्षित क्षेत्रको सिमानाभित्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको सरकारी वन क्षेत्रमा बस्ती र जग्गा अतिक्रमण ।
- कमजोर भौतिक संरचना र साधन स्रोतको अपर्याप्तता ।
- अपर्याप्त बजेट ।
- कर्मचारीहरुमा व्यवसायिक कार्यकुशलताको कमी ।
- विद्यमान कानूनको समय सापेक्ष संशोधनमा ढिलाई ।

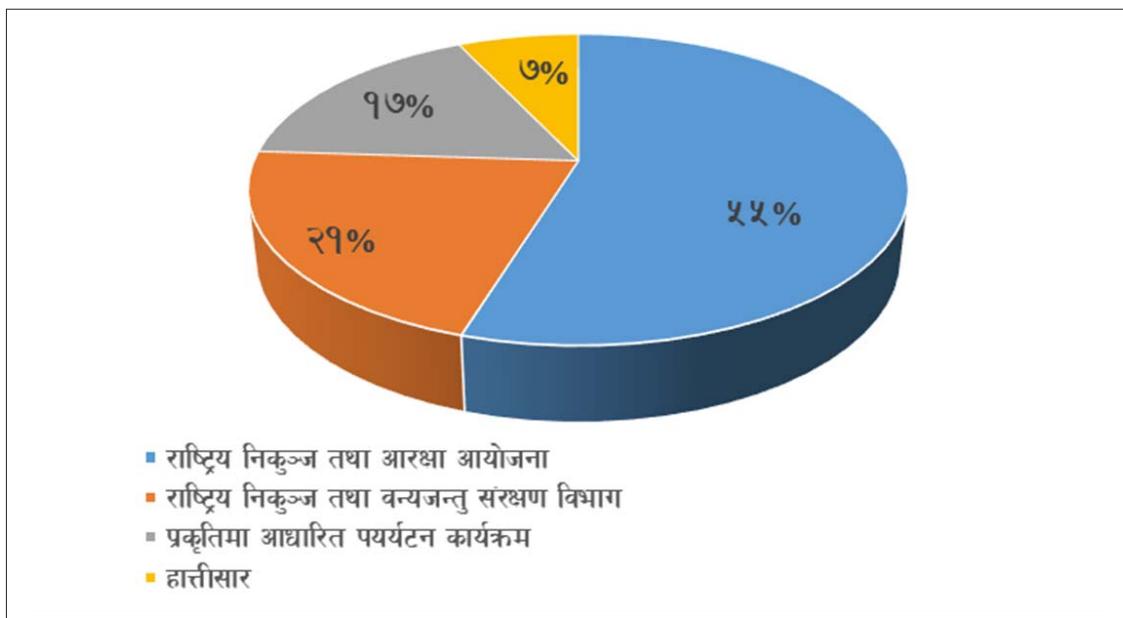
- मानव वन्यजन्तुबीचको द्वन्द्व ।
- प्राकृतिक स्रोत माथिको बढादो मानवीय चाप ।
- संरक्षण र विकासका फरक फरक अवधारणा तथा मान्यता ।
- वातावरणमैत्री पूर्वाधार विकास हुन नसक्नु र गर्नुपर्छ भन्ने मान्यता स्थापित हुन नसक्नु ।
- वन र वन्यजन्तु अपराधको लागि विशिष्टकृत अदालतको व्यवस्थाको अभाव ।
- घाइते दुहुरा वन्यजन्तुको व्यवस्था गर्न स्रोत साधन, वन्यजन्तु अस्पताल र उद्धार केन्द्रको कमी ।
- नदीजन्य निर्माण सामग्रीको अवैध प्रयोग तथा नीतिगत द्विविधा ।
- मिचाहा प्रजातिको व्यवस्थापन गर्न कठिनाई ।
- वन्यजन्तुको बासस्थान खुम्चनु, क्षयीकरण तथा संरक्षित क्षेत्रबीचमा जैविक मार्ग सहज नहुनु ।
- संरक्षित क्षेत्रका पूर्वाधार जस्तै मुख्य कार्यालय, सेक्टर कार्यालय, रेजिपोष्ट तथा पोष्टहरु पूराना र जिर्ण हुनु ।
- उत्तरी सीमातर्फ भौगोलिक विकटताका कारणले आशातित संरक्षण गर्न कठिनाई रहेको ।
- मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रको व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारसँगको समन्वय ।
- तत्कालको फाइदा हेर्ने समाज तथा अन्य वर्गहरु ।
- चौबिसै घण्टा खटिनुपर्ने र अति कठिन वातावरणीय अवस्थामा जोखिमपूर्ण काम गर्नुपर्ने कर्मचारीहरुका लागि आपतकालिन उदारको प्रावधान तथा विमाको व्यवस्थामा समेत अभाव ।
- अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका सिमसार क्षेत्रको व्यवस्थापनमा समन्वयको कमी ।

भाग-२ : आ.व. २०७७/७८ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरू

२.१ आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत बजेट विनियोजनको स्थिति

आ.व. २०७७/७८ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा सञ्चालित आयोजनाहरूमा विनियोजन भएको बजेटको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

चित्र ३: आयोजनागत विनियोजित बजेट

२.२ आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरूको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट

आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरूको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट निम्नानुसार छ । आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरूको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा खर्चको विवरण अनुसूची ७ र आ.व. २०६७/६८ देखि २०७७/७८ सम्मको मध्यबर्ती क्षेत्रमा विनियोजित भएको वार्षिक बजेट विवरण अनुसूची ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरुको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट

रु. लाखमा

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	आयोजनाको नाम				कुल बजेट
		राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण विभाग	प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम	हात्तीसार	
१	कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	४०९.४१	२८	०	०	४३७.४१
२	मकालु बरुण रा.नि.	६८९.२८	३८	५९.९५	०	७८७.२३
३	सगरमाथा रा.नि.	६०२.४२	३१३	३०.४५	०	९४५.८७
४	कोशीटप्पु व.आ.	८३५.२९	३५	५०.७	२४३	११६३.९९
५	पर्सा रा.नि.	१०४८.७७	१०८	५९	२०३.६६	१४१९.४३
६	गौरीशंकर सं.क्षे.	५०.३४	६.५	०	०	५६.८४
७	लामटाङ्ग रा.नि.	७६३.३१	१८६	७१.७	०	९०२९.०१
८	चितवन रा.नि.	२९३३.९	६५८	६८	७९०.५४	३६५०.४४
९	रा.नि. तथा व.सं.विभाग	९४.७८	२३५१.१८	५३.४	२.६	२५०९.९६
१०	शिवपुरी नार्गाजुन रा.नि.	८५३.१९	१०७	६७.७	०	९०२७.८९
११	मनास्लु सं.क्षे.	४८.२४	०	०	०	४८.२४
१२	अन्नपुर्ण सं.क्षे.	१३१.९३	०	०	०	१३१.९३
१३	ढोरपाटन शि.आ.	६०३.८१	०	०	०	६०३.८१
१४	बाँके रा.नि.	१०५७.२२	२३	८९५.५	१९१.२३	२१६६.९५
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	२१९.३२	८	०	०	२२७.३२
१६	बर्दिया रा.नि.	१७२७.९१	१२०.०९	११३५	२३९.८३	३२२३.९५
१७	शे-फोक्सुण्डो रा.नि.	५३१.७७	५१	१९.२५	०	६०२.०२
१८	रारा रा.नि.	४७६.९५	३१	८९२	०	१३९९.९५
१९	खप्तड रा.नि.	५४१.५९	२६	५७.२५	०	६२४.८४
२०	अपिनाम्पा सं.क्षे.	५५०.०९	७५	०	०	६२५.०९

२१	शुक्लाफाँटा रा.नि.	१०३२.४३	६७.७९	१८६.२	१८६.६४	२२७३.०६
२२	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	०	६६६.५६	०	०	६६६.५६
२३	भानुभक्त प्राणी उद्यान	०	६७८.७६	०	०	६७८.७६
	जम्मा रु.	१४४०२	५५७७.८	४४४७	१८५७.५	२६२८३.७५

२.३ आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत बजेटको स्थिति

तालिका २: आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत खुद बजेट

रु. लाखमा

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	प्राथमिकता क्रम	विनियोजित बजेट			समर्पण बजेट	खुद बजेट
			चालु	पुँजीगत	जम्मा		
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षा आयोजना	P1	८७५९.२	५६४३.०	१४४०२.२	०.०	१४४०२.२
२	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	P1	४१०२.०	१४७५.७	५५७७.७	०.०	५५७७.७
३	प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम	P1	१४७१.५	२९७५.०	४४४६.५	३९६२.५	४८४.०
४	हात्तीसार	P2	१६३४.५	२२३.०	१८५७.५	०.०	१८५७.५
जम्मा			१५९६७.२	१०३१६.७	२६२८३.९	३९६२.५	२२३२१.४

२.४ आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत खर्चको स्थिति

तालिका ३: आ.व. २०७७/७८ को आयोजनागत खर्च

सि. नं.	आयोजनाको नाम	खुद बजेट (रु. लाखमा)			खर्च (रु. लाखमा)			खर्च प्रतिशत (%)		
		चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना	८७५९.२	५६४३.०	१४४०२.२	७२३५.१	४३८४.१	११६१९.२	८२.६	७७.६९	८०.६८
२	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	४१०२.०	१४७५.७	५५७७.७	३७५२.९	६११.२	४३६४.१	९१.४९	४१.४२	७८.२४
३	प्रकृतिमा आधारित पर्यायटन कार्यक्रम	८४.०	४००.०	४८४.०	८०.२	३०७.९	३८८.१	९५.४८	७६.९८	८०.९९
४	हात्तीसार	१६३४.५	२२३.०	१८५७.५	१३३८.२	१८१.१	१५१९.३	८१.८७	८१.२१	८१.७९
जम्मा		१४५७९.७	७७४१.७	२२३२१.४	१२४०६	५४८४.३	१७८१०.७	८५.०९	७०.८४	८०.९५

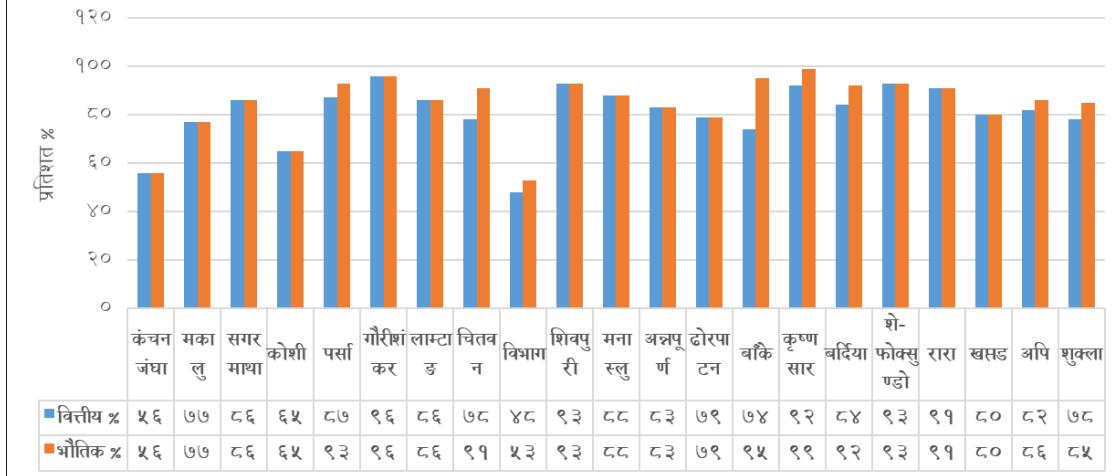
२.५ आ.व. २०७७/७८ मा आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च

२.५.१ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च विवरण

चित्र ४: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च (रु. लाखमा)

बजेट रु. लाखमा			खर्च रु. लाखमा			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भारित प्रगति प्रतिशत
चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	
८७५९.२	५६४३	१४४०२.२	७२३५.१	४३८४.१	११६१९.२	८२.६	७७.६९	८०.६८	८६.२

कार्यालयगत प्रगति

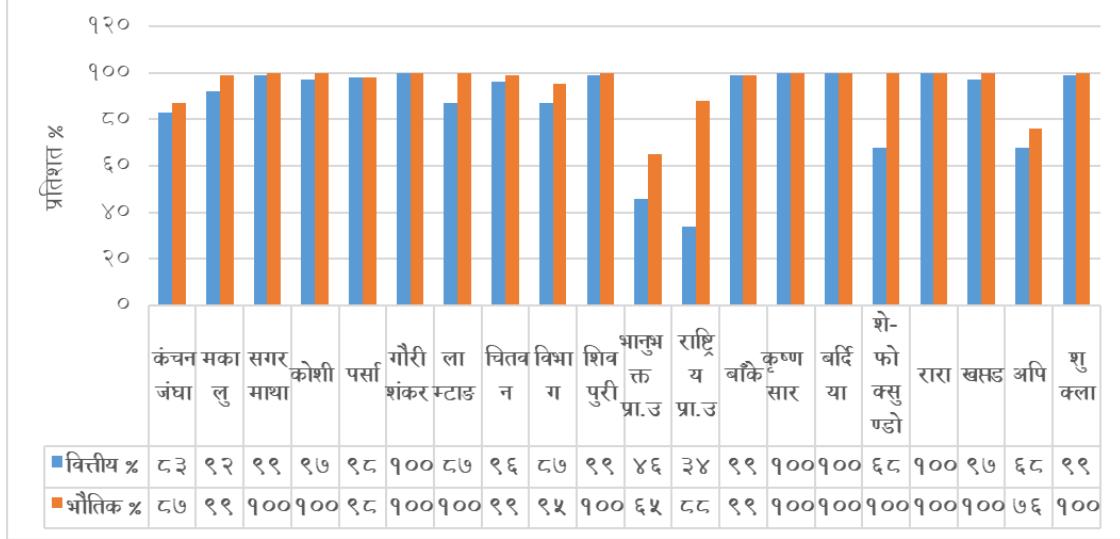

२.५.२ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च विवरण

चित्र ५: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च (रु. लाखमा)

बजेट रु. लाखमा			खर्च रु. लाखमा			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भारित प्रगति प्रतिशत
चालु	पूर्जिगत	जम्मा	चालु	पूर्जिगत	जम्मा	चालु	पूर्जिगत	जम्मा	
४१०२.	१४७५.७	५५७७.७	३७५२.९	६११.२	४३६४.२	९१.४	४१.४	७८.२	८७.८

कार्यालयगत प्रगति

२.५.३ प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च विवरण
चित्र ६: प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च
(रु.लाखमा)

बजेट रु. लाखमा			खर्च रु. लाखमा			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भारित प्रगति
चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	प्रतिशत
८४.	४००.०	४८४.	८०.२	३०७.९	३८८.१	९५.४	७६.९	८०.१	८४.७

कार्यालयगत प्रगति

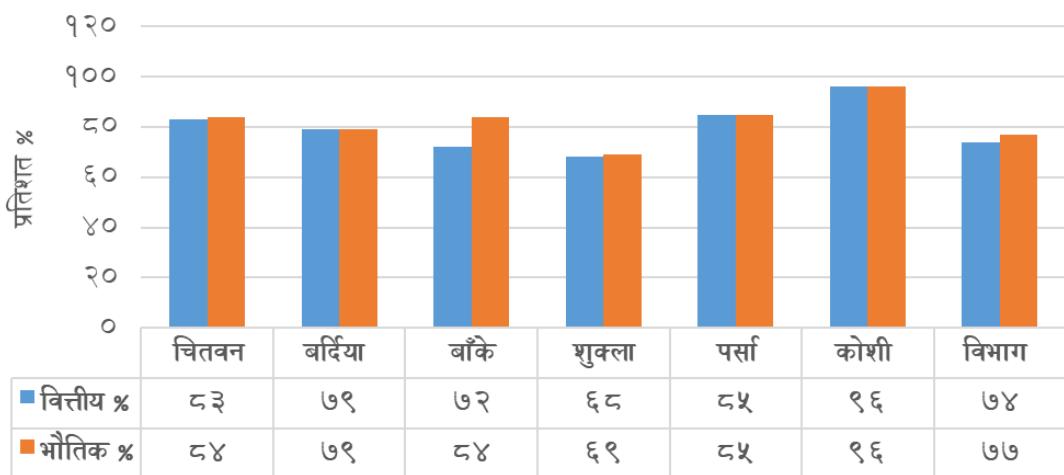

२.५.४ हात्तीसार आयोजनाअन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च विवरण

चित्र ७: हात्तीसार आयोजना अन्तर्गतका कार्यालयहरुको वार्षिक कार्यक्रम बजेट तथा खर्च (रु.लाखमा)

बजेट रु. लाखमा			खर्च रु. लाखमा			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भारित प्रगति प्रतिशत
चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	
१६३४.५	२२.३	१८५७.५	१३३८.२	१६१.१	१५१९.४	८१.६	८१.२	८१.६	८३.४

कार्यालयगत प्रगति

२.६ आ.व. २०७७/७८ मा आयोजनागत मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू

तालिका ४: आ.व. २०७७/७८ मा आयोजनागत रूपमा भएका मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	आयोजनाको समष्टिगत प्रगति स्थिति %		हासिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू
		भौतिक	वित्तीय	
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना	८६.२५	८०.६०	४३८४ हे. घाँसे मैदान व्यस्थापन, २९० वटा वन्यजन्तुका लागि पानीपोखरी निर्माण तथा मर्मत, ५२.२१४ कि.मि. मेषजाली सहितको तरवार निर्माण र ५ कि.मि. सोलार फेन्स निर्माण, २५ वटा सिमसार क्षेत्र व्यस्थापन, १०९ कि.मि. वनपथ निर्माण तथा ६९८ कि.मि. वनपथ मर्मत, १०७ कि.मि. अग्निरेखा निर्माण तथा १६१ कि.मि. अग्निरेखा मर्मत, ४ वटा वन्यजन्तु उद्धारकेन्द्र निर्माण, ७ वटा क्याम्पसाइट निर्माण, ३३ वटा काठको पुल निर्माण र ६ वटा काठको भ्यु टावर निर्माण, २३ कि.मि. पर्यटक पदमार्ग निर्माण, १२ वटा पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण, १३ पटक पर्यटकीय क्षेत्रको फोहरमैला व्यवस्थापन, गौरीगाई (चितवन) र अर्ना (कोशीटप्पु) मा गणना सम्पन्न भएको ।
२	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	८७.८५	७८.२०	४ प्रजातिको प्रजाति संरक्षण कार्ययोजना नवीकरण, गैँडा गणना, १ वटा विभागको सभाहल निर्माण, विभागको database तथा software निर्माण, ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भारल र नाउर गणना, १ पटक प्राणी उद्यान सम्भाव्यता अध्ययन बाँके र शंकरनगर रुपन्देही, ३ कि.मि भानुभक्त प्राणी उद्यान फेन्सिंग, २ वटा वन्यजन्तु एम्बुलेन्स खरिद, भानुभक्त प्राणी उद्यानमा herpeto-fauna सम्बन्ध अध्ययन तथा अजभअपर्कित तयार, २५ वटा मध्यवर्ती सामुदायिक वनको कार्ययोजना नवीकरण भएको ।

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	आयोजनाको समष्टिगत प्रगति स्थिति %		हासिल भएका मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू
		भौतिक	वित्तीय	
३	प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम	८४.७३	८०.१०	२७ कि.मि. पर्यटक पदमार्ग निर्माण, १० वटा पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण, ३ वटा बन्यजन्तु अवलोकनका लागि आ.सि.सि मचान निर्माण, ८ वटा बन्यजन्तु अवलोकनका लागि काठको मचान निर्माण, ३ वटा हाती चढ्ने मचान निर्माण, ६ वटा पर्यटक टिकट काउन्टर निर्माण तथा व्यवस्थापन, ३६ पटक पर्यटकीय क्षेत्रमा फोहोरमैला व्यवस्थापन, ५४ पटक प्लास्टिक सामग्री नियन्त्रण/रोकथाम व्यवस्थापन कार्य सम्पन्न भएको ।
४	हातीसार	८३.४१	८१.८०	७ वटा हातीसारको सेडघर निर्माण, १ वटा हातीको दाना राख्ने स्टोर भवन निर्माण, १ वटा हातीसार भवन निर्माण, १५ वटा हातीको हौदा, गद्दा, धर्ना, छनुवा निर्माण, १० वटा हातीको सेडघर मर्मत, २ वटा हाती चढ्ने मचान मर्मत, ३० जना हातीसारका कर्मचारीलाई हाती व्यवस्थापन तालिम प्रदान गरिएको ।

२.७ आ.व. २०७७/७८ मा नीति तथा कार्यक्रम (माईलस्टोन) को प्रगति विवरण

तालिका ५: आ.व. २०७७/७८ मा नीति तथा कार्यक्रम (माईलस्टोन) को प्रगति विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	कैफियत
१	घाँसे मैदान निर्माण तथा व्यवस्थापन	हेक्टर	२९८४	४३६४	१४१० हे. (चितवन ७००, बर्दिया ३००, बाँके २००, शिवपुरी १०, कोशीटप्पु ५० र पर्सा १५० हे.) घाँसे मैदान निर्माण भएको र १४२४ हे. (चितवन ४००, बर्दिया ३००, बाँके १७५, शिवपुरी ४, कोशीटप्पु ४०, पर्सा ३००, शुक्ला ३०० र कृष्णसार ५ हे.) घाँसे मैदान व्यवस्थापन भएको, साथै चितवनमा थप १२५० हे. निर्माण भएको र बर्दियामा थप ३०० हे. व्यवस्थापन भएको । शुक्लाफाँटामा १५० हे. घाँसेमैदान निर्माण हुन नसकेको ।
२	वन्यजन्तुका लागि पानी पोखरी निर्माण तथा मर्मत	वटा	३०८	२८९	११३ वटा (चितवन १०, बर्दिया १०, बाँके ५, शुक्ला १०, लामटाड १०, मकालु १०, सगरमाथा १०, कोशी ५, कृष्णसार २, पर्सा ११, रारा ५, अपि ७, शे-फोक्सुण्डो ५, ढोरपाटन ८, कञ्चनजंघा २ र खप्तड २ वटा) पानीपोखरी निर्माण भएको र १६५ वटा (चितवन ३५, बर्दिया २०, बाँके ३०, पर्सा २०, शुक्ला ५, लामटाड ५, मकालु ५, सगरमाथा २, कृष्णसार २, रारा ५, शे-फोक्सुण्डो ५, कोशी १५, ढोरपाटन ८, कञ्चनजंघा ३ र खप्तड ५ वटा) पानीपोखरी मर्मत कार्य सम्पन्न भएको, साथै चितवनमा ४ र बर्दिया मा ६ वटा थप निर्माण भएको र चितवनमा थप २ वटा मर्मत भएको र ३० वटाको रु १५० लाख समर्पण भएको ।
३	सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन / पुनर्स्थापना	वटा	२५	२५	चितवन ६, शुक्लाफाँटा ४, लामटाड २, पर्सा १, कोशीटप्पु २, बर्दिया ४, रारा १ र अन्नपुर्ण ५ वटा सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन कार्य सम्पन्न भएको ।

क्र.सं.	कार्यक्रम	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	कैफियत
४	प्रकृतिमा आधारित पर्यटन रणनीति तथा कार्ययोजना निर्माण	स्थान	४	०	कार्यक्रम समर्पण गरिएको ।
५	वन्यजन्तु गणना (गैँडा, अर्ना)	प्रजाति	२	२	गैँडाको संख्या-७५२ र अर्नाको संख्या-४९८ रहेको ।
६	मेषजाली सहितको तारबार र	कि.मि.	३९	५२.२१५	३९ कि.मि. (चितवन द, बर्दिया द, बाँके द, लामटाड ४, शिवपुरी ६, शुक्लाफाँटा ४ र पर्सा ३ कि.मि.) मेषजाली सहितको तारबार निर्माण कार्य सम्पन्न भएको साथै चितवनमा थप ५ कि.मि., बर्दियामा थप द कि.मि. र शुक्लामा थप ०.२१४ कि.मि. मेषजाली सहितको तारबार निर्माण भएको ।
७	सोलार फेन्स	कि.मि.	८	५	५ कि.मि. पर्सा रा.नि.मा सोलार फेन्सिंगको काम भएको ।
८	प्रजाति संरक्षण कार्ययोजना नवीकरण	प्रजाति	४	४	बाघ, हाती, गिद्द र कृष्णसारको संरक्षण कार्ययोजना नवीकरण भएको ।

२.८ विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको वार्षिक बेरुजु फछ्यौटको विवरण

यस विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरुको आ.व. २०७७/७८ सम्ममा २५ करोड ९९ लाख ५१ हजार रुपैयाँ बेरुजु रहेकोमा २०७८ असार मसान्तसम्म ७ करोड ३६ लाख ६७ हजार (२८%) बेरुजु फछ्यौट भएको छ । निकायगतरूपमा बेरुजु फछ्यौट वार्षिक विवरण तालिका ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६: विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको वार्षिक बेरुजु फछ्यौटको विवरण (रकम रु.हजारमा)

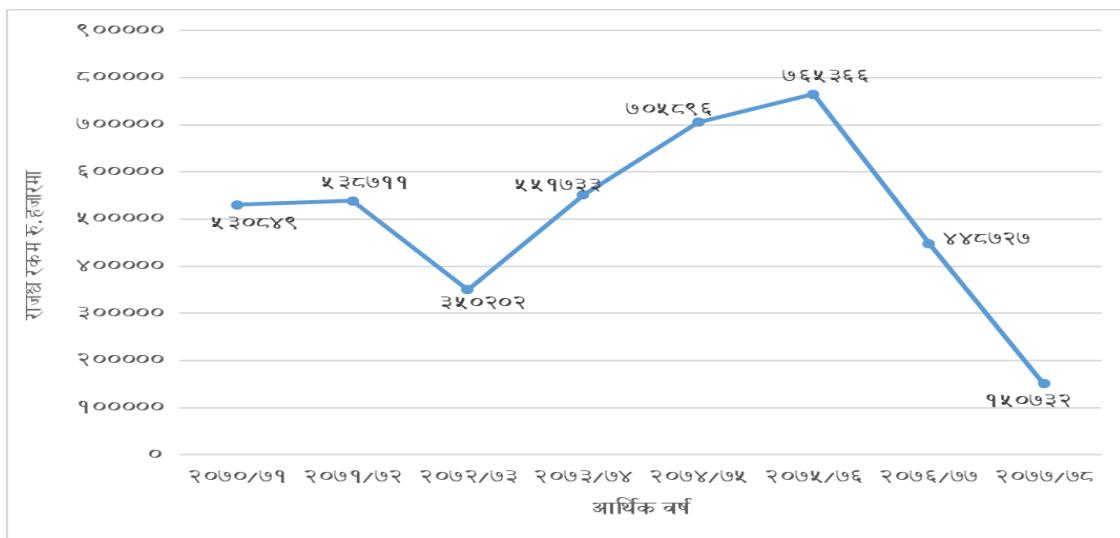
क्र.सं.	कार्यालयको नाम	२०७७/७८ मा कायमी बेरुजु रकम	२०७७/७८ मा फछ्यौट बेरुजु रकम	बाँकी रकम	फछ्यौट प्रतिशत (%)
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु विभाग	६६५.४१	४९६.३	६१५.७८	७
२	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	७२५	३५७	३६८	४९
३	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	८९८	३४२	८६३.८	४

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	२०७७/७८ मा कायमी वेरुजु रकम	२०७७/७८ मा फर्छ्यौट वेरुजु रकम	बाँकी रकम	फर्छ्यौट प्रतिशत (%)
४	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	५१२८	२२८४	२८४४	४५
५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	४४९७२	३४४५१	१०५२१	७७
६	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	४६८६	१९३०	२७५६	४१
७	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०६२२	५२२७	१५३९५	२५
८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	५००५	१५३	४८५२	३
९	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	७८७३	५०७	७३६६	६
१०	शेर फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	६३७८	७५५	५६२३	१२
११	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	५५१	५४	४९७	१०
१२	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	५०५	०	५०५	०
१३	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६०७	७२५	८८२	४५
१४	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	११६७४	७४५	१०९२९	६
१५	ढोरपाटन सिकार आरक्ष	४९०३१	५९६३	४३०६८	१२
१६	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	११९०७	८६९७	३२१०	७३
१७	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	७९८७	०	७९८७	०
१८	भानुभक्त प्राणी उद्यान	३३३०	३३१४	१६	१००
१९	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	४९	०	४९	०
२०	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष	३२००	३२००	०	१००
	जम्मा	२५९९५१	७३६६७	१८६२८४	२८

२.९ विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक राजश्व सङ्कलनको विवरण

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण विभाग तथा मातहतका संरक्षित क्षेत्रहरूबाट आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा १५ करोड ७ लाख ३२ हजार राजश्व सङ्कलन भएको छ। आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७७/७८ सम्मको राजश्वको तुलनात्मक विवरण निम्नानुसार छ। आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७७/७८ सम्मको कार्यालयगत राजश्व सङ्कलनको विवरण अनुसूची ९ मा दिइएको छ।

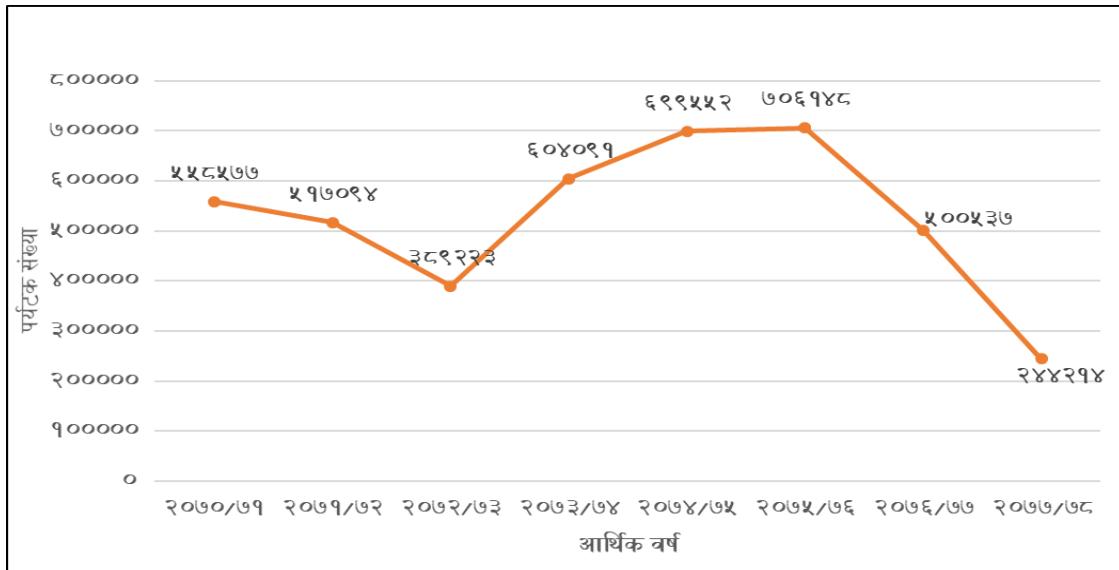
चित्र ८: राजश्वको तुलनात्मक विवरण

२.१० संरक्षित क्षेत्रमा पर्यटकको विवरण

संरक्षित क्षेत्रहरु आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको लागि प्रमुख गन्तव्य स्थानको रूपमा रहेका छन्। आ.व. २०७०/७१ मा संरक्षित क्षेत्रमा भ्रमण गर्ने पर्यटकहरूको संख्या ५ लाख ५८ हजार ५ सय ७७ थियो। आ.व. २०७७/७८ मा स्वदेशी एवं विदेशी पर्यटकको संख्या २ लाख ४४ हजार २ सय १४ रहेको छ। नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूमा आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७७/७८ सम्मको पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क अनुसूची १० र आ.व. २०७०/७१ देखि २०७७/७८ सम्मको संरक्षित क्षेत्रहरूमा पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क अनुसूची ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र ९: पर्यटक संख्याको तुलनात्मक विवरण

२.११ सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सूचनाको हक सम्बन्धी व्यवस्था

विभाग र मातहतका कार्यालयहरुबाट प्रदान गरिने सार्वजनिक सेवालाई सेवाग्राहीमुखी र प्रभावकारी बनाउनका लागि विभाग र मातहतका सबै कार्यालयहरुमा नागरिक बडापत्र राखिएको छ। यसबाट सेवाग्राहीले छिटो छरितोरुपमा सेवा प्राप्त गर्न सहज भएको छ। सेवा प्राप्त गर्नका लागि लाग्ने समय, सेवाको परिणाम, गुणस्तर, सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तूर, सेवा प्राप्तिका लागि पेश गर्नुपर्ने कागजात र सेवा प्रवाह गर्ने शाखा तथा गुनासो सुन्ने अधिकारीसमेतको व्यवस्था गरिएको छ। विभागको नागरिक बडापत्र अनुसूची ३३ मा राखिएको छ।

नागरिकको सूचना पाउने हकको सम्मान र संरक्षण गर्दै विकासका कार्य एवं गतिविधिहरुलाई बढी पारदर्शी र जवाफदेही बनाउनका लागि विभागका गतिविधिहरु समावेश गरी हरेक ४-४ महिनामा संरक्षण समाचार प्रकाशन गरिए आएको छ। यसबाट नागरिकहरुलाई विभागका सूचनामा सहज पहुँच पुऱ्याउनका लागि विभागमा सूचना अधिकारीको व्यवस्था गरिएको छ।

विभागको गतिविधिहरुलाई विभागको वेबसाइट www.dnpwcd.gov.np बाट पनि उपलब्ध गराउने र समय समयमा अद्यावधिक गर्नेए व्यवस्था मिलाइएको छ। यसबाट विभागका गतिविधिहरुलाई नागरिकसम्म नियमित र सहजरूपमा पुऱ्याई नागरिकको सूचनाको हकको प्रत्याभूति गर्न सहयोग पुगेको छ।

२.१२ आयोजना/परियोजनाहरू

संरक्षित क्षेत्रमा संरक्षण साफेदारहरुबाट सञ्चालित आयोजनाहरू निम्न अनुसार छन् :

- क. तराई भू-परिधि कार्यक्रम
- ख. पवित्र हिमालय भू-परिधि कार्यक्रम
- ग. कैलाश पवित्र भू-परिधि संरक्षण तथा विकास कार्यक्रम
- घ. कञ्चनजङ्गा भू-परिधि संरक्षण तथा विकास कार्यक्रम
- ड. हरियो वन कार्यक्रम
- च. राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष
- छ. डब्लु डब्लु एफ, नेपाल
- झ. नेपाल पंक्षी संरक्षण संघ
- ञ. जुलोजिकल सोसाइटी अफ लण्डन, नेपाल

भाग-३ : आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न भएका मुख्य क्रियाकलापहरु तथा गतिविधिहरु

३.१ प्रजाति संरक्षण कार्ययोजना तर्जुमा र कार्यान्वयन

आ.व. २०७७/७८ मा बाघ, हाती, गिद्द र कृष्णसारको प्रजाति संरक्षणको नवीकरणको कार्य सम्पन्न भई छपाई हुन बाँकी रहेको र गत आ.व. २०७६/७७ मा स्वीकृत भई यस आ.व. २०७७/७८ मा छपाई गरेका प्रजाति कार्ययोजना निम्नानुसार रहेका छन् :

३.१.१ सोंस संरक्षण कार्ययोजना

नेपालमा पाइने एक मात्र स्तनधारी जलचर प्राणी सोंस (Dolphin) हो । सोंस नेपाल, भारत, बंगलादेश र पाकिस्तानको रैथाने हो । नेपालमा यो तराईका ठुला नदीहरू कोशी, कर्णाली, नारायणी र मोहनामा मात्र पाइन्छ ।

नदीमा पानीको मात्रा घट्नु, माछा मार्ने जालीमा अडकाएर मार्नु वा मारिनु, पानी प्रदुषित हुनु, बाँध बाँधेर तल माथिका सोंसको भेट नभई सम्पर्क टुट्नु जस्ता कारणहरूले सोंस संरक्षणमा समस्याहरु आएका छन् ।

सोंसलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संरक्षित, साइटिसमा अनुसूची I र आइयूसिएन रेड बुकमा सङ्कटप्राप्तको सूचीमा सूचीकृत गरिएको छ ।

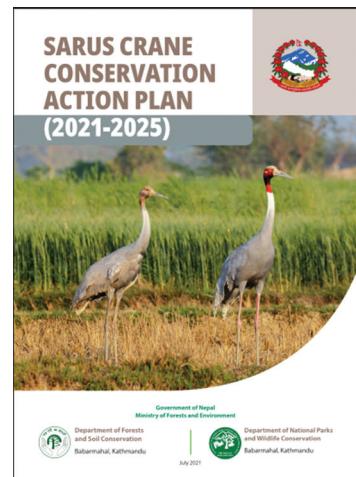
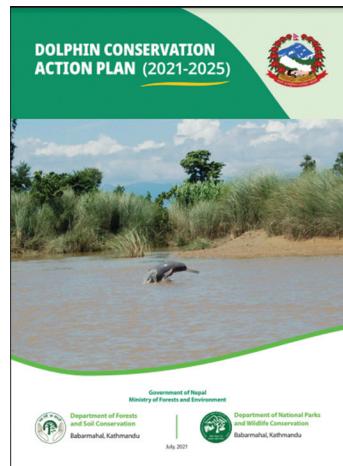
नेपालका लागि सोंस संरक्षण कार्ययोजना २०२१-२०२५ तर्जुमा भई स्वीकृत भएको छ । सोंसको संख्या र वासस्थानको अनुसन्धान, नियमित अनुगमन, सर्वेक्षण एवं र स्थानीय समुदायसँगको सहकार्यमा सहभागितामूलक संरक्षण गर्नु यस कार्ययोजनाको मुख्य उद्देश्य हो ।

३.१.२ सारस संरक्षण कार्ययोजना

सारस (Sarus Crane) अन्य चराहरु भन्दा धेरै लामो घाँटी भएको चरा हो । यसलाई उड्ने चराहरूमध्येकै सबैभन्दा अगलो चरा पनि मानिन्छ । नेपालमा हाल यो चरा रुपन्देही, कपिलवस्तु, नवलपरासी, बाँके, बर्दिया, कैलाली, कंचनपुर जिल्लाहरूमा मात्र पाइन्छ । नेपाल बाहेक पाकिस्तान, भारत, बंगलादेश र म्यानमारमा पनि सारस पाइन्छ ।

सारसलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संरक्षित, साइटिसमा अनुसूचीको II र आइयूसिएन रेड बुकमा संवेदनशीलको सूचीमा राखिएको छ ।

विशेष गरी घाँसपात, अन्न कीरा र सरिसृपहरू खाएर बाँचे सारस

बासस्थान विनाशको कारण दिन प्रतिदिन संकटमा पर्दैछ । त्यस्तै बासस्थान वरपर भएका अव्यवस्थित शहरीकरण र उद्योगहरूबाट भइरहेको प्रदूषणले पनि सारसको कूल संख्यामा ह्लास आइरहेको छ । सारसको फुल, मासु र प्वाँखको अवैध व्यापारका लागि चोरी शिकार गर्ने गरेको पाइन्छ । त्यसको अतिरिक्त सारसका बच्चा चोरी गरी घरमा पाल्न लैजाने प्रवृत्तिले पनि यो संकटमा परेको हो । विजुलीको नाङ्गो तारमा अल्मिर्झ समेत यो चरा मर्ने गरेको छ ।

नेपालका लागि सारस संरक्षण कार्ययोजना २०२१-२०२५ तर्जुमा भई स्वीकृत भएको छ । सारसको आनिबानीबाटे स्थानीयहरूलाई जानकारी गराउने, संरक्षणका चुनौतीहरूलाई कम गर्ने, वासस्थान सुधार एवं संरक्षण गर्न जनसहभागिता जुटाउने यो कार्ययोजनाको उद्देश्य हो ।

३.१.३ कस्तुरी मृग संरक्षण कार्ययोजना

नेपालमा तीन प्रजातिका सुनकण्ठे कस्तुरी (Alpine Musk Deer), सेतोकण्ठे कस्तुरी (Himalayan Musk Deer) र कालो कस्तुरी मृग (Black Musk Deer) पाइन्छन् । कस्तुरी मृग विशेष गरी रारा, खप्तड, शे-फोक्सुण्डो, सगरमाथा, लाडाटाड, र मकालुवरुण राष्ट्रिय निकुञ्जहरू; अपिनाम्पा, अन्नपूर्ण, मनास्लु, गाँगीशंकर र कञ्चनजङ्गा संरक्षण क्षेत्रहरू; ढोरपाटन शिकार आरक्ष र अन्य हिमाली भेगहरूमा पाइन्छ । यो उत्तरी बर्मा, तिब्बत, दक्षिणी चीन, पाकिस्तान र भारतमा पनि पाइन्छ । यसको शिकार विना र मासुका लागि हुने गरेको छ ।

कस्तुरी मृगलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संरक्षित, साइटिसमा अनुसूची I र आइयूसिएन रेड बुकमा सङ्कटापन्न (३ वटै प्रजाति) को सूचीमा राखिएको छ । नेपालका लागि कस्तुरी मृग संरक्षण कार्ययोजना २०२१-२०२५ तर्जुमा भई स्वीकृत भएको छ । कस्तुरी मृगको संख्या र वासस्थानको अनुसन्धान, नियमित अनुगमन, सर्वेक्षण गर्नुका साथै चोरी शिकार नियन्त्रण गर्न स्थानीय समुदायसँग सहभागितामूलक कार्यहरू गरेर यसको संख्या बढाउनु कार्ययोजनाको मुख्य उद्देश्य हो ।

३.२ वन्यजन्तु गणना

३.२.१ गैंडा गणना

गैंडा, हाती पछिको सबैभन्दा ठूलो जनावरको रूपमा चिनिन्छ । गैंडाको शरीरको रङ्ग खरीपाटी फुसो हुन्छ । यसको छाला मोटो (५ से.मि. सम्म), दानादार र ठूलोठूलो पत्रहरूमा मिलेर बसेको हुन्छ । यसका बच्चाहरू कम्तीमा १ वर्षदेखि ३ वर्षसम्म पनि आमाकै रेखदेखमा बस्दछन् । त्यसैगरी भाले गैंडा ८ वर्षका उमेरमा परिपक्व बन्दछ भने पोथी गैंडा ५ देखि ७ वर्षको उमेरमा परिपक्व हुन्छ । गैंडा घाँसे मैदान र पानी भईरहने क्षेत्रमा बस्न रुचाउँछ । विभिन्न प्रजातिका घाँस जस्तै, काँस, नर्कट, दुबो, बान्सो आदि यसको प्रमुख खाना हो र यसबाट गैंडाले ६० देखि ६५ प्रतिशत आहार प्राप्त गर्दछ ।

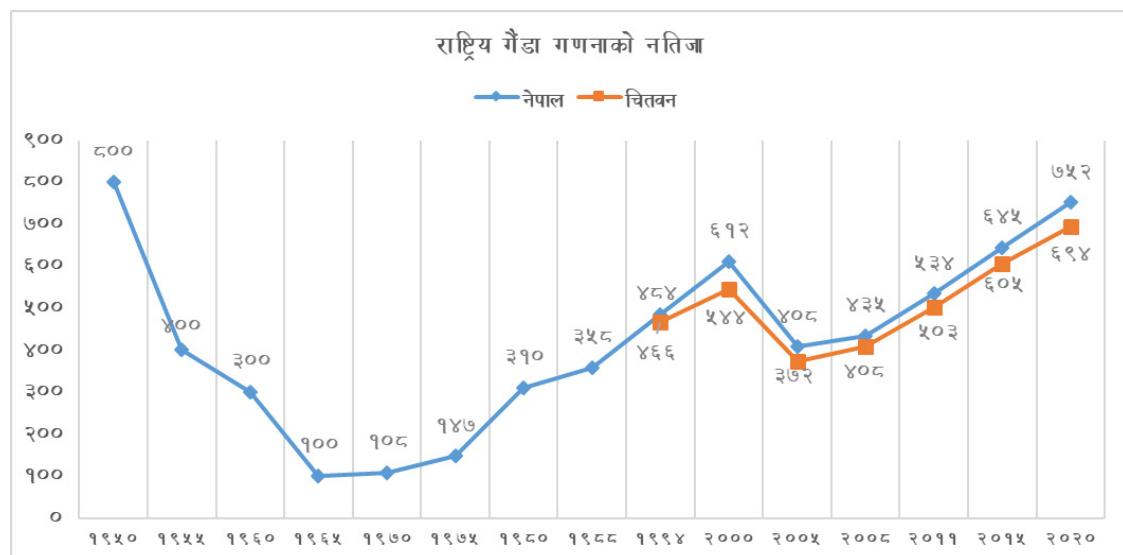
गैंडालाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ मा संरक्षित, साइटिस अनुसूची I, आइयूसिएन रेड बुकमा संवेदनशीलको सूचीमा सूचीकृत गरिएको छ ।

हाल विश्वमा करीब ३,२०० को संख्यामा रहेको एकसिडे गैँडा दक्षिण एशियामा मात्र पाइन्छ । ऐतिहासिक रूपमा गैँडा ब्रह्मपुत्र, गंगा र सिन्धु नदीतटिय उपत्यकामा फैलिएर रहेको पाइन्छ । सन् १९५० को दशकमा चितवनको नदीतटिय क्षेत्रमा करीब ८ सय भन्दा बढीको संख्यामा रहेको गैँडाको संख्या बासस्थान विनाससँगै चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापना पश्चात क्रमशः बृद्धि हुदै विश्वकै दोस्रो ठूलो संख्या पुनर्स्थापना भएको छ । हाल चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा स्थानान्तरण भएको र साथै वरिपरिका क्षेत्रहरु र पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जमा पनि तिनीहरु फैलिएर रहेको पाइन्छ ।

आ.व. २०७७/७८ मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज र शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज र वरिपरिको क्षेत्रहरूमा गैँडा गणना कार्य सम्पन्न भएको थियो । सो कार्य गर्दा ब्लक विभाजन गरी हात्तीको सहयोगमा Direct and Total Count विधी प्रयोग गरेर गणना गरिएको थियो । उक्त गणना अनुसार गैँडाको संख्या ७५२ रहेको छ, जसको विस्तृत विवरण निम्नानुसार दिइएको छ :

क्र.सं.	स्थान	भाले	पोथी	लिङ्ग नखलेको	वयशक	अर्ध वयशक	बच्चा	जम्मा	सन् २०७५ को तुलनामा
१	चितवन	१२८	१७४	३९२	४७४	९५	१२५	६९४	८९
२	बर्दिया	१४	१९	५	३१	१	६	३८	९
३	शुक्लाफाँटा	३	४	१०	१३	०	४	१७	९
४	पर्सा	१	१	१	२	०	१	३	-
जम्मा								७५२	+१०७

त्यसैगरि हालसम्म भएको राष्ट्रिय गैँडा गणनाको नतिजा निम्नानुसार रहेको छ :

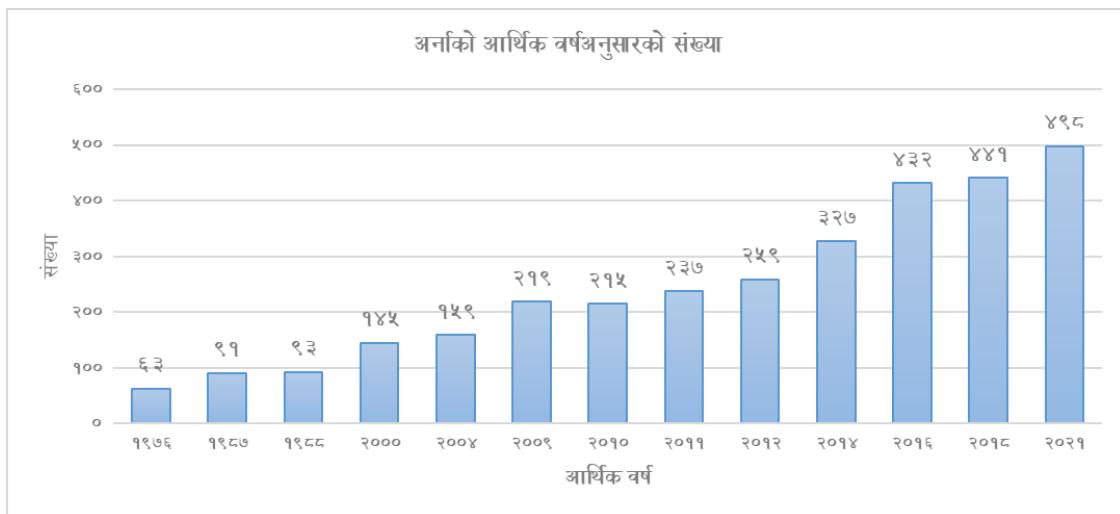
३.२.२ अर्ना गणना

अर्ना (Asian Wild Water Buffalo) को आकार प्रकार र सुपरज्ञ घरपालुवा भैसीसंग मिल्ने भएपनि यो भैसीभन्दा वंशाणुगतरूपमा फरक हुन्छ । अर्नाको लागि उपयुक्त वासस्थान कोशीटप्पू वन्यजन्तु आरक्ष र चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा भएता पनि यो कोशीटप्पू वन्यजन्तु आरक्ष (१७५ वर्ग कि.मि.) क्षेत्रमा मात्र सीमित छ । यो प्रजाति नेपाल बाहेक अन्य मुलुकहरू भुटान, कम्बोडिया, भारत, म्यानमार, मलेसिया, इन्डोनेसिया र थाइल्यान्डमा पाइने गर्दछ ।

अर्नालाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संरक्षित, साइटिसमा अनुसूची III र आइयूसिएन रेड बुकमा सङ्कटापन्नको सूचीमा सूचीकृत गरिएको छ ।

नेपालका लागि अर्ना संरक्षण कार्ययोजना २०२०-२०२४ तर्जमा भई स्वीकृत भएको छ । अर्नाको संख्या यकिन, वासस्थानको सुधार, चोरी शिकार नियन्त्रण, वैज्ञानिक अध्ययनबाट ज्ञान अभिवृद्धि गर्ने र स्थानीय जनताको सहभागितामूलक संरक्षण कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउने यस कार्ययोजनाको मुख्य उद्देश्यहरू रहेका छन् ।

आ.व. २०७७/७८ मा कोशीटप्पू वन्यजन्तु आरक्षमा अर्ना गणना कार्य सम्पन्न भएको थियो । सो कार्य गर्दा आरक्षलाई ब्लक विभाजन गरी हात्तीको सहयोगमा Direct and Total Count विधि प्रयोग गरेर गणना गरिएको थियो । उक्त गणना अनुसार अर्नाको संख्या ४९८ रहेको छ जसमध्ये २२१ वटा भाले, १६२ वटा पोथी, ४८ वटा अर्ध वयशक, ३५ वटा एक देखि दुई वर्षका र ३२ वटा एक वर्षभन्दा कम उमेरका रहेका छन् । अर्नाको संख्या विभिन्न वर्षहरूमा गरिएको गणना निम्नानुसार रहेको छ :

३.३ दिवस समारोह

३.३.१ विश्व बाघ दिवस, २०७७

वन तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय मन्त्री शक्ति बहादुर बस्नेतज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा “स्वस्थ वातावरणको लागि बाघ संरक्षण गरौं” भन्ने मूल नाराका साथ विश्व बाघ दिवस २९ जुलाई २०२० तदनुसार २०७७ श्रावण १४ गतेका दिन बाघ संरक्षणमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको आयोजनामा केन्द्रीय स्तरमा काठमाडौंको बबरमहल स्थित राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको सभाहलमा विभिन्न कार्यक्रमहरुका साथ सम्पन्न भयो । कार्यक्रमको अध्यक्षता राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका निमित्त महानिर्देशक डा. रामचन्द्र कंडेलज्यूले गर्नु भएको थियो । साथै सो कार्यक्रममा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. विश्वनाथ ओलीज्यू विशेष अतिथिको रूपमा उपस्थित हुनुहुन्थ्यो । सभाहलको कार्यक्रम अघि माननीय मन्त्री शक्ति बहादुर बस्नेतज्यूले बबरमहल स्थित वन परिसरको मूल द्वारमा राखिएको बाघ दिवशको व्यानर अनावरण गर्नु भएको थियो ।

औपचारिक कार्यक्रमको सुरुवात राष्ट्रिय गानबाट भएको थियो । सो कार्यक्रममा राष्ट्रिय निकुञ्ज विभागका उप-सचिव श्री वेद कुमार ढकालको स्वागत मन्तव्य दिनुभएको थियो । त्यसैगरि विभागका इकोलोजिष्ट हरिभद्र आचार्यले विभागले अध्ययन गरी तयार गरेको "Assessment of Ecological Carrying Capacity of Royal Bengal Tiger in Chitwan - Parsa Complex, Nepal" नामक प्रतिवेदन माथि प्रकाश पार्नु भएको थियो । यसै कार्यक्रमको अवसर पारेर विभागले लाटोकोसेरो, अर्ना र गौर को बेगलाबेगलै प्रजातिको संरक्षण कार्ययोजनाहरु सार्वजनिक गरिएको थियो । त्यसैगरी नेपालका बाघ विज्ञहरुसँग भावि दिनहरुमा बाघको संख्यात्मक वृद्धि गर्न, बाघको वासस्थानको गुणस्तर बढाउन र बाघ संरक्षणमा विद्यमान समस्या र चुनौतीहरुको समाधान तथा नियन्त्रण गर्न के कस्ता कार्यहरु अपनाउन पर्ने छ, भन्ने विषयहरुमा नेपालमा बाघ सम्बन्धी विद्यावारिधी गरेका बाघ विज्ञहरुसँग छलफल कार्यक्रमसमेत सञ्चालन गरिएको थियो ।

३.३.२ विश्व सिमसार दिवस, २०७७

सालवसाली रूपमा जस्तै यस वर्ष पनि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले २ फ्रेवअरी, २०२१ का दिन विश्व सिमसार दिवसको उपलक्ष्यमा “पानी र सिमसार जिवनको अभिन्न आधार” भन्ने नाराका साथ वन परिसर, बबरमहल, काठमाडौंमा कार्यक्रम आयोजना गरी मनाएको छ । सो कार्यक्रम राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समिति, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, नीति तथा संस्था सुविधा, पंक्षी संरक्षण नेपाल, आईयूसीएन नेपाल, डब्लु डब्लु एफ नेपाल र जेडएसएल नेपालको सहकार्यमा मनाइएको थियो ।

माननीय वन तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय मन्त्री प्रेम बहादुर आलेज्यूको प्रमुख अतिथ्यमा तथा सोही मन्त्रालयका सचिव डा. विश्वनाथ ओलीको विशेष अतिथिको रूपमा सो कार्यक्रममा उपस्थिति भएको थियो । वन तथा वातावरण मन्त्री प्रेम बहादुर आलेले यस वर्षको सन्देश 'सिमसार र पानी' लाई प्रकाश पार्ने व्यानर वन परिसर, बबरमहल, काठमाडौंको प्रवेशद्वारमा अनवरण गर्दै कार्यक्रमको उद्घाटन गर्नुभएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा विभागका ईकोलोजिष्ट श्री हरिभद्र आचार्यले सिमसार क्षेत्रको महत्वमाथि प्रकाश पार्दै स्वागत मन्त्रव्य दिनुभएको थियो । कार्यक्रममा माननीय मन्त्री आलेले राष्ट्रिय ताल संरक्षण विकास समितिद्वारा तयार पारिएको नेपालका तालहरूको सूची सम्बन्धी प्रतिवेदन लोकार्पण गर्नुभयो । प्रतिवेदनले समुद्री सतहभन्दा ३००० मिटर माथिका उचाई भित्र भएका तालहरूको विवरण समावेश गरेको छ । सो प्रतिवेदनले नेपालका सात प्रदेशका ६२६ तालहरूको विवरण समेत प्रस्तुत गरेको छ । बागमती प्रदेशमा सबैभन्दा बढी ताल (२२२) र कर्णालीमा सबैभन्दा कम (७) ताल रहेका छन् । कार्यक्रमको क्रममा रारा ताल रामसार क्षेत्र व्यवस्थापन योजना पनि सार्वजनिक गरिएका थियो । सो योजनाले रारा तालको प्राकृतिक संसाधनहरूको दीर्घकालीन व्यवस्थापनको रूपरेखा प्रदान गर्दछ । रारा ताल नेपालको १० वटा सिमसार क्षेत्रमध्ये एक हो जसलाई रामसार सूचीमा समावेश गरिएको छ । साथै कार्यक्रममा आगन्तुक चरा, उनीहरूको बसाईसराई मार्ग र संभावित आवासहरू बचाउने सन्देश सहित मध्य एशियाली फ्लाइवे पारिस्थिक्य प्रणालीमा आधारित अनुकूलन सम्बन्धी जनचेतनामुलक सामाग्रीहरू पनि सार्वजनिक गरिएको थियो । राष्ट्रिय निकुञ्ज र वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र नीति र संस्था सुविधाको सहकार्यमा तयार गरिएको संक्षिप्त वृत्तचित्र पनि कार्यक्रमको अवसरमा प्रस्तुत गरिएको थियो ।

माननीय मन्त्री प्रेम बहादुर आलेले अत्यधिक दोहन तथा अतिक्रमणका कारण सिमसार क्षेत्रहरू खतरामा परेकोले सम्पूर्ण सरोकारवाला निकायहरूलाई एकजुट भई सिमसार क्षेत्रको संरक्षणमा अग्रसर हुन आग्रह गर्नुभएको थियो । साथै उहाँले वन तथा वातावरण मन्त्रालय मातहतका विभिन्न विभागहरूलाई सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षणको लागि सामुहिक प्रयास गर्न निर्देशन दिनुभयो र वन तथा वातावरण मन्त्रालयले आवश्यक बजेट छुट्याई सिमसारको संरक्षणमा अग्रसर हुन प्रतिबद्ध रहेको समेत बताउनु भएको थियो ।

उक्त कार्यक्रमका सभापति एवं राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपक कुमार खरालले निर्णय तथा नीति तर्जुमाका लागि सिमसारहरू सम्बन्धी अनुसन्धान, आकंडा व्यवस्थापन हुनु आवश्यक रहेको र सिमसार सम्बन्धी विभिन्न अध्ययनका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालय र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले सरोकारवालाहरूसाग सहकार्य अपरिहार्य रहेको भन्दै सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूलाई एकजुट भई अघि बढन अनुरोध गर्नुभयो ।

३.३.३ वन्यजन्तु सप्ताह, २०७८

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले विगत २०५३ सालदेखि वैशाख महिनाको पहिलो हप्तालाई सप्ताहव्यापी रूपमा जैविक विविधता संरक्षण एवं जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सूत्रवाक्य (Theme) का साथ वन्यजन्तु सप्ताह मनाउदै आइएको छ । यस वर्ष २०७८ मा पनि वैशाख महिनाको पहिलो हप्तामा वन्यजन्तु सप्ताह २०७८ नेपालको संरक्षित क्षेत्रहरुमा जैविक विविधता संरक्षणको लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न “वन्यजन्तु संरक्षणमा समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्व” भन्ने सूत्रवाक्यका साथ वन्यजन्तु सप्ताह २०७८ मनाइएको थियो ।

वन्यजन्तु सप्ताह २०७८ मनाउनको लागि वन परिसरमा सूत्रवाक्य सहितको व्यानर र डिसप्ले, माननीय वन तथा वातावरण मन्त्रीबाट वन्यजन्तु सप्ताह २०७८ को उपलक्ष्यमा रेडियो नेपालबाट शुभकामना सन्देश र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा आ.व. २०७७/७८ मा वन्यजन्तुबाट मृत्यु भएका परिवारका सदस्यहरुसंग विभागका कर्मचारीहरुको भेटघाट एवं आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको थियो । आ.व. २०७७/७८ चैत्र मसान्तसम्म बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रलगायत आसपासका क्षेत्रहरुमा वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मृत्यु भएका ११ जनाका परिवारका सदस्यहरुलाई विभागमा आ.व २०७७/७८ मा विनियोजित बजेटमध्येबाट प्रति परिवार रु १७,०००- राहत स्वरूप वितरण गरिएको थियो ।

३.४ गोष्ठी/तालिम/बैठक

३.४.१ संरक्षित क्षेत्रहरुको पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठी

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको आयोजनामा मिति २०७७ फाल्गुण २ र ३ गतेका दिन संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरुको आ.व. २०७८/७९ को योजना तर्जुमा गोष्ठी इन्ड्रेणी कम्प्लेक्स, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौंमा सम्पन्न भएको थियो ।

योजना तर्जुमा गोष्ठीको उद्घाटन कार्यक्रमको सभापतित्व राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपक कुमार खरालले गर्नु भएको थियो भने प्रमुख अतिथिको रूपमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय, योजना, अनुगमन तथ समन्वय महाशाखा प्रमुख श्री प्रकाश लम्साल र अतिथिको रूपमा अर्थ मन्त्रालयका प्रतिनिधि श्री खेमेन्द्रमणी घिमिरे, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालयका प्रतिनिधि र राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका कार्यकारी प्रमुख डा. सिद्धार्थ बज्र वज्राचार्य रहनु भएको थियो भने संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका प्रमुख संरक्षण अधिकृत, संरक्षण अधिकृत, सहायक संरक्षण अधिकृत तथा अन्य प्रतिनिधि कर्मचारीहरु, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका योजना शाखाका कर्मचारी, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका शाखा प्रमुख लगायत अधिकृतस्तरका कर्मचारी र संरक्षणका साभेदार संस्था डब्लु डब्लु एफ नेपाल र जेड.एस.एल. नेपालका प्रतिनिधिहरुको उपस्थिति रहेको थियो ।

उद्घाटन सत्रमा पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थित हुनु भएका प्रमुख अतिथी, अतिथी लगायत सहभागीहरुलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको तर्फबाट विभागका अनुगमन तथा मूल्यांकन अधिकृत श्री किशोर कुमार मेहताले स्वागत गर्नुका साथै गोष्ठीको औचित्य माथि प्रकाश पार्नु भएको थियो भने अर्थ मन्त्रालयको तर्फबाट श्री खेमेन्द्र मणी घिमिरेले चालु आ.व. मा कुनै कार्यालयको अनिवार्य दायित्वका रकम पुरेन भनेर थप बजेट माग भएको देखियो, यसले सम्बन्धित कार्यालय, योजना

तर्जुमा गोष्ठी गर्नेहरु र अर्थ मन्त्रालयमा छलफल गर्ने सबै माथि हाम्रो योजना तर्जुमा कस्तो थियो भनेर प्रश्न उठ्छ, त्यसैले अनिवार्य दायित्वमा थप बजेट माग्न नपर्ने गरि, सकेसम्म रकमान्तर, कार्यक्रम संशोधन गर्न नपर्ने गरी योजना तर्जुमा गर्न अनुरोध गर्नु भएको थियो भने प्रमुख अतिथिको तर्फबाट वन तथा वातावरण मन्त्रालयका योजना, अनुगमन तथा समन्वय महाशाखा प्रमुख (सहसचिव) श्री प्रकाश लम्सालले तपाईंहरुले जो बोल सक्दैन, जो कराउन सक्दैन त्यसको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरि रहनु भएको छ, कार्यक्रम प्रस्ताव गर्दा स्पेशिफिकेशन सहित किन कहाँ र के का लागि गर्ने सो समेत उल्लेख गरौं जसले कार्यक्रम काटिनबाट जोगाउँछ । थप बजेट माग्नु अवैधानिक पनि रहेछ जुन योजनावद्व भएर आएको हुँदैन । त्यसैले थप बजेट, रकमान्तर, संशोधन गर्न नपर्ने गरी चौमासिक विभाजन समेत उपयुक्त हुने गरि योजना तर्जुमा गर्न अनुरोध गर्नु भएको थियो । उद्घाटन सत्रको अन्तमा सभापति एवं राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपक कुमार खरालले कार्यक्रम बनाउँदा समस्या र चुनौतीलाई पहिचान गरी सोहीमा आधारित भएर र ऐन, नियम, निर्देशिकाले निर्देश गरेका विषयमा, आवधिक योजना, नीति रणनीति कहाँ टेकेर कार्यक्रम प्रस्ताव गरिरहेका छौं सो का साथै हाम्रा नर्मसलाई समेत विचार गरी कार्यक्रम प्रस्ताव गरौं । नविनतम, रूपान्तरणकारी कार्यक्रम भए छोटो प्रस्ताव सहित कार्यक्रम प्रस्ताव गर्न अनुरोध गर्नु भएको थियो भने कार्यक्रम संचालन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका योजना अधिकृत श्री वेद कुमार ढकालले गर्नु भएको थियो । उद्घाटन सत्र पश्चात राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपक कुमार खरालको सत्राध्यक्षमा शुरु भएको प्राविधिक सत्रमा प्रत्येक संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका प्रमुखबाट कार्यक्रम प्रस्तुत भई सो उपर बिस्तृत छलफल भएको थियो ।

३.४.२ ३७ औं वार्डेन सेमिनार तथा १९ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुको बैठक

कोभिड १९ को वर्तमान चुनौतीका कारण बन्दाबन्दी भई सबै सहभागीहरुलाई भौतिक रूपमा भेला गरी कार्यक्रम संचालन गर्न सम्भव नभएको अवस्थामा भर्चुअल माध्यमबाट ३७ औं वार्डेन सेमिनार तथा १९ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुको बैठक “कोभिड महामारीको असर: संरक्षणमा चुनौती र अवसर” भन्ने मुल नारा सहित राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा सम्पन्न भएको थियो । यो कार्यक्रम मिति २०७८।३।१० देखि ११ सम्म (दुई दिन) चलेको थियोयस सेमिनार तथा बैठकको उद्घाटन कार्यक्रम वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. पेम नारायण कंडेलज्यूको प्रमुख आतिथ्यता तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपककुमार खरालको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको सभाहलबाट सञ्चालन गरिएको थियो । यस उद्घाटन कार्यक्रममा भर्चुअल माध्यमबाट राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश संरक्षण विकास समिति तथा नेपाल वन प्राविधिक संघका अध्यक्ष, वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, डीनको कार्यालय किरिपुरका डीन, कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय, वन विज्ञान संकाय, हेटौडाका डीन, नेपाल सरकारका पूर्व सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सहसचिवहरु,

विभागीय प्रमुखहरु, उप-महानिर्देशकहरु, रेड कार्यान्वयन केन्द्र/आयोजनाका प्रमुखहरु, प्रदेश सरकारका उद्योग पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका प्रदेश सचिवहरु, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालय, नेपाली सेनाका निर्देशक, केन्द्रीय अनुसन्धान व्युसो, नेपाल प्रहरीका प्रहरी नायब महानिरीक्षक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका पूर्व महानिर्देशक र उप-महानिर्देशकहरु, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति राष्ट्रिय संजालका अध्यक्ष, विभागका शाखा प्रमुखहरु, संरक्षित क्षेत्रका प्रमुख संरक्षण अधिकृत/संरक्षण अधिकृतहरु, निकुञ्ज तथा आरक्ष सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाका गणपति/गुल्मपतिहरु, पूर्व प्रमुख संरक्षण अधिकृत/संरक्षण अधिकृतहरु, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरु, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद्का अध्यक्षहरु, संरक्षण साभेदार संस्थाका प्रमुख एवं प्रतिनिधि लगायतका महानुभावहरुको सहभागिता रहेको थियो । सो सेमिनारका संकल्पहरु अनुसूची १२ मा दिइएको छ ।

३.४.३ आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी

नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरुको आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी स्वास्थ्यका मापदण्ड अपनाई ईन्ड्रेणी ब्यांकेट, बुद्धनगरमा २ दिनको कार्यक्रम गरी सम्पन्न भएको छ । गोष्ठीको उद्घाटन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपक कुमार खरालले व्यानर पढेर गर्नु भएको

थियो । गोष्ठीको उद्घाटन सत्रमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका योजना अधिकृत श्री सुमन सुवेदी, सबै संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका प्रमुखहरु, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका शाखा प्रमुख, कर्मचारीहरु र संरक्षण साभेदारको तर्फबाट राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष प्रतिनिधि रहनु भएको थियो । गोष्ठीका सहभागिहरुलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका योजना अधिकृत श्री वेद कुमार ढकालले स्वागत गर्नु भएको थियो भने राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका अनुगमन तथा मूल्यांकन अधिकृत श्री किशोर कुमार मेहताले आ.व. २०७७/७८ मा संचालित आयोजनाहरुको समग्रममा प्रस्तुतीकरण गर्नु भएको थियो । उद्घाटन शत्र पश्चात प्रत्येक संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरुको वार्षिक प्रगति, आई परेका समस्याहरु र समस्या समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरुको बारेमा प्रस्तुत गरि सो उपर छलफल गरिएको थियो । सूदूर पश्चिममा पर्ने संरक्षित क्षेत्रहरुबाट शुरु गरिएको प्रस्तुति तथा छलफलमा सबै संरक्षित क्षेत्र कार्यालय, संरक्षणका साभेदार संस्थाहरुले प्रस्तुत गरेका थिए । ।

दोश्रो दिनको प्रस्तुति तथा छलफल कार्यक्रममा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. पेम नारायण कंडेलज्युको समेत उपस्थिति रहेको थियो । वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी समापन कार्यमा प्रमुख अतिथिको तर्फबाट मन्त्रव्य सहित निर्देशन दिने क्रममा सचिवज्यूले कोभिड-१९ को महामारीको समयमा पनि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले संन्तोषजन प्रगति गर्न सफल भएकोमा सबै संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका प्रमुखहरु तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागलाई धन्यवाद दिनुका साथै राष्ट्रिय

निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले तयार गरेको सुधारका योजना कार्यान्वयनमा आफुले सहयोग गर्ने वचन व्यक्त गर्नु भएको थियो । त्यस्तै गरि समापन कार्यक्रमको सभापतित्व गर्नु भएका राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. दीपक कुमार खरालले यस्तो कोभिड-१९ को जोखिमका समयमा स्वास्थ्य मापदण्ड अपनाई सबै संरक्षित क्षेत्रका प्रमुखहरु उपस्थित भई आ-आफ्नो संरक्षित क्षेत्रले गरेको उपलब्धी र कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आई परेका समस्याहरूलाई स्पष्ट रूपमा छलफलमा ल्याउनु भएकोमा धन्यवाद दिई आई परेका समस्याहरु एक पटकमा सबै समाधान नहुन सक्छन, भएन भनेर समस्या राख्न छाडनु हुँदैन, राख्दै जानु पर्छ, समाधान हुँदै जान्छन् भन्नु भयो । प्रगति समिक्षा गोष्ठीमा सबैसंग प्रत्यक्ष रूपमा व्यापक छलफल भयो । समिक्षाको लागि २ दिनको अवधी कमै भएको महसुश भयो आगामी दिनमा यसलाई ३ दिन गरेर अभ घनिभुत रूपमा छलफल गर्नु पर्ने महशुस भएको बताउदै सबैलाई पुन धन्यवाद दिई वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठीको समापन गर्नु भएको थियो ।

३.४.४ केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको पन्थाँ बैठक

केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको पन्थाँ बैठक राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक एवं केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईका संयोजक डा. दीपक कुमार खरालको संयोजकत्वमा मिति २०७७/११/०७ गते बसेको थियो ।

सो बैठकमा अधिल्लो बैठकको निर्णय र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको सचिवालयबाट सञ्चालन भएका क्रियाकलापहरुको समिक्षा, पछिल्लो समयमा भएको गैंडा र कस्तुरी मृगको चोरी शिकार, बाघको आखेटोपहार बरामद लगायत वन्यजन्तुको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापारको अवस्था, समस्या र आगामी दिनमा गर्नुपर्ने कार्य सम्बन्धमा, कानून कार्यान्वयन गर्ने लगायतका सरोकारवाला निकाय र संरक्षणमा सहयोग गर्ने साभेदार संस्थाको बीचमा हुने समन्वय, सहकार्य र स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धमा, पकाउ परेका व्यक्तिहरुको विवरण नेपाल प्रहरीले राख्ने Criminal Record System (CRS) बमोजिम डाटावेस तयार गर्ने सम्बन्धमा, कोभिड-१९ को कारण स्वदेश तथा विदेशमा रहेका युवाहरु गाउँमा फर्केको अवस्थालाई विश्लेषण गरी बेरोजगारीका कारणबाट वन र वन्यजन्तुको क्षेत्रमा हुन सक्ने चोरी निकासी सम्बन्धमा, वन्यजन्तुको पोष्टमार्टम तथा अनुसन्धानका सबै घटनाहरूलाई गम्भीर रूपमा लिई घटनास्थल व्यवस्थापन (Crime Scene Management), प्रमाण संकलन र मुचुल्का सम्बन्धमा, वन वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणमा प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धमा, संघीय संरचनामा WCCB को आवश्यकता, व्यवस्थापन र जिल्लास्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाई थप गर्ने सम्बन्धमा छलफल भएको थियो ।

३.४.५ मुद्दा अनुसन्धान तथा अभियोजन सम्बन्धी तालिम

केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको आयोजनामा वन र संरक्षित क्षेत्रका अनुसन्धान अधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले आ.व. २०७७/७८ मा मधेश प्रदेश, लुम्बिनी प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र गण्डकी प्रदेशमा क्रमश २४ जना, ३१ जना, ३१ जना र २१ जना अनुसन्धान अधिकारीलाई तालिम प्रदान गरिएको थियो । उक्त तालिमबाट सहभागीहरुको वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधका मुद्दामा अनुसन्धान गर्ने कार्यको प्रभावकारितामा वृद्धि हुने र मुद्दा अनुसन्धानमा एकरूपता आउने अपेक्षा गरिएको थियो ।

भाग-४ आ.व. २०७७/७८ को मानव वन्यजन्तु व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरणहरू

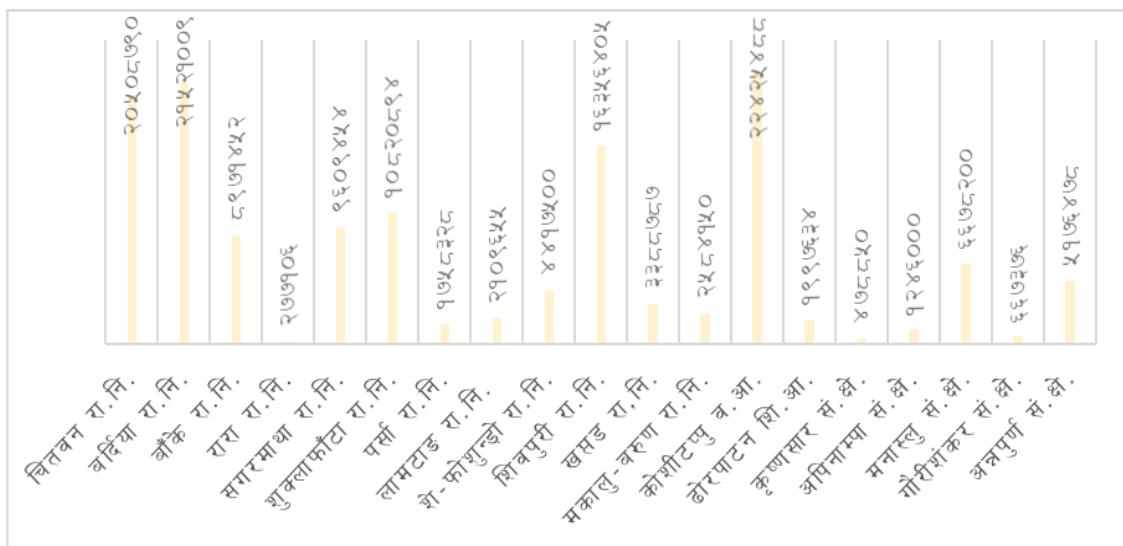
४.१ वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण

संरक्षित क्षेत्र वरपर बढ्दो जनघनत्व एवं अव्यवस्थित भू-उपयोगका कारण वन्यजन्तुको बासस्थानमा भएको क्षयिकरण एवं संकुचनले गर्दा कहिले काहिं वन्यजन्तु आफ्नो बासस्थान छाडी गाउँ बस्तीमा पस्ने गरेका छन् । वन्यजन्तुका कारण संरक्षित क्षेत्रभित्र तथा यसको वरिपरि बसोवास गर्ने समुदायहरूको मानवीय तथा आर्थिक क्षति हुँदै आएको छ । हाती, बाघ, गैंडा, हिँड चितुवा, हिमाली कालो भालु, काठे भालु, बाँदर लगायतका वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मानिसको मृत्यु तथा घाइते बनाई मानवीय क्षति र वन्यजन्तुबाट बालीनाली, घर, गोठको क्षति हुने गरेको छ । पछिल्ला वर्षहरूमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व एक गम्भीर समस्याको रूपमा देखा परेको छ । आ.व. २०७७/०७८ मा नेपालभरि वन्यजन्तुबाट मृत्यु हुने मानिसको संख्या ४०, सामान्य घाइते संख्या ९८ र सख्त घाइते हुनेको संख्या ६७ भएको देखिन्छ । वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण अनुसूची १३ मा दिईएको छ ।

४.२ वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत रकम सम्बन्धी विवरण

मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वलाई न्यूनिकरण गर्न वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०६९ (तेस्रो संशोधन, २०७५) बमोजिम राहत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरेको छ । यस आ.व. २०७७/७८ मा राहतवापत १४ करोड ९ लाख ९३ हजार ५ सय ५६ रकम वितरण गरिएको छ । संरक्षित क्षेत्रहरूले उपलब्ध गराएको राहत रकमको विवरण निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ । यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची १४ मा दिईएको छ ।

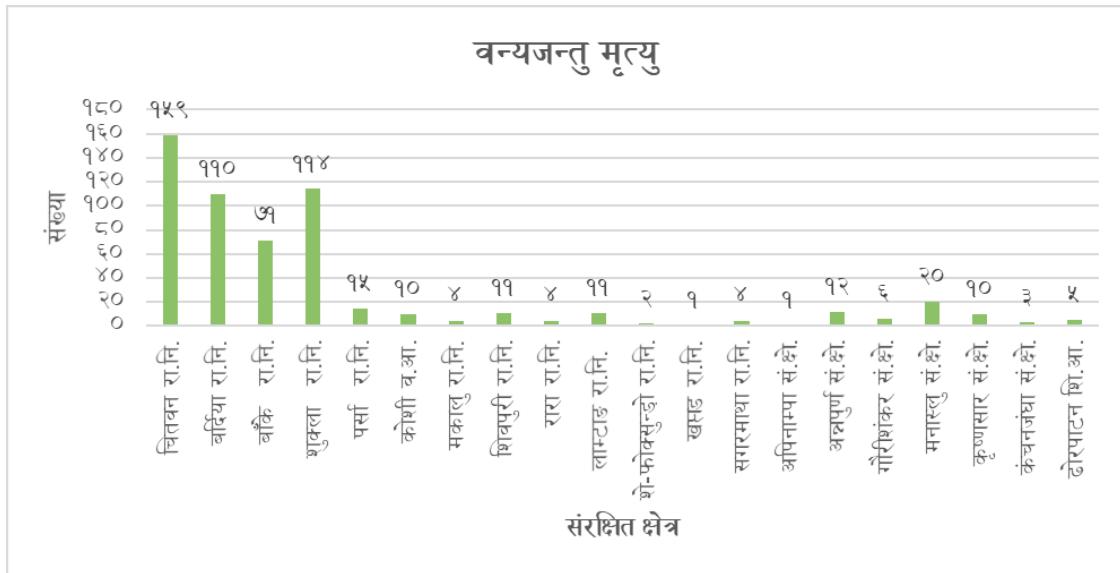
चित्र ११ : संरक्षित क्षेत्रबाट प्रदान गरिएको वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत रकम (रु.)

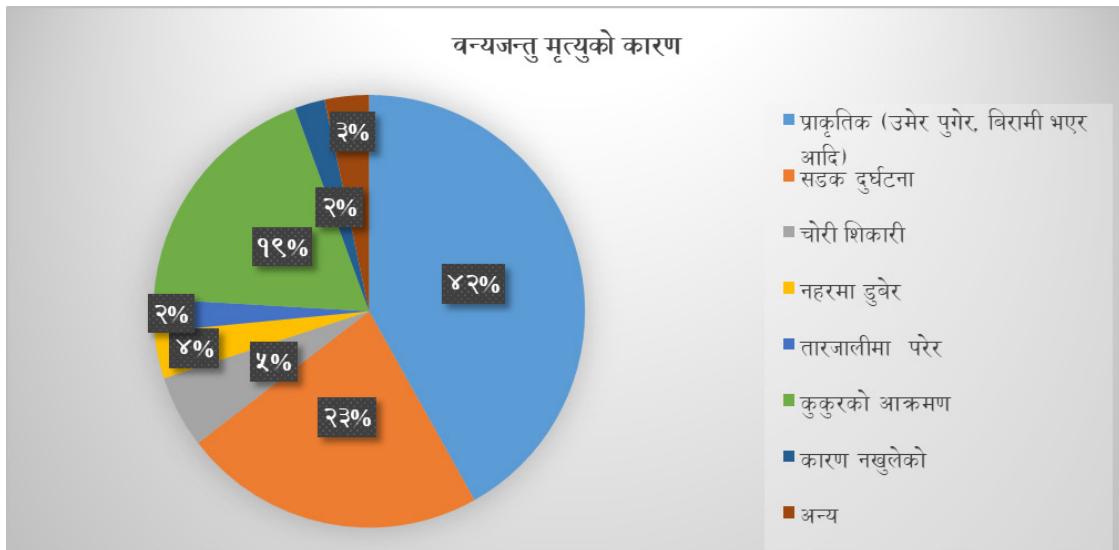
४.३ संरक्षित क्षेत्रमा मृत्यु भएका वन्यजन्तुको विवरण

आ.व. २०७७/७८ मा २० वटा संरक्षित क्षेत्र र वरपरका क्षेत्रहरुमा जम्मा ५७३ वटा वन्यजन्तुको मृत्यु भएको थियो । तराईका संरक्षित क्षेत्रहरुमा मृत्यु हुने वन्यजन्तुको संख्या बढ्दो छ भने पहाड तथा हिमाली क्षेत्रमा यो संख्या तुलनात्मक रूपले कम रहेको थियो । सबैभन्दा बढी वन्यजन्तुको मृत्यु चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा भएको थियो भने सबैभन्दा कम खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज र अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्रमा भएको थियो । संरक्षित क्षेत्रहरुमा मृत्यु भएका वन्यजन्तुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

चित्र ११ : संरक्षित क्षेत्रमा मृत्यु भएका वन्यजन्तुको विवरण

आ.व. २०७७/७८ मा संरक्षित क्षेत्रमा विविध कारणले वन्यजन्तुको मृत्यु भएको थियो । मृत्यु हुनुको विशेष कारणहरु मध्ये प्राकृतिक, सडक दुर्घटना, चोरी शिकारी, नहरमा डुबेर, तारजालीमा परेर, कुकुरको आक्रमणबाट आदि रहेका छन् । आ.व. २०७७/७८ मा प्राकृतिक कारणले ४२ प्रतिशत, सडक दुर्घटनाका कारणले २३ प्रतिशत र कुकुरको आक्रमणका कारणले १९ प्रतिशत वन्यजन्तुको मृत्यु भएको थियो । अप्राकृतिक रूपमा हुने यस्ता मृत्युको कारणले ती वन्यजन्तुको दीर्घकालिन संरक्षणमा गम्भीर असर पर्ने भएकोले यसलाई नियन्त्रण गर्न ठोस कदम चाल्न आवश्यक देखिन्छ ।

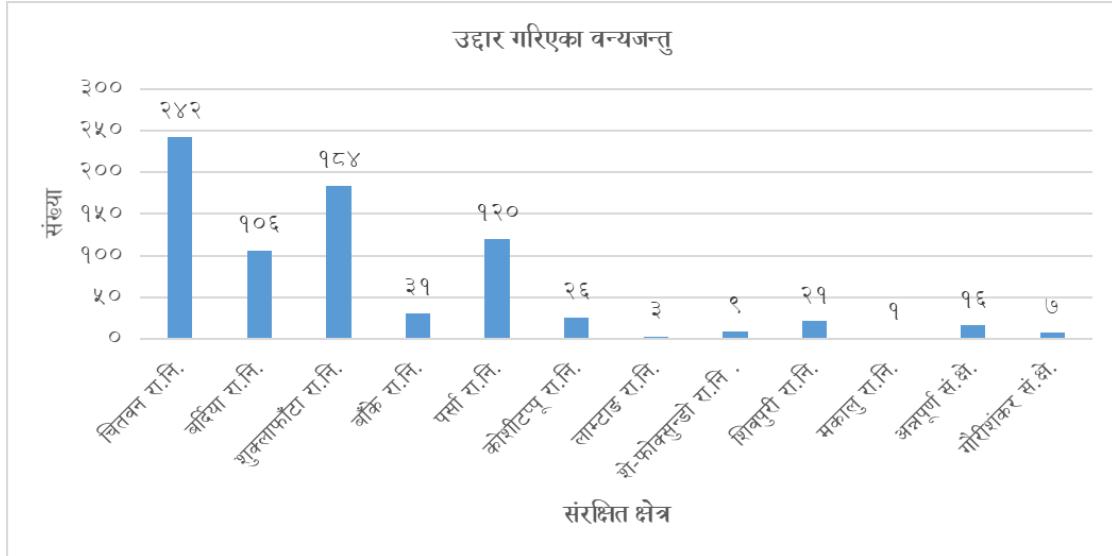
आ.व. २०७७/७८ मा मृत्यु भएका वन्यजन्तुहरु मध्ये अधिकांश चित्तल (२२५ वटा), बंदेल (५४ वटा), गैडा (३४ वटा), जरायो (१८ वटा), कृष्णसार (१८ वटा), बाँदर (१७ वटा), रतुवा (१७ वटा), नाउर (१५ वटा), निर विरालो (१४ वटा), दुम्सी (११ वटा), हात्ती (११ वटा), घोरल (१० वटा) आदि रहेका थिए । मृत्यु भएका वन्यजन्तुको कारण सहितको विवरण अनुसूची १५ मा दिईएको छ ।

४.४ उद्धार गरिएका वन्यजन्तुको विवरण

आ.व. २०७७/७८ मा संरक्षित क्षेत्रमा विविध कारणले वन्यजन्तु घाइते/दुहुरा र समस्याग्रस्त भएका थिए । संरक्षित क्षेत्रभन्दा बाहिर समेत घाइते/दुहुरा र समस्याग्रस्त अवस्थामा फेला परेका वन्यजन्तुहरुको संरक्षित क्षेत्र कार्यालयबाट आवश्यक उपचार/उद्धार गरी उपयुक्त बासस्थानमा पुनर्स्थापना गरिएको थियो ।

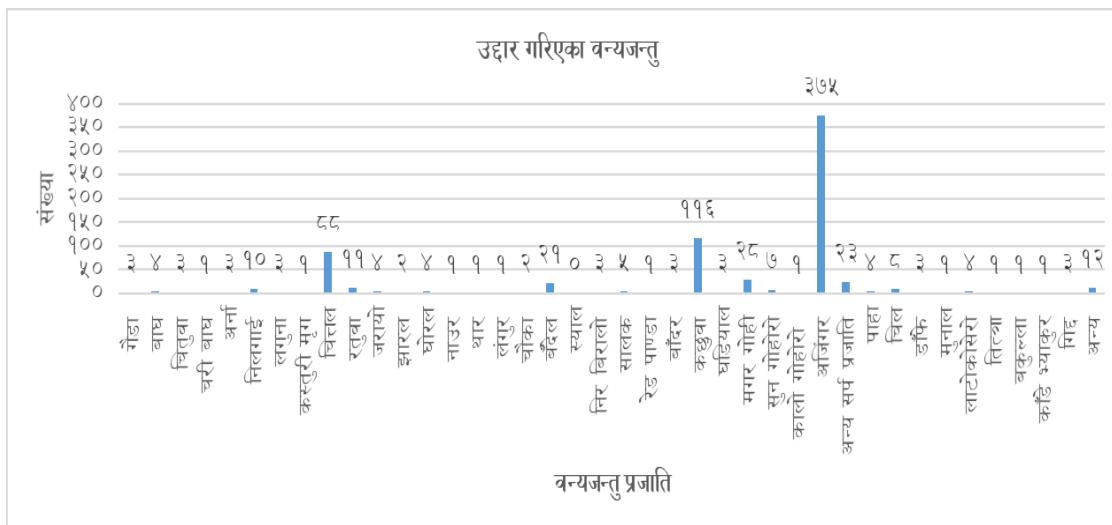
आ.व. २०७७/७८ मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा सबैभन्दा बढी २४२ वटा वन्यजन्तुको उद्धार भएको थियो । शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जबाट १८४, पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जबाट १२०, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जबाट १०६ र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जबाट ३१ वटा गरी जम्मा ७६६ वटा वन्यजन्तुको उद्धार गरिएको थियो । संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरुबाट उद्धार गरिएका वन्यजन्तुहरुको विवरण उल्लेखित चित्रमा दिईएको छ ।

चित्र १२ : उद्धार गरिएका वन्यजन्तुहरुको विवरण

त्यसैगरी आ.व. २०७७/७८ मा अजिङ्गर ३७५ वटा, कछुवा ११६ वटा, चितल ८८ वटा, मगर गोही २८ वटा, अन्य सर्प प्रजाति २३ वटा, बँदेल २१ वटा, रतुवा ११ वटा गरी जम्मा ७६६ वटा वन्यजन्तुहरुको उद्धार गरिएको थियो ।

चित्र १३ : संरक्षित क्षेत्र कार्यालयबाट उद्धार गरिएका वन्यजन्तुहरुको विवरण

४.५ मुद्दा र पक्राउ परेका मानिसको विवरण

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ र सो अन्तर्गतका नियमावली विपरीत राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा निषिद्ध कार्यहरु गर्नेलाई जाहेरी प्रतिवेदनका साथै अनुसन्धान तथा तहकिकात सम्पन्न भएपछि मुद्दा हेर्ने अदालत वा तोकिएको अधिकारी समक्ष पेश भई राष्ट्रिय निकुञ्ज/आरक्ष/संरक्षण क्षेत्र कार्यालयमा यो आ.व.मा वन अपराध सम्बन्धी द३ र वन्यजन्तु अपराध सम्बन्धी द६ वटा गरी जम्मा १६९ वटा मुद्दाहरु दर्ता भएका छन् । त्यस्तै आ.व. २०७६/७७ मा १०६ वटा मुद्दा दर्ता भएका थिए । त्यसकारण तथ्याङ्कले आ.व. २०७६/७७ को तुलनामा यस आ.व. मा संरक्षित क्षेत्रमा वन र वन्यजन्तु अपराधमा वृद्धि भएको देखाउँछ । आ.व. २०७७/७८ मा वन र वन्यजन्तु अपराध सम्बन्धी दर्ता भएका मुद्दाहरुको विवरण अनुसूची १६ र अनुसूची १७ मा दिइएको छ । त्यसै गरी विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराध कार्य गरेको कसूरमा आ.व. २०७७/७८ मा २३२४ जना मानिस पक्राउमा परेका थिए जसमध्ये वन अपराधमा संलग्न २०३२ जना थिए भने वन्यजन्तु अपराधमा संलग्न २९२ जना थिए । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची १८ मा दिईएको छ ।

भाग-५ अन्य विवरणहरू

५.१ संरक्षित क्षेत्रमा छायाङ्कन भएका वृत्तचित्र र चलचित्रहरूको विवरण

संरक्षित क्षेत्रभित्र वृत्तचित्र/चलचित्र खिच्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले प्रचलित ऐन नियमको अधिनमा रही तोकिएको प्रक्रियाहरू पूरा गरेपछि, लाग्ने दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ । आ.व. २०७७/७८ मा संरक्षित क्षेत्रभित्र स्वदेशी २० र विदेशी १३ वटा गरी जम्मा ३९ वटा वृत्तचित्र/चलचित्र छायाङ्कनका लागि अनुमति दिइएको छ । यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.२ शिकार गरिएका वन्यजन्तु र राजशव सम्बन्धी विवरण

नेपाल सरकारले २०४४ सालमा वन्यजन्तुको दिगो संरक्षण र व्यवस्थापन गरी शिकारलाई व्यवस्थित गर्न ढोरपाटन शिकार आरक्षको स्थापना गरेको छ । ढोरपाटन शिकार आरक्ष नेपालको एक मात्र शिकार गर्न पाइने संरक्षित क्षेत्र हो । यो आरक्षले रुकुम पूर्व, बागलुङ र म्याग्दी जिल्लाको आंशिक भागलाई ओगटेको छ । यसको क्षेत्रफल १,३२५ वर्ग कि.मी. छ । शिकार व्यवस्थापनको लागि आरक्षलाई सुनदह, सेड, दोगाङी, बार्से, फागुने, सुर्तिबाङ्ग र घुस्तुङ्ग गरी जम्मा ७ वटा ब्लकहरूमा विभाजन गरिएको छ । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट शिकारको लागि लिखित अनुमति लिएर तोकिएको समय र ब्लकमा नाउर, भारल, बैदेल र रतुवा आदिको शिकार गर्न पाइन्छ । यो आरक्ष पेशेवर विदेशी शिकारीहरूका लागि Trophy Hunting गर्न एक प्रमुख गन्तव्यको रूपमा परिचित रहेको छ । यस शिकार आरक्षमा वर्षको दुई पटक शिकारको लागि समय (सिजन) तोकिएको छ । आ.व. २०७७/७८ मा १० वटा नाउर, ६ वटा भारल र २ वटा रतुवा गरि जम्मा १८ वटाको शिकार भएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची २० मा दिइएको छ ।

५.३ संरक्षित क्षेत्रमा भएका अध्ययन अनुसन्धानको विवरण

संरक्षित क्षेत्र अनुसन्धान कार्यविधि, २०६९ को परिधि भित्र रही विभागबाट आ.व. २०७७/७८ मा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय विभिन्न विश्वविद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू, अन्य अनुसन्धानकर्ता र संघ संस्थाहरूलाई ११२ वटा अध्ययन अनुसन्धानको लागि अनुमति दिइएको थियो । यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.४ अन्य विवरण

स्थानीय विकास र स्थानीय जनताको जीविकोपार्जनमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ विभागले संरक्षण क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधार निर्माणको लागि EIA प्रतिवेदन तयार गर्ने सहमति दिइएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची २२ मा दिइएको छ ।

मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका वनको दिगो संरक्षण, व्यवस्थापन र उपयोग गर्ने उद्देश्यका साथ मध्यवर्ती सामुदायिक वन, कबुलियती वन र धार्मिक वनको व्यवस्था गरी हस्तान्तरण गरिएका छन् र निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्न निजी वन समेत दर्ता भएका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची २६ मा दिइएको छ ।

स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोग गरी स्थानीय रोजगारको अवसरलाई प्रोत्साहन गर्न र स्थानीय जनताको आय आर्जनमा टेवा पुऱ्याउन होमस्टे सेवा प्रवर्द्धन गरिएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची २७ मा दिइएको छ ।

आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न कार्यक्रमहरुका केही स्थलगत तस्वीरहरु

मेषजाली सहितको तारबार निर्माण, बर्दिया रा.नि.

घाँसे मैदान व्यवस्थापन, चितवन रा.नि.

फेन्सिंग निर्माण, भानुभक्त प्रा.उ.

हातीको सेड घर निर्माण, बाँके रा.नि.

हातीको चढने मचान निर्माण, कोशीटप्पु व.आ.

सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन, चितवन रा.नि.

आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न कार्यक्रमहरूका केही स्थलगत तस्वीरहरू

पानीपोखरी निर्माण, बर्दिया रा.नि.

अग्निरेखा निर्माण, शुक्लाफाँटा रा.नि.

WCCB निर्माण, कृष्णसार सं. क्षे.

मचान निर्माण, रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज

काठेपुल निर्माण, पसरा रा.नि.

Waerhole निर्माण, कृष्णसार सं. क्षे.

आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न कार्यक्रमहरूका केही स्थलगत तस्वीरहरू

बन्यजन्तुका लागि उद्धार केन्द्र निर्माण, बर्दिया रा.नि.

पर्यटक पदमार्ग निर्माण, अपिनम्पा सं. क्षे.

स्नान घर निर्माण, त्रिवेणी, खप्तड रा.नि.

वनपथ ग्रावेलिङ, बाँके रा.नि.

बाँसे मैदान व्यवस्थापन, बर्दिया रा.नि.

गाउँवस्ती नजिक डढेलो व्यवस्थापन, गौरीशंकर सं. क्षे.

आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न कार्यक्रमहरूका केही स्थलगत तस्वीरहरू

फोहोरमैला व्यवस्थापन (सरसफाई), कंचनजंघा सं.क्षे.

पर्यटक टिकट काउन्टर निर्माण, मकालु रा.नि.

स्कूल शिक्षा कार्यक्रम, मनास्तु सं.क्षे.

फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि खाडल निर्माण, रारा रा.नि.

पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण, सगरमाथा रा.नि.

विद्युतीय फेन्सिंग, शुक्लाफाँटा रा.नि.

ਅਨੁਸੂਚੀਹਰ

अनुसूची १ : नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरू

क्र.सं.	राष्ट्रिय निकुञ्ज	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७३	९५२.६३
२.	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	१७१०
३.	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	११४८
४.	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	१०६
५.	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	९६८
६.	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९८४	३५५५
७.	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९८४	२२५
८.	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९१	१५००
९.	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००२	१५९
१०.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१०	५५०
११.	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७	३०५
१२.	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७	६२७.३९
	जम्मा		११८०६.०२

क्र.सं.	वन्यजन्तु आरक्ष	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	१९७६	१७५
	जम्मा		१७५

क्र.सं.	शिकार आरक्ष	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	१९८७	१३२५
	जम्मा		१३२५

क्र.सं.	संरक्षण क्षेत्र	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	अन्नपुर्ण संरक्षण क्षेत्र	१९९२	७६२९
२.	कञ्चनजङ्गा संरक्षण क्षेत्र	१९९७	२०३५
३.	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	१९९८	१६६३
४.	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२००९	१६.९५
५.	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०१०	२१७९
६.	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	२०१०	१९०३
	जम्मा		१५४२५.९५

क्र.सं.	मध्यवर्ती क्षेत्र	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९६	७२९.३७
२.	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९६	५०७
३.	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९८	४२०
४.	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९८	१३४९
५.	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९९	८३०
६.	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००२	२७५
७.	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७	२४३.५
८.	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	२००४	१७३
९.	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७	२८५.३
१०.	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००६	१९८
११.	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००६	२१६
१२.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१०	३४३
१३.	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१६	११८.६१
	जम्मा		५,६८७.७८
	कुल जम्मा क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)		३४,४९९.७५
१.	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	२०१५	२.४५
२.	भानुभक्त प्राणी उद्यान	२०१७	४.२५

अनुसूची २ : रामसारमा सूचीकृत नेपालका सिमसार क्षेत्रहरू

क्र.सं.	नाम	क्षेत्रफल (हेक्टर)	सुचीकृत मिति (सन्)	जिम्मेवार स्थानीय व्यवस्थापन निकाय
१	कोशीटप्पु	१७५००	१९८७/१२/१७	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष
२	बीस हजारी तथा आसपासका तालहरू	३२००	२००३/०८/१३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
३	घोडाघोडी ताल क्षेत्र	२५६३	२००३/०८/१३	डिभिजन वन कार्यालय, कैलाली
४	जगदिशपुर जलाशय	२२५	२००३/०८/१३	डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु

५	रारा ताल	१५८३	२००७/० ९/२३	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज
६	फोक्सुण्डो ताल	४९४	२००७/० ९/२३	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज
७	गोसाइकुण्ड तथा आसपासका तालहरु	१०३०	२००७/० ९/२३	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज
८	गोक्यो तथा आसपासका तालहरु	७७७०	२००७/० ९/२३	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज
९	माई पोखरी	९०	२००७/० ९/२३	डिभिजन वन कार्यालय, इलाम
१०	पोखरा उपत्यकाका तालहरु	२६१०६	२०१६/०२/०२	डिभिजन वन कार्यालय कास्की र पोखरा महानगरपालिका
	जम्मा क्षेत्रफल	६०५६१		

अनुसूची ३ : जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नेपाल पक्षधर रहेका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र सम्झौताहरूको विवरण

क्र.सं.	सन्धि र महासन्धि	सदस्य भएको वर्ष	सन्धि/सम्झौताको उद्देश्य
१	CITES (Convention on International Trade In Endangered Species of Wild Fauna and Flora)	1975	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्ने ।
२	IUCN (International Union for Conservation of Nature)	1975	दुर्लभ तथा सङ्खटापन्न प्रजातिको अस्तित्व र अवस्था आँकलन गरी सोही अनुसार संरक्षणका कार्यक्रम बनाई लागु गर्ने ।
३	UNESCO/WHS (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/World Heritage Site)	1978	महत्वपूर्ण एवं विशेष प्रकृतिका क्षेत्रहरूलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गरी ती क्षेत्रहरू Outstanding Universal Value को संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने । सन् १९७९ मा सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज र सन् १९८४ मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भएका छन् ।

४	Ramsar Convention	1987	विभिन्न महत्वका सिमसार क्षेत्रहरुको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा बुद्धिमत्तुर्ण उपयोग कार्यमा टेवा पूर्याउने ।
५	CBD (Convention on Biological Diversity)	1992	जैविक विविधताको संरक्षण, यसका अवयवहरुको दिगो उपयोग तथा यसबाट प्राप्त हुने लाभहरुको समन्यायिक बाँडफाँड गर्ने ।
६	GTF (Global Tiger Forum)	1994	दुर्लभ वन्यजन्तु पाटे बाघको संरक्षण, सरक्षणमुखी कार्यक्रमहरुबाट स्थानीयवासीको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने ।
७	APAP (Asia Protected Areas Partnership)	2014	एसिया क्षेत्रमा भएका संरक्षित क्षेत्रहरुसँग समन्वय, Best Practices बारेमा अनुभव आदान प्रदान गर्ने ।
८	SAWEN (South Asia Wildlife Enforcement Network)	2016	दक्षिण एसियाका आठ वटा देशमा हुने वन्यजन्तुको अपराध नियन्त्रण गर्नमा समन्वय र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

अनुसूची ४ : राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको सांगठनिक संरचना

क्र.सं.	पदाधिकारी	पद
१	प्रधानमन्त्री	अध्यक्ष
२	मन्त्री, गृह मन्त्रालय	सदस्य
३	मन्त्री, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
४	मन्त्री, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य
५	मन्त्री, रक्षा मन्त्रालय	सदस्य
६	मन्त्री, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	सदस्य
७	नेपाल सरकारका मुख्य सचिव	सदस्य
८	समितिले छनौट गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रका बाघ तथा बाघको पारिस्थिकीय प्रणाली सम्बन्धी प्रतिष्ठित विशेषज्ञहरु, २ जना	सदस्य
९	समितिले छनौट गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट नेपालमा बाघ संरक्षणसम्बन्धमा सहयोग गर्ने निकायका उच्चस्तरका प्रतिनिधि, १ जना	सदस्य
१०	सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य सचिव

अनुसूची ५ : राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको सांगठनिक संरचना

क्र.सं.	पदाधिकारी	पद
१	मन्त्री, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	अध्यक्ष
२	सचिव, गृह मन्त्रालय	सदस्य
३	सचिव, रक्षा मन्त्रालय	सदस्य
४	सचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	सदस्य
५	सचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
६	सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य
७	प्रधान सेनापति, नेपाली सेना	सदस्य
८	महानिरीक्षक, नेपाल प्रहरी	सदस्य
९	महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी	सदस्य
१०	प्रमुख, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	सदस्य
११	महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	सदस्य-सचिव

अनुसूची ६ : केन्द्रीय स्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइको सांगठनिक संरचना

क्र.सं.	पदाधिकारी	पद
१	महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	संयोजक
२	महानिर्देशक, वन तथा भु-संरक्षण विभाग	सदस्य
३	महानिर्देशक, भन्सार विभाग	सदस्य
४	सहायक रथी, नेपाली सेना	सदस्य
५	नायव महानिरीक्षक, केन्द्रिय अनुसन्धान व्युरो, नेपाल प्रहरी	सदस्य
६	नायव महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी	सदस्य
७	अनुसन्धान निर्देशक, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	सदस्य
८	नेपालमा वन्यजन्तु संरक्षणमा कार्यरत गैर सरकारी संस्थाका प्रतिनिधि दुई	सदस्य
९	उप-महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	सदस्य सचिव
१०	आमन्त्रित सदस्यहरु : कारागार व्यवस्था विभाग, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, हुलाक सेवा विभाग, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, एयरलाइन्स अपरेटिङ कमटी, SAWEN, राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला ।	

अनुसूची ७ : आ.व. २०७७/७८ मा कार्यालयहरुको आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा खर्चको विवरण

आयोजना तथा कार्यक्रमको नाम	क्र.सं.	कार्यालयको नाम	विनियोजित बजेट रु. लाखमा	खर्च रु. लाखमा	वित्तीय प्रगति प्रतिशत	भौतिक प्रगति प्रतिशत	कैफियत
राष्ट्रिय निक्षेप तथा बन्धनत्तु आरक्ष आयोजना	१	कर्तव्यनज्ञा सं.क्षे.	४०९.४१	२२७.४७	५५.७	५६	
	२	मकालु वर्णन रा.नि.	६८९.२८	५२८.४८	७६.६७	७७	
	३	सगरमाथा रा.नि.	६०२.४२	५१८.३८	८६.०५	८६	
	४	कोशीटिपु च.आ.	८३५.२९	५४५.०६	६५.२५	६५	
	५	पर्सा रा.नि.	१०४८.७७	१०७.८७	८६.७	९३	
	६	गौरीशंकर सं.क्षे.	५०.३४	४८.२३	९५.८१	९६	
	७	लामटाङ्ग रा.नि.	७६३.३१	६५३.३६	८५.६०	८६	
	८	चितवन रा.नि.	२१३३.९	१६७९.५६	७८.३३	९१	
	९	रा.नि. तथा च.सं. विभाग	९४.७८	४५.८६	४८.३९	५३	
	१०	शिवपुरी नाराजुन रा.नि.	८५३.१९	७९३.७२	९३.०३	९३	
	११	मनास्त्र सं.क्षे.	४८.२४	४२.४८	८८.०६	८८	
	१२	अनन्पूर्ण सं.क्षे.	१३१.९३	१०८.९४	८२.५७	८३	
	१३	ढोरपाटन शि.आ.	६०३.८१	४७८.९२	७९.३२	७९	
	१४	बाँके रा.नि.	१०५७.२२	७७९.०८	७३.६९	९५	
	१५	कूल्लासार सं.क्षे.	२१९.३२	२०१.३४	९१.८०	९१	
	१६	बर्दिया रा.नि.	१७२७.९९	१४४७.९७	८३.८०	९२	
	१७	शे-फोक्सपुडो रा.नि.	५३१.७७	४९३.१३	९२.७३	९३	
	१८	रारा रा.नि.	४७६.९५	४३३.३१	९०.८५	९१	
	१९	खप्तड रा.नि.	५४१.५९	४३३.३	८०.०१	८०	
	२०	अपिनामा सं.क्षे.	५५०.०९	४५१.९१	८२.१५	८६	
	२१	शुक्लाफाँटा रा.नि.	१०३२.४३	८०८.९७	७८.३६	८५	
	जम्मा रु.		१४४०९.४४	११६१९.३४	८०.६८	८६.२	

आयोजना तथा कार्यक्रमको नाम	क्र.सं.	कार्यालयको नाम	विनियोजित बजेट रु. लाखमा	खर्च रु. लाखमा	वित्तीय प्रगति प्रतिशत	भौतिक प्रगति प्रतिशत	कैफियत
१ कन्वनजङ्ग सं.क्षे.	१	कन्वनजङ्ग सं.क्षे.	२८	२३.२६	८३	८७	
२ मकालु बरुण रा.नि.	२	मकालु बरुण रा.नि.	३८	३५.०५	९२	९९	
३ सगरमाथा रा.नि.	३	सगरमाथा रा.नि.	३१३	३१०.३६	९९	१००	
४ कोशीटपु व.आ.	४	कोशीटपु व.आ.	३५	३३.९८	९७	१००	
५ पर्सा रा.नि.	५	पर्सा रा.नि.	१०८	१०५.४५	९८	९८	
६ गौरीशंकर सं.क्षे.	६	गौरीशंकर सं.क्षे.	६.५	६.४९	१००	१००	
७ लामटाङ्ग रा.नि.	७	लामटाङ्ग रा.नि.	१८६	१६२.१५	८७	१००	
८ चितवन रा.नि.	८	चितवन रा.नि.	६५८	६३१.४५	९६	९९	
९ गा.नि. तथा व.सं. विभाग	९	गा.नि. तथा व.सं. विभाग	२३५९.१८	२०५१.८६	८७	१५	
१० शिवपुरी नाराजुन रा.नि.	१०	शिवपुरी नाराजुन रा.नि.	१०७	१०५.५८	९६	१००	
११ भानुभत्त प्रा.उ.	११	भानुभत्त प्रा.उ.	६७८.७६	३०९.९९	४६	६५	
१२ राढ्ठिय प्रा.उ.	१२	राढ्ठिय प्रा.उ.	६६६.५६	२२८.८१	३४	८८	
१३ वाँके रा.नि.	१३	वाँके रा.नि.	२३	२२.७१	९९	१९	
१४ कृष्णसार सं.क्षे.	१४	कृष्णसार सं.क्षे.	८	८	१००	१००	
१५ बर्दिया रा.नि.	१५	बर्दिया रा.नि.	१२०.०९	११९.७३	१००	१००	
१६ शे-फोक्सपुडो रा.नि.	१६	शे-फोक्सपुडो रा.नि.	५१	३४.७९	६८	१००	
१७ ररा रा.नि.	१७	ररा रा.नि.	३१	३१	१००	१००	
१८ खपड रा.नि.	१८	खपड रा.नि.	२६	२५.२३	९७	१००	
१९ अपिनाम्पा सं.क्षे.	१९	अपिनाम्पा सं.क्षे.	७५	५०.१५	६८	७६	
२० शुक्लाफाँटा रा.नि.	२०	शुक्लाफाँटा रा.नि.	६७.७८	६७.३५	१००	१००	
जम्मा रु.		जम्मा रु.	५५७७.८	४३६४.०९	७८.२४	८७.८	

आयोजना तथा कार्यक्रमको नाम	क्र.सं.	कार्यालयको नाम	विनियोजित बजेट रु. लाखमा	खर्च रु. लाखमा	वित्तीय प्रगति प्रतिशत	भौतिक प्रगति प्रतिशत	कैफियत
प्रकृतिमा आधारित पर्यटन कार्यक्रम	१	कोशीटिपु व.आ.	५०.७	४२.४९	८४	१००	
	२	खपड रा.नि.	५७.२५	३७.०६	६५	६०	
	३	चितवन रा.नि.	६८	४२.०४	६२	६६	
	४	पर्सा रा.नि.	५९	५४.२४	९२	९६	
	५	मकालु वर्षण रा.नि.	५२.९५	५७.१८	९५	९६	
	६	लामटाङ्ग रा.नि.	७१.७	५०.२१	७०	१००	
	७	शिवपुरी नाराजुन रा.नि	६७.७	५५.२८	८२	१००	
	८	शे-फोकस्पुङ्डो रा.नि.	१९.२५	१९.२३	१००	९५	
	९	सगरमाथा रा.नि.	३०.४५	३०.४४	१००	१००	
हातीसारहर		जम्मा रु.	४८४	३८८.१५	८०.२०	८४.७	
	१	चितवन रा.नि.	७९०.५४	६५८.०४	८३.२४	८४	
	२	बरिदिया रा.नि.	२३९.८३	१८८.८२	७८.७३	७९.	
	३	बाँके रा.नि.	१९१.२३	१३७.९१	७२.११	८४	
	४	शुक्लाफाँटा रा.नि.	१८६.६४	१२७	६८.०४	६९.	
	५	पर्सा रा.नि.	२०३.६६	१७३.४४	८५.१६	८६	
	६	कोशीटिपु व.आ.	२४३	२३२.३४	९५.६१	९६	
	७	रा.नि. तथा व.सं. विभाग	२.६	१.९३	७४.२३	७७	
		जम्मा रु.	१८५७.५	१५१९.४८	८१.८०	८२.४	

अनुसूची द : आ.व. २०६९/७० देखि २०७७/७८ सालको मध्यवर्ती क्षेत्रमा विनियोजित भएको वार्षिक बजेट विवरण

मध्यवर्ती क्षेत्रमा विनियोजित भएको वार्षिक बजेट (रकम रु.हजारमा)

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	कुल जम्मा
१	चितवन रा.नि.	१४७८७	१००००००	१००००००	७४९६०	१०००५००	१२८७७४	७५६६५	१२८६३१	६५००००	७८४७७
२	बर्दिया रा.नि.	८०००	१५०००	१०९४३	५९९५	२१११२	१३९५८	९९९१	१५३३४	१२००००	१११५८३
३	लामटाङ्ग रा.नि.	४०००	२००००	२००००	१६३७५	३८५६८	४५४७४	२२५३३	२८८४४	१८६०००	२१३९८
४	रारा रा.नि.	३१२	१६६	१८४	१९१	३८०	५३४	२९४	५०३१	३१००	१०९१४
५	बाँके रा.नि.	६४२	२३६१	८२६३	१५००	७८१४	२२१५	१७७८८	४३५९	२३००	३१२८२
६	सगरमाथा रा.नि.	१००००	५००००	४१५४७	३२८५०	३७०००	७८६०६	५१५३६	७०९४५	३१३००	४०३७८
७	शे-फोक्सुंडो रा.नि.	१२०६	१३३५	१२५८७	९८८६	८०००	१२२४९	११४२१	२७७३०	५१००	८९५१४
८	शिवपुरी रा.नि.	०	०	०	०	८०००	११४११	७५९१४	१४३९७	१०३००	५२१०२
९	मकालु वर्षण रा.नि.	१९६७	१९८५	२३७१	१५५५	२१७८	२७६८	२१८०	६५०८	३८००	२६९१२
१०	खप्टड रा.नि.	३५३	१४२	१४१	१७८	१७७	१५०	१०२	६२४०	२१००	९६८३
११	शुक्लाफाँटा रा.नि.	१९३२	१६७९	२०३५	४४५	१२१३०	२३०५९	३४६४	५१००	५६२८१	
१२	पर्सा रा.नि.	४०००	५५०४	६८६	१९०५	८९८५	२५५४	२०४९	४४७८	३७००	३७२६१
१३	कोशीटपु व.आ.	८८६	८५४	९६०	०	१९२९	११२५	१९९५	१६७०	३५००	२०९१९
१४	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	३२	२९	७७	८००
१५	अपिनामा सं.क्षे.	०	०	०	२५७०	३५००	३५६८०	७८२६	६९०९	६७००	९६३२
१६	कर्चनजङ्गा सं.क्षे.	२४१५	७९९	०	८००	६०७	५४०	७९८	५८८९	२८००	१४५०८
	जम्मा	५००००	२०००००	१९९४६१	१५०००००	२४५०००	३४८२००	२२०००००	३३४७४०	१५०००००	१९२७४०१

अनुसूची ९ : आ.व. २०६१/७० देवि २०७७/७८ सम्मको कार्यालयगत राजश्व विवरण

राजश्व विवरण (रु. हजारमा)						
क्र.सं.	कार्यालय	२०६१/७०	२०७०/७१	२०६१/७१	२०७२/७३	२०७३/७४
१	चितवन रा.नि.	२१०५१६	२४६१९३	२४६५२९	११६८५४	२०१५०९
२	बाहिया रा.नि.	३०६७९	२१९३३	२०५११	२४६१७	३१८०२
३	लामटाङ्ग रा.नि.	३९९६१	४३७५०	४१५०४	१६२११	३९९५२
४	रारा रा.नि.	१५१	३९१	५३५	१४०९	१५९१
५	बाँके रा.नि.	६००९	१७४६९	४४८८९	१७१९८	६४८७४
६	सगरमाथा रा.नि.	१११४६	१२७५४	८१०२६	६७१९५	१७२६२९
७	शे-फोक्सुप्डो रा.नि.	२२४४	२५२७७	३२५३४	१२१९३८	२३२५४
८	शिवपुरी रा.नि.	७८२८	१०३७५	१६७३९	१६७५९	२३५०३
९	मकालु बर्ण रा.नि.	३८२१	४२५२	३८७७	३९९६	४३२१
१०	खपड रा.नि.	४०१	३८७	४०४	४३१	५५०
११	शुक्लाफाटा रा.नि.	४३९५	६७७०	९४९८	२४५६७	६६२३३१
१२	पर्सा रा.नि.	१५०७	२०२०	५८३५	४९६२	६६२३३४
१३	कोशीटापु व.आ.	१७६०	२१२२	२९३४	२१८१	३१७५
१४	होरपाटन शि.आ.	४३२	४२७	३७	३६९	६९५
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	४४	५३	९६	७०	७१
१६	अपिनामा सं.क्षे.	७८२८	१०२३८	६६४७	१७३४४	२०३९०
१७	कञ्चनजहां सं.क्षे.	११०९	१६४२	१०३९	१५०	१०७
१८	मनास्तु सं.क्षे.					

રાજશબ વિવરण (રૂ. હજારમા)

ક્ર.સં.	કાર્યાલય	૨૦૭૧/૭૦	૨૦૭૦/૭૧	૨૦૭૧/૭૨	૨૦૭૨/૭૩	૨૦૭૩/૭૪	૨૦૭૪/૭૫	૨૦૭૫/૭૬	૨૦૭૬/૭૭	૨૦૭૭/૭૮
૧૯	ગૌરીશંકર સં.ક્ષે.							૧૫૮.૧૫	૦.	૦
૨૦	અન્નપૂર્ણ સં.ક્ષે.							૧૦૨૪.૪૩	૩૦.૪	૩૨૦.૧૬
૨૧	રાષ્ટ્રીય પ્રા.ઉ.							૬૬	૧૯.૧	૦
૨૨	ભાનુભટ્ પ્રા.ઉ.							૫૦	૧૨૭.૩	૪૩
૨૩	રા.નિ. તથા વ.સ. વિભાગ	૪૭૦૫૮	૪૭૩૧૨	૫૬૫૭	૩૯૪૯૯	૫૭૪૩૨	૪૩૨૮૮.૭૩	૭૪૨૯૮.૭૧	૨૫૫૭૮.૭	૩૫૨૪.૦૧
	કુલ જમ્મા	૪૭૧૯૯૯	૫૮૦૮૫૯	૫૮૮૭૭	૩૫૦૨૦૨	૫૮૧૭૩૩	૭૦૫૮૯૫	૭૬૫૮૬૫.૭	૪૪૮૭૨૭.૦	૧૫૦૭૩૨.૦૭

અનુસરી ૧૦ : આ.વ. ૨૦૭૭/૭૮ મા સંરક્ષિત ક્ષેત્રલોમા માસિક પર્યટક આગમનકો તથાછુ

સંરક્ષિત ક્ષેત્રની નામ	પર્યટકકો વિશિષ્ટમ	શ્રાવણ	ભાડ	અશીવન	કાર્તિક	માર્ગ	પૌષ	માઘ	ફલસૂ	ચૈત્ર	વૈશાખ	જેઠ	આષાઢ	જમ્મા
ચિત્તવન રા.નિ.	નેપાલી	૦	૦	૪૨૫	૫૧૫૪	૬૯૮	૧૧૧૮	૧૫૩૮	૨૫૨૨૧	૧૩૪૮	૪૪	૫	૧૬૧૦૯	
	સાર્ક	૦	૦	૧૦	૭૨	૬૬	૩૪૫	૧૭૫	૩૨૨	૩૮૯	૭૭	૦	૦	૧૪૫૬
	વિદેશી	૦	૦	૧૯	૫૨	૯૯	૧૩૯	૮૮	૧૯૫	૫૦૫	૨૬૪	૦	૦	૧૩૬૧
	જમ્મા	૦	૦	૪૫૪	૫૨૭	૭૫૫	૧૨૪૬૫	૧૫૬૪૬	૨૨૦૭૯	૧૬૯૧	૪૪	૫	૧૬૧૨૬	
વર્દીયા રા.નિ.	નેપાલી	૦	૦	૫૭૭	૭૨૦	૮૫૨	૧૦૯૩	૧૧૦૦	૨૨૦૦	૪૬૬	૦	૦	૭૫૦૮	
	સાર્ક	૦	૦	૬	૨	૮૬	૮	૧૬	૭	૦	૦	૦	૬૭	
	વિદેશી	૦	૦	૧૪	૪	૧૨	૮	૧૨	૬૨	૬૧	૪૧	૦	૦	૨૦૨
	જમ્મા	૦	૦	૫૯૭	૭૧૦	૮૧૬	૧૧૦૧	૧૧૫૦	૨૨૬૮	૫૦૭	૦	૦	૮૦૭૭	

संरक्षित क्षेत्रको नाम	पर्यटकको किसिम	शबाण	भाद्र	अशिवन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फल्गुण	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	जम्मा
लामाटाङ्ग रा.नि.	नेपाली	०	०	११	५३५	२४२	१५७	१३३	१०१६	१७३४	३९८	१०	०	४२३०
	सार्क	०	०	०	०	०	०	१	४	१९	१	०	०	२५
	विदेशी	२	१	१	४६	११	३०	१४	१६	१०	१०१	४	१	३७
	जम्मा	२	१	१२	५८१	२५३	१८१	१४८	१०३६	१५४३	५००	१४	१	४५७२
रारा रा.नि.	नेपाली	४	३	३४३	१६०३	१५९	६८६	१८८	६२८	३४५७	२३५०	०	०	१०२७
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	विदेशी	१	०	१	१	१	१	०	३	१	६	३	०	२३
	जम्मा	५	३	३४४	१६०४	१६०	६८६	१९१	६२५	३४६३	२३५६	३	०	१०२४०
बाँके रा.नि.	नेपाली	०	१०५	८५	९३	२०	४५	०	८१	७	०	०	०	४३६
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	०	०	३
	विदेशी	०	०	०	०	०	०	३	०	०	०	०	०	३
	जम्मा	०	१०५	८५	९३	२०	४५	३	८१	७	०	०	०	४४२
सगरमाथा रा.नि.	नेपाली	०	०	१४६	४०९	१८३	६८	५६	१८	३१४	३६५	८०	८	१६४८
	सार्क	०	०	०	१०	६	१९	३	११	१५२	१०२	९९	०	४०१
	विदेशी	०	०	२५	९८	६२	४७	१५	२२	४०८	१२३६	१४५	१	२०५९
	जम्मा	०	०	१४६	४०९	१८३	६८	५६	१८	३१४	३६५	८०	८	४१०९
शेफोबस्पुडो रा.नि.	नेपाली	१३०	१०५	२२०	१७८	७६	७४	२९	१६१	४६८	२९०	१५	२०	१७६६
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	विदेशी	०	०	०	०	०	०	१	०	८	१	०	१०	१०
	जम्मा	१३०	१०५	२२०	१७८	७६	७४	२९	१६१	४६८	२९०	१५	२०	१७६६

संरक्षित क्षेत्रको नाम	पर्यटकको किसिम	शबाण	भाद्र	अश्विन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फल्गुण	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	जम्मा
शिवपुरी रा.नि.	नेपाली	०	०	०	०	०	०	८८३९	१६६४०	८६१७२	२८२८०	१४८४७	०	०
	सार्क	०	०	०	०	०	६	१५	३९	२४	१३	०	०	१७
	विदेशी	०	०	०	०	०	०	४९	७७	१४९	१७४	९६	०	५४५
	जम्मा	०	०	०	०	०	८८९४	१६७३२	२८३६०	२८४७८	१४९५६	०	०	१५४२०
मकालु वर्षाण रा.नि.	नेपाली	२५	६	१९२	८७	२०	१	०	६	४१	७	१९	३	४९०
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	०	३
	विदेशी	०	०	०	०	७	०	०	०	१७	०	३	०	२७
	जम्मा	२५	६	१९२	८७	२७	१	०	६	६१	७	२२	३	४४०
खप्टड रा.नि.	नेपाली	०	०	०	५६७	१०८	०	१५६	२८४	३७६	१९४	०	०	१६५५
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	विदेशी	०	०	०	०	३	०	०	०	०	०	०	०	३
	जम्मा	०	०	५६७	१११	०	१५६	२८४	३७६	१९४	०	०	०	१६८८
शुक्लाफाँटा रा.नि.	नेपाली	६०	०	३०	१५५	२१०	२३४	४७१	७००	७४७	३४५	०	५	२९५७
	सार्क	०	०	०	०	०	४	०	०	१	०	०	०	५
	विदेशी	०	०	०	०	०	२	१	०	०	०	०	०	३
	जम्मा	६०	०	३०	१५५	२१०	२३४	४७१	७००	७४७	३४५	०	५	२९५७
पर्सा रा.नि.	नेपाली	०	०	०	०	०	०	५५	३७	२४	३१	०	०	१४७
	सार्क	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	१
	विदेशी	०	०	०	०	०	१	०	०	३	०	०	०	४
	जम्मा	०	०	३०	१५५	२१०	२४०	४७२	७००	७४८	३४५	०	५	२९६५

संरक्षित क्षेत्रको नाम	पर्यटकको किसिम	शबाण	भाद्र	अश्विन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फल्गुण	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	जम्मा
कोशीटप्प व.आ.	नेपाली	३५२	६	३२४	३२५	१५४९	१५४९	१७०१	१७०१	१२०४	५९२	२९	१०५	९८०१
	सार्क	०	०	०	०	०	५	०	०	०	०	०	०	५
	विदेशी	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१०	०	०	१२
	जम्मा	३५२	६	३२४	३२५	१५४९	१५४९	१७०१	१७०१	१२०४	५९२	२९	१०५	९८०१
ढोरपाटन शि.आ.	नेपाली	०	०	०	०	५१९	५१९	६४७	६४७	२९०	५३९	१६८३	१७००	१४९
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	विदेशी	०	०	०	१	१	१	२	२	२	३	०	०	२०
	जम्मा	०	०	०	०	५२०	५२०	६४८	६४८	२९२	५४९	१६९२	१७०३	१४९
कृष्णार्थ सं.क्षे.	नेपाली	१९३	११०	२०८	६०५	७०५	७०१	४७४	४७४	७१४	५०८	४२०	०	११४
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	विदेशी	०	०	०	१	१	०	०	१	१	०	०	०	१
	जम्मा	१९३	११०	२०८	६०५	७०१	४७४	४७४	४७४	७१४	५०८	४२०	०	११४
अपिनम्पा सं.क्षे.	नेपाली	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	३
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	विदेशी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	३
	जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	३
कञ्चनजङ्गा सं.क्षे.	नेपाली	०	०	०	०	०	०	०	०	०	११	०	०	११
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	१
	विदेशी	०	०	०	१	१	०	०	१	१	०	०	०	१
	जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	११	३	०	०	११

संरक्षित क्षेत्रको नाम	पर्यटकको किसिम	शावण	भाद्र	अश्विन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फल्गुण	चैत्र	बैशाख	जेष्ठ	आषाढ	जम्मा
मनारस् सं.क्षे.	नेपाली	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	१
	विदेशी	०	०	१८	२	३	१५	८	१७	५५	७४	०	०	१९३
	जम्मा	०	०	१९	२	३	१५	८	१७	५६	७४	०	०	१९४
गौरीशंकर सं.क्षे.	नेपाली	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	२
	विदेशी	०	०	०	१	०	१	१	१	५	१	०	०	१८
	जम्मा	०	०	१०	१	१	१५	१	१६	६	१	०	०	३०
अन्पत्ता सं.क्षे.	नेपाली	०	०	०	०	०	३	३	५	८	०	०	०	१९
	सार्क	०	०	०	१	०	०	०	०	४६८	१९९८	०	०	२७६३
	विदेशी	०	०	०	५०	४३	८७	१०२	२१३	१९१	६५०	७	५	२१५८
	जम्मा	०	०	१०	१	१	१५	१०५	२९९७	१५४	७	५	४९४०	
जम्मा	नेपाली	७६४	३३८	१९५४	१०५०७	१२४१९	२५४७९	३६५५१	५५७५५	६६२७२	३१३५६	२०८	४०९	२४२२३२
	सार्क	०	०	१०	११	७६	४०५	२०६	८८६	४८७	९९	०	०	४८३३
	विदेशी	३	१	६५	२२१	१९८	३०१	२२०	४८५	१८५१	१८४३	१६६	२	४८५६
	कुल जम्मा	७६७	३३८	२०५८	११११८	१२६१३	२६१७७	५७०६३	७०२१८	३३६८६	४७३	४०३	२४१९१	

अनुसूची ११ : आ.व. २०६९/७० देवित २०७७/७८ सम्मको संरक्षित क्षेत्रहरूमा पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क

क्र.सं.	कार्यालय	पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क						जर्मा			
		२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५				
१	चितवन रा.नि.	१५३७४९	१७३४२५	१७८२५७	८७३९१	१३९१९५	१५२६७	१८७०९	१८२४५	१८९२८	१३५३९०
२	बर्दिया रा.नि.	१२९७४	१३२०७	१३५४८	१०६३६	१७५५९	२०२८४	२४५५८	१५२६०	८०७७	१३६५०५
३	लामटाङ्ग रा.नि.	१३३७०	१२५५२	१२२६५	५०९६	८२५४	१०६१९	१७६९९	१७४४४	४५७२	१०१७८४
४	रारा रा.नि.	१६५	१८१	१४३	१३२	२०१	३१७	१२०५०	८८३१	१०८४०	३२२९०
५	बाँके रा.नि.	०	०	०	०	४	१	१६०	१२	४४२	६६९
६	सगरमाथा रा.नि.	३६५५०	३५१५७	३४४१२	२७७९४	४५११२	५६३०३	५८०३०	३२६३६	४१०९	३२०१०३
७	शे-फोक्सुण्डो रा.नि.	६२०	४१७	३८३	४३१	५३४	५१४	२०८१	१६६८	१७७६	८४३३८
८	शिवपुरी रा.नि.	१६५१०४	१५०४६४	१३५०८	१४३३५२	२०५७४२	२२८७४३	१६८८७	१०९२९७	१५४२०	१४३५८२८
९	मकालु बर्णा रा.नि.	१५२३	१०८३	१२७०	८२८	१५३७	१२५२	२३५८	१७६६	४४०	१२०५७
१०	खप्टड रा.नि.	१९	४७	२	२१	२६	२१	३७२०	७४६	१६८८	६२९०
११	शुक्लाफँटा रा.नि.	४७	१८	८२४	१९२०	२६४०	४७४	६०६९	१७७५	२९६५	२२३६२
१२	पर्सा रा.नि.	१९२	३७९	२६३	२३५	४१७	५०५	३९४	३९२	१५२	२१२९

क्र.सं.	कार्यलय	पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क						जम्मा
		२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	
१३	कोशीटप्प व.आ.	४४४६	७३४९	८७९	९२४७	११२५२	२१७९९	१८७९६
१४	होरपाटन शि.आ. सं.क्षे.	८८	८९	०	११	१६३	११९	४२३
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	५४	०	६०२८	१४०५०	१५६१७	१८२४५	१५२७
१६	अपिनाम्प सं.क्षे.	०	०	३	२९	१९	३६	९
१७	कञ्चनजहाँ सं.क्षे.	६०६	०	०	५०२	४७९	८११	६०६
१८	मनास्लु सं.क्षे.	४२६८	५३३१	५६५८	२२८७	५७४५	७२००	५६५८
१९	गौरीशंकर सं.क्षे.	१९९३	२९१४	२८१८	१८४०	२७७०	२६६८	१५२३
२०	अन्तपुर्ण सं.क्षे.	११३२९३	१२४९९८	११४४९८	८३४१८	१४४४०८	१७२७२०	१८३२२३
	कुल जम्मा	५१०२०५	५५८५७७	५१७०९५	३८१२२३	६०४०९१	६९९५५२	५००५३७
								४७५७४९
								२५१९२१

अनुसूची १२ : ३७ औं वाडेन सम्मेलन तथा १९ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठकका संकल्प प्रस्तावहरू, २०७७

नारा : “कोभिड महामारीको असरः संरक्षणमा चुनौती र अवसर”

मिति : (२०७८/३/१० देखि ११ गतेसम्म भर्चुअल माध्यमबाट सम्पन्न)

१. कोभिड-१९ को कारणबाट संरक्षणमा खटिएका निजामती कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी, स्थानीय समुदाय (मध्यवर्ती क्षेत्र, संरक्षण क्षेत्र) र वन्यजन्तु तथा वासस्थानमा परेको असरको बारेमा अध्ययन गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग)।
२. कोभिड-१९ को कारण पर्यटन व्यवसाय, राजश्व आम्दानी र मध्यवर्ती क्षेत्रको कार्यक्रममा परेको प्रत्यक्ष प्रभावले मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानीय समुदायमा नियमित सञ्चालन गर्नुपर्ने सामुदायिक विकास तथा संरक्षण कार्यक्रमको लागि थप स्रोतको खोजी गर्नुपर्ने अवस्था रहेको हुँदा प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र संरक्षण साभेदार संघ/संस्थाको समन्वयमा सम्बोधन गर्न पहल गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय, संरक्षण साभेदार संघ संस्था)।
३. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३० बमोजिम तर्जुमा गर्नुपर्ने मापदण्डहरू (वन्यजन्तु पालन प्रजनन, वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान वा शैक्षिक प्रदर्शनी, चिडियाखाना, वन्यजन्तु नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन, वन्यजन्तु अस्पताल, वन्यजन्तु स्थानान्तरण) को मस्यौदा तयार गरी स्वीकृतिका लागि अगाडि बढाउने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय, संरक्षण साभेदार संघ संस्था)।
४. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति-राष्ट्रिय सञ्जाललाई संस्थागत विकास र प्रभावकारी गराउन तथा स्थानीय तहको संरचना (गाउँ/नगरपालिका) अनुसार मध्यवर्ती क्षेत्र र संरक्षण क्षेत्रको समुह/समितिको संरचनामा परिमार्जन गर्न आवश्यक भएकोले सोको लागि आ-आफ्नो क्षेत्रको प्रस्ताव विभागमा पेश गर्ने र विभागस्तरमा थप छलफल गरी नियमावली र निर्देशिका परिमार्जनको लागि पेश गर्ने। मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, मध्यवर्ती क्षेत्र सञ्जाललाई सशक्त र प्रभावकारी बनाउन एवं संस्थागत विकास गर्नको लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति-राष्ट्रिय सञ्जाल, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय, संरक्षण साभेदार संघ संस्था)।
५. वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र स्थापना र सञ्चालन, वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत वितरण प्रक्रिया र मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापनको कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न संगठन संरचना, दक्ष जनशक्ति, साधन स्रोतको व्यवस्थापन गरी परिचालन गर्न पहल गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग, रा.नि. तथा व.आ.निर्देशनालय, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति-राष्ट्रिय सञ्जाल, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय, संरक्षण साभेदार संघ संस्था)।
६. संरक्षित क्षेत्र अन्तर्गत कार्यरत निजामती तथा जंगी कर्मचारीहरू संरक्षण कार्यमा २४ घण्टा निरन्तर खटिनुपर्ने र जोखिमपुर्ण कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने हुँदा वन सेवालाई अत्यावश्यक सेवामा समावेश गर्न वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारमा अनुरोध गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग)।

७. राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्षहरूको मध्यवर्ती क्षेत्रहरू र संरक्षण क्षेत्रहरूमा निर्माण र सञ्चालन हुने नाफामुलक योजनाहरूमा मध्यवर्ती क्षेत्र र संरक्षण क्षेत्रका जनताहरूको शेयर लगानीमा प्राथमिकता दिन पहल गर्ने (रा.नि.तथा व.सं. विभाग, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति-राष्ट्रिय सञ्जाल, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय) ।
८. वन्यजन्तु संरक्षणमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रयोग भइरहेका आधुनिक प्रविधिहरूको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्दै (Evidence-Based Conservation) लाई अवलम्बन गर्दै जाने (रा.नि.तथा व.सं. विभाग, रा.नि.तथा व.आ.निर्देशनालय, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय, संरक्षण साफेदार संघ संस्था) ।
९. संरक्षणको लागि कार्यान्वयनमा रहेका विद्यमान कानुनी व्यवस्थाको बारेमा सरोकारवाला निकायको विचमा साभा बुझाइ र एकरुपता कायम गरी प्रदेशस्तर र स्थानीय तहका कार्यक्रममा समेत सहजीकरण गर्दै कानुन बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने । साथै संयुक्त अपरेशन कक्ष (Joint Operation Center-JOC) सञ्चालन सम्बन्धी स्थायी कार्य प्रक्रिया २०७७ लाई क्रियाशील गराउने (रा.नि.तथा व.सं. विभाग, रा.नि.तथा व.आ.निर्देशनालय, संरक्षित क्षेत्र कार्यालय) ।
१०. राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सूर्यविनायक, भक्तपुर र भानुभक्त प्राणी उद्यान, तनहुँलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ अनुसार पुनः राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी उक्त प्राणी उद्यानहरूको निर्माण र संस्थागत विकासका लागि आवश्यक पहल गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग) ।
११. परिवर्तित सन्दर्भमा निकुञ्ज, आरक्ष र मध्यवर्ती क्षेत्रबाट गरिएका जैविक विविधता संरक्षण, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन, पर्याप्तानी प्रवर्द्धन, दुर्लभ वन्यजन्तुको संरक्षण जस्ता कार्यहरू बारेमा राजनैतिक नेतृत्व तथा प्रदेश र स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि एवं सरोकारवालहरू बीच सम्बाद कार्यक्रम आयोजना गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग, मध्यवर्ती क्षेत्र सञ्जाल) ।
१२. संरक्षित क्षेत्र प्रणालीबाट समग्र वातावरण संरक्षण, पर्यावरणीय सेवा सुविधा, सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण तथा प्रवर्द्धनमा पुगेको योगदान र राष्ट्रिय आय तथा स्थानीयस्तरमा सृजना भएका रोजगारीको बारेमा अध्ययन गर्ने (रा.नि. तथा व.सं. विभाग, रा.नि. तथा व.आरक्ष निर्देशनालय, संरक्षण साफेदार संघ संस्था) ।

अनुसूची १३ : आ.व. २०७७/७८ मा बन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण

क्र.सं.	क्षति गर्ने वन्यजन्तुको नाम	घटना संख्या						जम्मा
		सामान्य घाइते	सञ्चय घाइते	मानिस मृत्यु	पशुधनको क्षति	भएडारण गरेको अन्तको क्षति	घरगोठको क्षति	
१	हाती	१	१३	१३	०	२०२	३९३	१४८६
२	गोंडा	७	१०	५	११	०	०	२०६
३	बाघ	४	८	१३	३०६	०	०	३३१
४	भालु	६	४३	३	१२०	०	०	१७५
५	चितावा	७	७	३	१५९२	०	०	१६२३
६	हिउँ चितावा	०	०	०	५५१	०	०	५५१
७	द्वारासे चितावा	०	०	०	०	०	०	०
८	बाँसो	०	०	०	०	०	०	०
९	जंगली कुकुर	०	०	०	१००	०	०	१००
१०	जंगली चैदेल	३८	१५	१	०	०	०	३८००
११	अर्णा	१	२	०	०	०	५१	५४
१२	मगर गोही	०	०	०	१	०	०	१
१३	अजिङ्गर	०	०	०	०	०	०	०
१४	गौरीगाई	०	०	१	०	०	०	१
१५	बाँदर	०	०	०	०	०	०	०
कुल जम्मा घटना		६७	९८	४०	२६८१	२१६	५०६०	८४५५

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	क्षतिको क्रियम						जम्मा
		सामान्य शाहीते	सख्त शाहीते	मानिस मृत्यु	पशुधनको क्षति	भण्डारण गरेको अन्तर्बालीको क्षति	घरगोठको क्षति	
		संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	
१६	पिततवन रा.नि.	२५	१८	१२	६	१३	६५७	८३८
१७	बार्दिया रा.नि.	७	९	१४	४६	२	५८९	६६७
१८	बाँके रा.नि.	२	३	१	४६	०	७७	७७
१९	रारा रा.नि.	०	२	०	०	०	०	२
२०	सगरमाथा रा.नि.	०	०	०	१२७	०	०	१२७
२१	शुक्लाफाँटा रा.नि.	६	२२	३	१६३	१	४६२	६६६
२२	पस्ता रा.नि.	१	४	०	७७	१	४६२	११०
२३	लामटाङ रा.नि.	०	५२	०	१२०	६	३५८	४९०
२४	शो-फोक्शुङ्डो रा.नि.	०	०	०	७८	०	०	७८
२५	शिवपुरी रा.नि.	३	२	०	२५७	०	०	२५७
२६	खप्तड रा.नि.	०	४	०	७९	०	०	७९
२७	मकालु-ब्रह्मण रा.नि.	१	४	१	८	०	०	९०
२८	कोशीटिप्पु च.आ.	२	१०	८	१४	१९८	२६२	८८६
२९	होरपाटन शि.आ.	०	०	०	१६२	०	०	१६२
३०	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	४६	०	०	४६
३१	अपिनाम्पा सं.क्षे.	६	३	०	१५६	०	०	१५६

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	क्षतिको क्रियम							
		सामान्य घाइते	सख्त घाइते	मानिस मृत्यु	पशुधनको क्षति	अन्तर्को क्षति	भण्डारण गरेको क्षति	घरगोठको क्षति	अन्तर्बालीको क्षति
३२	मनास्तु स.क्षे.	०	०	०	२७६	०	०	०	२७६
३३	गौरीशंकर स.क्षे.	२	५	०	७१	०	०	०	७१
३४	अन्तपुर्ण स.क्षे.	५	४	१	१४३	०	०	०	१५३
३५	कञ्चनजंघा स.क्षे.	०	०	०	०	०	०	०	०
कुल जम्मा		६७	९८	४०	२६८१	२१६	२९३	५०६०	८४५५

अनुसूची १४ : आ.व. २०७७/७८ मा वन्यजनत्वाट भएको क्षतिको राहत सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	उपलब्ध राहत रकम							
		सामान्य घाइते	सख्त घाइते	मानिस मृत्यु	पशुधनको क्षति	अन्तर्को क्षति	भण्डारण गरेको क्षति	घरगोठको क्षति	अन्तर्बालीको क्षति
१	चितवन रा.नि.	३५३५७९	२१७६०५१	१२००००००	१११८६००	११६८९४३	८४९०२	३६०५१५	२०५०८९०
२	बार्दिया रा.नि.	२०६८२४	३८०४८५	१४००००००	४२६६०००	४९५०००	३११०००	१८५९७००	२१५२१००९
३	बाँके रा.नि.	१८४६००	१०२९००८	१००००००	३८०८७५०	०	२००२०	२९११०७८	८९७४५२
४	रारा रा.नि.	०	२७७१०६	०	०	०	०	०	२७७१०६
५	सगरमाथा रा.नि.	०	०	०	९६०९४५४	०	०	०	९६०९४५४

६	शुक्राफाटा रा.नि.	१३०५२०	१५८८२९१२	३००००००	२०२१०००	१३४८९१८	७६५०००	३८७०१५४	१०८२०८९४
७	पसा रा.नि.	५५६४४	४६६६८७	०	७९२०००	९०४०००	७३०००	२७००००	१७५८२८८
८	लामटाड रा.नि.	४५४५७	६९६५५५	०	१५८०००	२१५४८३	०	१९५५०००	२१०९६५५
९	शे-फोक्षुण्डो रा.नि.	०	०	०	४४१७५००	०	०	०	४४१७५००
१०	शिवपुरी रा.नि.	२०००००	१८५१६०	०	२०६९५००	०	०	१३९०१७४४	१६५४८०४
११	खप्तड रा.नि.	०	६३६८३७	०	१३६०५००	०	०	१३९४४५०	३३६८७७
१२	मकालु-बरुण रा.नि.	१२००००	८१८१५०	१००००००	६४६०००	०	०	०	३५८१५०
१३	कोशीटप्पु च.आ.	१२५६२८०	१२२४९६९	८००००००	१०७६२४	२०७८६००	३७९०१००	५०००११५	२२४२५४८
१४	दोरपाटन शि.आ.				१९९७६३४				११९७६३४
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	४७८८५०	०	०	०	४७८८५०
१६	अधिनाम्पा सं.क्षे.	८४०००	२५०००		११३७०००	०	०	१२४६०००	
१७	मनास्तु सं.क्षे.	०	०	०	६६७८२००	०	०	०	६६७८२००
१८	गौरीशंकर सं.क्षे.	२००००	२१८८३७	०	४२९०००	०	०	०	६६७८७६
१९	अन्तपुर्ण सं.क्षे.	५७०४	४९९३९४	१००००००	३७०००००	०	०	०	५१७६४७८
२०	कञ्चनजंघा सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	०	०
कुल जम्मा रकम रु		२७४००४	९५१९३४६	१०००००००	४५७६४२११	४०२२९८४	४३५४२२२	३४६२६७७	१४०९३५६

अनुसूची १५ : आ.व. २०७७/७८ मा मृत्यु भएका वन्यजनहरूको विवरण

क्र.सं	वन्यजन्तुको नाम	प्राकृतिक (उमेर पुगेर, बिरामी भएर आदि)	मृत्युको कारण					जम्मा	
			सडक दुर्घटना	चोरी शिकारी	नहरमा दुबेर	तारजालीमा परेर	कुकुरको आक्रमण	कारण नखलेको	अन्य
१	गैडा	३०	०	४	०	०	०	०	३४
२	बाघ	५	१	१	०	०	०	०	७
३	हाती	६	०	०	०	०	०	२	११
४	अर्णा	४	१	०	०	०	०	२	७
५	भालु	२	०	०	०	०	०	०	२
६	चितुवा	४	०	१	०	०	१	०	६
७	चरी बाघ	१	१	०	०	१	०	०	३
८	बैदेल	२२	१६	७	२	१	४	२	५४
९	कस्तुरी मृग	०	०	१	०	६	०	०	७
१०	कुण्डासार	१२	०	०	०	१	०	५	१८
११	चिताल	८४	४३	११	१५	५०	०	१	२२५
१२	जरायो	८	१	३	१	२	३	०	१८
१३	रतुवा	४	२	०	०	०	७	२	१७
१४	घोरल	६५	०	०	०	०	२	०	१०
१५	झारल	१	०	२	०	०	३	०	७
१६	नाउर	३२	०	१	०	०	११	०	१५
१७	लगुना	२	२	०	०	४	०	०	८

क्र.सं	वन्यजन्तुको नाम	प्राकृतिक (उमेर पुगेर, बिरामी भएर आदि)						कारण नखलेको	अन्य	जम्मा
		सडक	चोरी	नहरमा दुखेर	तारजालीमा परेर					
१८	वन विरालो	२	०	०	०			०	०	५
१९	निर विरालो	४	७	०	०			०	०	१४
२०	मलाहा विरालो	१	०	०	०			०	०	१
२१	दम्सी	०	१	०	०			१	०	११
२२	निलगाई	१	१	०	०			१	०	५
२३	गौरिगाई	३	०	०	०			०	०	३
२४	चौका	१	२	०	०			०	१	४
२५	रेड पाण्डा	१	०	०	०			१	१	२
२६	लंगुर	४	५	०	०			०	०	९
२७	बाँदर	४	१२	०	०			०	०	१७
२८	स्थाल	२	४	०	०			०	०	७
२९	सालक	१	०	०	०			०	०	१
३०	मलसापो	१	५	०	०			०	०	६
३१	लोखर्के	०	३	०	०			०	०	३
३२	खरायो	१	०	०	०			१	०	२
३३	त्याउरी मुसो	०	२	०	०			०	०	२
३४	कालो गोहोरो	०	३	०	०			०	०	३
३५	मगर गोही	१	०	०	०			१	०	२
३६	घडियाल	२	०	०	०			०	०	२

मृत्युको कारण

क्र.सं	वन्यजन्तुको नाम	मृत्युको कारण						जम्मा	
		प्राकृतिक (उभेर पुगेर, बिरामी भएर आदि)	सडक दुर्घटना	चोरी शिकारी	नहरमा दुबेर	तारजालीमा पेर	कुकुरको आक्रमण	कारण नखुलेको	अन्य
३७	अंजिंगर	२	४	०	०	०	०	०	६
३८	लाटोकोसेरो	१	१	०	०	०	०	०	२
३९	कालिज	१	०	०	०	०	०	०	१
४०	बाज	१	०	०	०	०	०	०	१
४१	चिल	२	०	०	०	०	०	०	२
४२	गिह	४	०	०	०	०	१	०	५
४३	काँडे ख्याकुर	०	०	०	०	०	०	१	१
४४	अन्य	२	२	०	०	०	२	१	७
	जम्मा	२४०	१३०	३१	२०	१४	१०६	१३	१९
									५७३

अनुसूची १६ : आ.व. २०७७/७८ मा वन अपराध सम्बन्धी दायर भएका मुदाहरुको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	अल्पा मुद्दा	यस आ.व.को मुद्दा संख्या	जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएको मुद्दा संख्या	फैसला हुन बाँकी मुद्दा संख्या	कैफियत
१	चितवन रा.नि.	१४	१०	२४	१२	१२	
२	बर्दिया रा.नि.	११	२१	३२	१८	१४	
३	शुक्लाफाँटा रा.नि.	१८	२२	४०	१५	२५	
४	बाँके रा.नि.	०	२	२	२	०	
५	पर्सा रा.नि.	३०	१२	४२	३	३९	
६	खप्तड रा.नि.	२	२	४	२	२	
७	रारा रा.नि.	०	०	०	०	०	
८	शे-फोक्सुण्डो रा.नि.	६	१	७	०	७	
९	सगरमाथा रा.नि.	३	०	३	२	१	
१०	मकालु बरुण रा.नि.	०	२	२	२	०	
११	शिवपुरी रा.नि.	१	०	१	१	०	
१२	लामटाङ रा.नि.	०	१	१	१	०	
१३	कोशीटप्पु व.आ.	०	१	१	०	१	
१४	ढोरपाटन शि.आ..	१	२	३	१	२	
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	०	०	
१६	अपिनाम्पा सं.क्षे.	०	१	१	०	१	
१७	कञ्चनजंघा सं.क्षे.	०	०	०	०	०	
१८	अन्नपुर्ण सं.क्षे.	२	४	६	३	३	
१९	मनास्लु सं.क्षे.	०	०	०	०	०	
२०	गौरीशंकर सं.क्षे.	०	२	२	१	१	
जम्मा		८८	८३	१७१	६३	१०८	

अनुसूची १७ : आ.व. २०७७/७८ मा वन्यजन्तु अपराध सम्बन्धी दायर भएका मुद्दाहरको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	अल्पा मुद्दा	यस आ.व.को मुद्दा संख्या	जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएका मुद्दा संख्या	फैसला हुन बाँकी मुद्दा संख्या	कैफियत
१	चितवन रा.नि.	२५	११	३६	१५	२१	
२	बर्दिया रा.नि.	१८	२७	४५	२०	२५	
३	शुक्लाफाँटा रा.नि.	१२	१९	३१	१७	१४	
४	बाँके रा.नि.	०	१४	१४	१३	१	
५	पर्सा रा.नि.	२०	२	२२	२	२०	
६	खप्तड रा.नि.	१	०	१	०	१	
७	रारा रा.नि.	१	१	२	१	१	
८	शे-फोकस्युण्डो रा.नि.	०	१	१	०	१	
९	सगरमाथा रा.नि.	२	०	२	२	०	
१०	मकालु बरुण रा.नि.	०	३	३	२	१	
११	शिवपुरी रा.नि.	३	३	६	६	०	
१२	लामटाङ रा.नि.	०	१	१	१	०	
१३	कोशीटप्पु व.आ.	२	४	६	०	६	
१४	ढोरपाटन शि.आ..	०	०	०	०	०	
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	०	०	
१६	अपिनाम्पा सं.क्षे.	०	०	०	०	०	
१७	कञ्चनजंघा सं.क्षे.	१	०	१	१	०	
१८	अन्नपुर्ण सं.क्षे.	२	०	२	१	१	
१९	मनास्लु सं.क्षे.	१	०	१	१	०	
२०	गौरीशंकर सं.क्षे.	१	०	१	०	१	
जम्मा		८९	८६	१७५	८२	९३	

अनुसूची १८ : आ.व. २०७७/७८ मा वन तथा वन्यजन्तु अपराधमा पक्राउ परेका मानिसहरू विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	वन सम्बन्धी अपराधमा पक्राउ परेका मानिसहरूको संख्या	वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधमा पक्राउ परेका मानिसहरूको संख्या	जम्मा पक्राउ परेका मानिसहरूको संख्या	कैफियत
१	चितवन रा.नि.	७१	५६	१२७	
२	बर्दिया रा.नि.	४६	५९	१०५	
३	शुक्लाफाँटा रा.नि.	३६	४५	८१	
४	बाँके रा.नि.	१०७	६५	१७२	
५	पर्सा रा.नि.	२३	४	२७	
६	खप्टड रा.नि.	८	०	८	
७	रारा रा.नि.	१९७	१	१९८	
८	शे-फोक्सुण्डो रा.नि.	२७	७	३४	
९	सगरमाथा रा.नि.	१०	०	१०	
१०	मकालु बरुण रा.नि.	०	६	६	
११	शिवपुरी रा.नि.	१४७०	१८	१४८८	
१२	लामटाङ रा.नि.	८	६	१४	
१३	कोशीटप्पु व.आ.	२	२१	२३	
१४	ढोरपाटन शि.आ..	१६	०	१६	
१५	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	
१६	अपिनाम्पा सं.क्षे.	२	०	२	
१७	कञ्चनजंघा सं.क्षे.	०	०	०	
१८	अन्नपुर्ण सं.क्षे.	९	०	९	
१९	मनास्लु सं.क्षे.	०	४	४	
२०	गौरीशंकर सं.क्षे.	०	०	०	
कुल जम्मा		२०३२	२९२	२३२४	

अनुसूची १९ : आ.व. २०७७/७८ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण विभाग अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रहरूमा छायाङ्कन गरिएका
बूलचित्र/बृत्तचित्रको विवरण

क्र.सं.	बूलचित्र/बूलचित्रको नाम	छायाङ्कन गर्ने व्यती/संस्था	संरक्षित क्षेत्र	छायाङ्कन अवधि	छायाङ्कन दस्तूर रु
१	खप्टड चिनारी	जनक सिंह	खप्टड राष्ट्रिय निकुञ्ज	७ असाढ २०७८ देखि १५ असाढ २०७८	१००००
२	टेलिभिजन प्रसारण सामग्री	रेखा राजवाह	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२९ वैशाख २०७८ देखि १० जेठ २०७८	१००००
३	Stand-up Comedy	सन्तोष कुमार देवकोटा	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२० वैशाख २०७८ देखि २७ वैशाख २०७८	१००००
४	हिमालय सफारिज	किलकम्यान प्रोडक्शन	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	२४ चैत्र २०७७ देखि १३ जेठ २०७८	१२५००
५	भिडियो बृत्तचित्र	निर्मल पुर्जा	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	७ वैशाख २०७८ देखि ९ जेठ २०७८	१२५००
६	भिडियो बृत्तचित्र	मनिष महर्जन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	७ वैशाख २०७८ देखि ९ जेठ २०७८	१२५००
७	प्रमोसनल भिडियो	सञ्जिव रत्न शाक्य	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२ वैशाख २०७८ देखि १६ जेठ २०७८	१२५००
८	भिडियो बृत्तचित्र	लाक्मा शेर्पा	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२६ चैत्र २०७७ देखि ९ जेठ २०७८	१२५००
९	चिसो मान्द्धे	शंकर पाण्डे	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२८ फाग्न २०७७ देखि २७ चैत्र २०७७	१००००
१०	ए मेरो हजुर ४	सुहान थापा	शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	१ चैत्र २०७७ देखि १० चैत्र २०७७	१००००

क.सं.	वृत्तचित्र/चलचित्रके नाम	छायाछून गर्ने व्यती/संस्था	संरक्षित क्षेत्र	छायाछून अवधि	छायाछून दस्तूर र
११	जलवायु परिवर्तन	दिनेश देवकोटा	लाडल राष्ट्रीय निकुञ्ज	३ चैत्र २०७७ देखि २० चैत्र २०७७	१००००
१२	बाढ़ी प्रभाव अध्ययन	जलधोत अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र	चितवन राष्ट्रीय निकुञ्ज	३ फागुन २०७७ देखि १० फागुन २०७७	१२५००
१३	निरमाया	सरोज ओली	चितवन राष्ट्रीय निकुञ्ज	६ फागुन २०७७ देखि ७ फागुन २०७७	१००००
१४	भिडियो वृत्तचित्र	आडावा शेपा	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्ज	१० पुष २०७७ देखि २४ पुष २०७७	१२५००
१५	जनचेतनामुलक गित	राशिल अमात्य	चितवन राष्ट्रीय निकुञ्ज	६ पुष २०७७ देखि १४ पुष २०७७	१००००
१६	ईस्याको नजर	दिलिप पन्त	रारा राष्ट्रीय निकुञ्ज	४ पुष २०७७ देखि १५ पुष २०७७	१००००
१७	Cho La Circuit Documentry	कञ्चन राइ	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्ज	२३ मंसिर २०७७ देखि ५ पुष २०७७	१२५००
१८	गोक्योरी	सञ्च बहादुर राइ	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्ज	१७ कात्तिताक २०७७ देखि ३० कात्तिताक २०७७	१००००
१९	Dolpa Women Herder	सोनाम छुइकी लामा	शे-फोक्सपुंडो राष्ट्रीय निकुञ्ज	५ असेज २०७७ देखि ३० मासिर २०७७	१००००
२०	ECO EVEREST EXPECTIDION	किलकम्यान प्रोडक्शन	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्ज	२३ भदौ २०७७ देखि कात्तिताक २२ २०७७	१००००
जम्मा र.					२२००००

सि नं	वृत्तिचित्र/ चलचित्रको नाम	छायांकन गर्ने व्यती/संस्था	देश	संरक्षित क्षेत्र	छायांकन अवधि	छायांकन दस्तुर र
२१	Nepal Expedition 2021	Aina Garcia Grau	स्पेन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९ अप्रिल २०२१ देखी ६ जुन २०२१	२१७५००
२२	The Tiger's Nest	Mr. Brando Quilicuy, HD Productions s.r.l.	इटली	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	९ मार्च २०२१ देखी १३ मे २०२१	१७१००
२३	Personal Video Collection	Aleksandr Yul Gromen Hayes	बेलायत	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	८ अप्रिल २०२१ देखी २३ मे २०२१	२२४३४५
२४	Planeta Calleja	Zanskar Producciones S.L.	स्पेन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२३ अप्रिल २०२१ देखी ३० अप्रिल २०२१	१७९३८५
५५	Dawson's Peak	James Mathew Dawson	अमेरिका	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१ अप्रिल २०२१ देखी ३० मे २०२१	२२०५००
२६	Blind Mountaineer	Beijing Inhope Pictures Co.Ltd.	चिन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३१ मार्च २०२१ देखी ३० मे २०२१	२१८१००
२७	The Tiger's nest	Mr. Brando Quilicuy, HD Productions s.r.l.	इटली	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	९ मार्च २०२१ देखी १३ मे २०२१	२१९२००
२८	Everest Dawn	Jereme Watt	क्यानाडा	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१ मार्च २०२१ देखी ३१ मे २०२१	२१७२५
२९	Everest Project -KCC	Conrad D. Anker	अमेरिका	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२७ फेब्रुअरी २०२१ देखी २४ अप्रिल २०२१	२१८८५
३०	I Fit Mountain Everest Basecamp Trekking Series	Cherie R Silvera	अमेरिका	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२८ फेब्रुअरी २०२१ देखी २४ मार्च २०२१	२१८८५

सि नं	वृत्तिचित्र/ चलचित्रको नाम	छायांकन गर्ने व्यती/संस्था	देश	संरक्षित क्षेत्र	छायांकन अवधि	छायांकन दस्तुर रु
३१	Great National Parks (WT)	Briony Jones	बोलायत	बोर्डया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६ मार्च २०२१ देखि १७ मे २०२१	२१९६६०
३२	Earthescape	Peter Lown	बोलायत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	९ फेब्रुअरी २०२१ देखि २४ फेब्रुअरी २०२१	२१९६६०
३३	Video documentary	Mr. Knot Hylke Benjamin	नेपालस्थान	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	८ अप्रिल २०२१ देखि २३ मे २०२१	२१९६६२
जम्मा						२७६४४२७

अनुसूची २० : आ.व. २०६७/६८ देखि २०७७/७८ सम्मको ठोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकार सम्बन्धी विवरण

ब्लक्सी नाम						
आ.व.	वन्यजन्तु	सुनदह	सेङ्ग	दोगाई	घुस्तुङ्ग	बार्चे
२०६७/६८	नाउर	६	३	२	४	३
	भारल	२	०	१	३	०
	रत्ना	०	०	०	४	२
	बैदेल	०	०	०	०	०
जम्मा		६	३	३	७	७

आ.व.	वन्यजन्तु	ब्लकको नाम						जम्मा
		सुनदह	सेष	दोगाई	घट्टरुइ	बार्से	फागने	
२०६८/६९	नाउर	४	४	७	१	१	२	०
	भारल	२	२	२	१	०	३	०
	रत्नवा	०	०	०	०	१	०	१
	बैदेल	०	०	०	०	१	०	१
	जम्मा	६	६	२	१	८	०	३२
	नाउर	१	३	५	४	३	३	०
२०६९/७०	भारल	१	१	०	२	०	०	७
	रत्नवा	०	०	०	०	०	०	०
	बैदेल	०	०	०	०	१	०	१
	जम्मा	०	४	५	६	७	०	२७
	नाउर	२	४	५	२	३	३	१९
	भारल	२	१	२	०	०	४	१
२०७०/७१	रत्नवा	०	०	०	०	०	३	०
	बैदेल	०	०	०	०	१	०	१
	जम्मा	०	४	५	६	७	३	३२
	नाउर	२	४	५	२	३	३	१९
२०७०/७१	भारल	२	१	२	०	०	४	१
	रत्नवा	०	०	०	०	०	३	०
	बैदेल	०	०	०	०	१	०	१
	जम्मा	४	५	६	७	११	०	३२

आ.व.	वन्यजन्तु	ब्लकको नाम						जम्मा
		सुनबह	सेहङ	दोगाई	घुर्टपह	बार्बे	फागुने	
२०७५/७२	नाउर	३	३	५	५	४	४	०
	भारल	२	२	१	२	०	४	०
	रत्नवा	०	०	०	०	०	०	०
	बैदेल	०	०	०	०	१	०	१
जम्मा		५	५	७	८	६	०	३६
२०७२/७३	नाउर	२	४	५	३	४	४	०
	भारल	०	१	२	१	०	४	५
	रत्नवा	०	०	०	०	०	०	०
	बैदेल	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा		२	५	५	४	५	०	३१
२०७३/७४	नाउर	२	५	५	४	०	२	१८
	भारल	१	०	०	४	०	१	५
	रत्नवा	०	०	०	०	०	२	२
	बैदेल	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा		३	५	५	४	५	०	२६

आ.व.	वन्यजन्तु	ब्लकको नाम						
		सुनदह	रेष्ट	दोगाई	घट्टाई	बार्बे	फाग्ने	सर्विचाइ
२०७४/७५	नाउर	३	२	५	४	१	१	०
	भकारल	२	३	१	२	०	३	१
	रत्नवा	०	०	०	०	०	०	०
	बँदेल	०	०	०	०	०	०	०
२०७५/७६	जम्मा	५	५	६	६	१	४	२५
	नाउर	२	२	५	४	१	२	०
	भकारल	२	२	३	१	०	२	१०
	रत्नवा	१	०	०	०	०	०	१
२०७६/७७	बँदेल	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	५	७	८	५	१	४	३०
	नाउर	१	१	३	१	०	१	०
	भकारल	१	०	२	१	०	०	४
२०७७/७८	रत्नवा	०	०	०	०	०	०	०
	बँदेल	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२	१	५	२	०	१	११
	नाउर	१	२	२	१	१	२	१०
२०७७/७८	भकारल	१	१	०	०	०	३	५
	रत्नवा	१	०	०	०	१	०	२
	बँदेल	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	३	३	२	२	२	२	१५
कुल जम्मा		४५	५९	६५	५२	२७	६९	३०९

अनुसंधानी २१ : विभागाबाट आ.व. २०७७/७८ मा प्रदान गरिएको अध्ययन अनुमतिको विवरण

क्र.सं.	अनुसंधानकर्ताको नाम	अनुसंधानको शिर्षक	पट	सम्बद्ध संस्था	अनुसंधानको तह	अनुसंधानको क्षेत्र
१	अर्जुन पाण्डेत	Tuberculosis Surveillance in Asian Elephants and other Wild Animals of Nepal at Captive Wild Interface	विद्यार्थी	Hokkaido University, Japan	विद्यावारिधि	शुकलाफाँटा / चितवन / बर्दिया / राष्ट्रिय निकुञ्ज र कोशीटाप्प वन्यजन्तु आरक्ष
२	निरुता मार्फा	Taxonomic Study of genus Didymocarpus wall of Nepal	विद्यार्थी	वनस्पति कोन्सिय विभाग, किंतिपुर	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
३	रोशन चिमिरे	Study of Causes of Mortality in Captive Gharial Hatchling at Gharial Breeding Centre, Chitwan	विद्यार्थी	कृषि तथा वन विज्ञान विश्व विद्यालय	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
४	विमल राज श्रेष्ठ	Exploring Butterfly Species Richness and their Distribution Patterns along the Altitudinal Gradients in Trans-Himalayan region, Nepal	विद्यार्थी	Biodiversity Research and Conservation Society (Brcsociety)	स्नातकोत्तर	अन्तपुर्ण संरक्षण क्षेत्र
५	पुष्पा राना मगर	Assessing the Impacts of Road on Wildlife in Barandabhar Biological Corridor, CNP	विद्यार्थी	कृषि तथा वन विज्ञान विश्व विद्यालय	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
६	IUCN, NTNC, University of Michigan, USA	Tiger Behavior and Road Infrastructure in the Nepal Terai	विद्यार्थी		स्नातकोत्तर	पर्सा/चितवन/ बर्दिया/बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज र कोशीटाप्पु वन्यजन्तु आरक्ष
७	जुन सापकोटा	Soil Organic Carbon: Variation under different Forest types	विद्यार्थी	कृषि तथा वन विज्ञान विश्व विद्यालय	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जन राष्ट्रिय निकुञ्ज
८	ईस्वी दुवाडी	Human Wildlife Conflict in Chitwan National Park	विद्यार्थी	कृषि तथा वन विज्ञान विश्व विद्यालय	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
९	इशु श्रेष्ठ	Human Elephant Conflict: Impacts and Mitigation, Nirmal Basti, Parsa National Park	विद्यार्थी	कृषि तथा वन विज्ञान विश्व विद्यालय	स्नातकोत्तर	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०	सिद्धार्थ रेमी	Communal Nesting Behaviour and Status, Distribution Conservation Threat of Gharial (<i>Gavialis gangeticus</i>) in Chitwan National Park, Nepal	विद्यार्थी	IUCN-SSC Crocodile Specialist Group (Financial Support)	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
११	रोशन कुमार ठाकुर	Living with Giants: Addressing prequels of Elephants Conservation in Central Nepal	विद्यार्थी	Nepal Biodiversity Research and Conservation Centre	स्नातकोत्तर	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज र कोशीटाप्प वन्यजन्तु आरक्ष
१२	पुजा भट्ट	Study of Lichen Diversity and Host Specificity of Epiphytic Macrolichen of Api Nampa Conservation Area	विद्यार्थी	Central Department of Botany, Kritipur, Kathmandu	स्नातकोत्तर	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र
१३	पुर्ण मान श्रेष्ठ	Impact of Solid Waste from Tourism on Wildlife in Trekking Trails of Lamtang National Park	विद्यार्थी	Resource Himalayan Foundation	स्नातकोत्तर	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज
१४	सिमा खनाल	Integrating Field Survey with Citizen Awareness Initiative to understand Population and Distribution of Hornbills in Bardia National Park	विद्यार्थी	ROAR FOR CONSERVATION, Dillibazar Kathmandu	स्नातकोत्तर	बर्दिंया राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
१५	सुमनश्री चौपाने	Genetic Diversity and Population Abundance of Himalayan Black Bear using Non-Invasive Survey in Nepal	विद्यार्थी	School of Forestry and NRM, IOF, TU, Balkhu	स्नातकोत्तर	लामटाङ / मकाल वरुण / खातड राष्ट्रिय निकुञ्ज र कंचनजघा / गौरीशंकर / मनास्तु संरक्षण क्षेत्र
१६	राशिका काफ़ले	Taxonomic Study of Genus <i>stellaria</i> L. of Nepal	विद्यार्थी	Central Department of Botany, Kritipur, Kathmandu	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जन राष्ट्रिय निकुञ्ज
१७	रविन कडरिया	Study on tick-borne diseases of Wildlife in Nepal	विद्यार्थी	NTNC	स्नातकोत्तर	चितवन / बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र अन्तप्रसरण संरक्षण क्षेत्र
१८	तुल्सी राम सुवेदी	Monitoring East-West Migration of Endangered Steppe Eagle and other Raptors in Thoolakharka, Kaski, Nepal: Abundance, Timing and Age class determination	विद्यार्थी	हिमाली प्रकृती	स्नातकोत्तर	अन्तपुर्ण संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
१९	राजिच घिमिरे	Integrated Approach for Adaptation: A case of Gandaki River Basin of Nepal	विद्यार्थी	Arizona State University	स्नातकोत्तर	अन्तपुण संरक्षण क्षेत्र
२०	बिनोद वि.सि	Study of Human Wildlife Conflict in Western Nepal: A Comparative Approach in the Buffer Zone of Bardia and Banke National Park	विद्यार्थी	वनस्पति केन्द्रिय विभाग, किरितपुर	स्नातकोत्तर	बाँके/बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
२१	शिविंश भण्डारी	Status and Distribution of Threatened Birds in Koshi Tappu Wildlife Reserve in Nepal	विद्यार्थी	हिमालयन जैविक विविधता सञ्जाल	स्नातकोत्तर	कोशीटापु वन्यजन्तु आरक्ष
२२	गोपाल खनाल	Monitoring Population Trends of Snow Leopard, Sympatric Carnivores, Wild Prey base and Human-Snow Leopard Conflict in Shey-Phoksundo National Park and its Adjoining National Forest, Nepal	विद्यार्थी	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	स्नातकोत्तर	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
२३	सुरक्षा पौडेल	Gharial: Population Status and Habitat Mapping in Babai River, Bardiya, Nepal	विधार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा	स्नातकोत्तर	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
२४	टेकराज भट्ट	Potential of Siwalik Landscape as Megafauna Dispersal Corridor	विधार्थी	Griffith University/ZSL Office Nepal	स्नातकोत्तर	शुकलाफाँटा/चितवन/बर्दिया/बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज र कोशीटापु वन्यजन्तु आरक्ष
२५	कामना पाठक	The Forgotten Ungulate: Habitat Overlap and Resource Selection of Hog Deer in Shuklaphanta National Park	विधार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा	स्नातकोत्तर	शुकलाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज
२६	यादव प्रसाद धिमिरे	Using Scat to Monitor Clouded Leopard in Annapurna Conservation Area	विधार्थी	प्रकृतिका साथीहरू	स्नातकोत्तर	अन्तपुर्ण संरक्षण क्षेत्र
२७	दिव्यराज दहल	Elevation and Diversity of Bats and Predicting their Distribution in Nepal	विधार्थी	प्रणीशास्त्र केन्द्रिय विभाग, त्रिभुवन विश्वविद्यालय	स्नातकोत्तर	शुकलाफाँटा/लामटाड/रारा/मकालु वर्णा राष्ट्रिय निकुञ्ज र अन्तपुर्ण संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
२८	डा. सुदिप डकुरी र टेरेली	Dynamic Evolution of Glaciers and Glacial Lake in Makalu-Barun National Park	विधार्थी	वातावरण विभाग केन्द्रिय विभाग, कित्तिपुर	स्नातकोत्तर	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज
२९	डा. अर्जुन थापा	An Ecological Habitat Assessment of Endangered Hare in Bardia National Park	विधार्थी		स्नातकोत्तर	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
३०	Anusilan and Team	Cryospheric Research in Langtang National Park	विधार्थी	ICIMOD	स्नातकोत्तर	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज
३१	रेजीना गैरे	Spatial and Temporal Variation of Water Quality and Benthic Macroinvertebrate Assemblage in the Bagmati River System within Kathmandu Valley, Nepal	विधार्थी	NAMI COLLEGE	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
३२	रोनी कार्की	Species Diversity of Odonata Larvae in Bagmati River System of Kathmandu Valley, Nepal	विधार्थी	NAMI COLLEGE	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
३३	सगुन श्रेष्ठ	Long Term Variation of Macroinvertebrate Diversity and Biological Traits in the Headwaters of Bagmati River, Kathmandu	विद्यार्थी	NAMI COLLEGE	स्नातकोत्तर	शिवपुरि नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
३४	सौरभ लामिछाने	Human-Leopard (<i>Panthera pardus</i>) Conflict Evaluation and Conservation Outreach in and around major Conflicted districts of Annapurna Conservation Area, Nepal	विद्यार्थी	People's Help Group	स्नातकोत्तर	अन्तपुण संरक्षण क्षेत्र
३५	दिव्य भट्टाई	Impacts of Invasive Species on Plant Diversity, Dietary Overlap with Livestock and Conflict with Human. Asian Wild Buffalo (<i>Bubalus arnee</i>) Conservation	विद्यार्थी	People's Help Group	स्नातकोत्तर	कोशीटापु वन्यजन्तु आरक्ष

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको केन्द्र
३६	सुनिल सापकेटा	King Cobra, Ophiophagus hannah (cantor, 1836) Distribution, Suitable habitat and reason for its change in Kaski ,Nepal	विद्यार्थी	College of Natural Resources, Royal University of Bhutan	स्नातकोत्तर	अन्तपुण संरक्षण क्षेत्र
३७	विन्दु घिमिरे	Assessing Impacts of COVID-19 on Tourism, Conservation and Local Livelihood	विद्यार्थी		स्नातकोत्तर	सागरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३८	विन्दु घिमिरे	Characterization of Bacteria resistant to Antibiotics in Escherichia coli isolated from river basin of Kathmandu Valley	विद्यार्थी	Central Department of Microbiology, TU	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
३९	तिलमाया ढकाल खरेल	Soil Physiochemical and microbial characteristics of different land-use regimes along elevation gradients of Shivapuri Watershed of Shivapuri Nagarjun National Park	विद्यार्थी	Central Department of Botany, TU	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
४०	राजाराम प्रजापति	Understanding the Impact of Climate Change on Headwater Hydrology and Aquatic Biodiversity with long term Citizen Science based Monitoring of Mymati River	विद्यार्थी	Smartphones For Water Nepal (S4W- Nepal)	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जन राष्ट्रिय निकुञ्ज
४१	प्रयोन जोशी	Assessment of Ecosystem Services and River Health of East Rapti and Narayani of Chitwan National Park	विद्यार्थी	Aquatic Ecology Center Kathmandu University	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
४२	ZSL Nepal	Wildlife and Habitat Assessment towards East Parsa National Park within the Terai Arc Landscape	विद्यार्थी		स्नातकोत्तर	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
४३	जीवन राई	Distribution and Conservation threats of Grey Wolf (Canis lupus, Linnaeus, 1758)	विद्यार्थी	Central Department of Environment Scicence, TU	स्नातकोत्तर	अल्पपुणि सरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
४४	तृष्णा रायमाझी	Occupancy study of Wild Dogs (<i>Cuon alpinus</i>) in Chitwan and Parsa National Parks	विद्यार्थी	Cornell University	स्नातकोत्तर	चितवन/पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
४५	चन्द्र चन्द्र	Effects of Invasive Plant Species on Habitat Utilization of mammal Species in Shuklaphanta National Park	विद्यार्थी	Central Department of Zoology, TU	स्नातकोत्तर	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज
४६	आशाप वस्याल एण्ड टिम	Assessment of Ecological Status and Ethno-Zoological Studies of Indian Pangolin (<i>Manis crassicaudata</i>) in Buffer Zone of Bardia National Park	विद्यार्थी	Biodiversity Conservancy Nepal	स्नातकोत्तर	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
४७	भूवन सिंह विघ्ट	Habitat Characteristics and Potential Distribution of Wild Ungulates in Western Terai Arc Landscape	विद्यार्थी	School of Forestry and NRM, IOF, TU, Balkhu	स्नातकोत्तर	शुक्लाफाँटा/बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
४८	Greenhood Nepal	Documenting Threats and Enhancing Public Engagement to Save Pangolins in Nepal	विद्यार्थी		स्नातकोत्तर	सबै संरक्षित क्षेत्रहरु
४९	रविन कुमार च्यालन	Carbon Stock by Forest Types in Shivapuri- Nagarjun National Park(A Case Study from Buffer Zone Community Forest in Kathmandu District)	विद्यार्थी	Nepal Engineering College, PU	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
५०	रमेश प्रसाद सापकोटा, केदार रिजाल	Impacts of Restoration Practices on Species Assembly and Diversity in Mixed Dipterocarp Forests of Nepal	विद्यार्थी	Central Department of Environment Science, TU	स्नातकोत्तर	चितवन/पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
५१	सरोज चौधरी	Breeding Success and Conservation Status of White -rumped Vulture in Nawalpur District	विद्यार्थी	Golden gate International College	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
५२	विमल राज श्रेष्ठ	Butterflies of Trans-Himalayan Region: Spatial Distribution, Status and Strengthening Conservation Approach	विद्यार्थी	Biodiversity Research and Conservation Society (Brcsociety)	स्नातकोत्तर	अन्तर्प्रण संरक्षण क्षेत्र
५३	Dr.Bhaskar Singh Karky and Team	Forest River Corridor Monitoring in Rapti and Narayani River	विद्यार्थी	ICIMOD	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
५४	ज्योति खड्का	Assessment of Invasive Alien Plant Species and its Effects on Grassland in Shivapuri Nagarjun National Park	विद्यार्थी	School of Environment Scicne and Management	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
५५	विष्णु प्रसाद पाण्डे	Biotransformation of Bioactive Flavonoids by Streptomyces Species isolated from high altitude of Nepal	विद्यार्थी	Kathmandu University	स्नातकोत्तर	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज
५६	विजया धामी	Spatial Habitat Preference and Overlap of Swamp Deer (<i>Rucervus duvaucelii</i>) in Shuklaphanta National Park, Nepal	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा	स्नातकोत्तर	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
५७	कृष्णा राना	Impact of Mikania micrantha on the Forage Availability and use of Chital (<i>Axis axis</i>) in Northern part of Chitwan National Park	विद्यार्थी	Central Department of Zoology, TU	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
५८	यादव प्रसाद घिमिरे	Conservation Intervention for Successful Recolonization of Asiatic Wild Dog in Annapurna Conservation Area, Nepal	विद्यार्थी	Friends of Nature (FON)	स्नातकोत्तर	अन्तर्पुण संरक्षण क्षेत्र
५९	गणेश तामाङ्ग	Ecology of Asian Openbill (<i>Anastomus oscitans</i>) (Boddaert, 1783) in Lowland and Midland of Province 1&2, East Nepal	विद्यार्थी	Central Department of Zoology, TU	स्नातकोत्तर	कोशीटापु वन्यजन्तु आरक्ष
६०	विन्दु पन्त	Human and Wildlife Interactions and their role in Biodiversity Conservation and Livelihood in Shuklaphanta National Park, Kanchanpur, Nepal	विद्यार्थी	Central Department of Zoology, TU	स्नातकोत्तर	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सञ्चाल संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
६१	कमल थापा	Assessing Coping Strategy of Blue Sheep under Predation Risk of Snow Leopard and Wolves	विद्यार्थी	Institute of Forestry, TU	विद्यावारिधि	अन्तर्राष्ट्रीय / मनास्तु संरक्षण क्षेत्र
६२	डा. वन केशर शर्मा एण्ड टिम	Population Status of Mostly Traded CITES Enlisted Plants	विद्यार्थी	वनस्पति विभाग, थापाथली	स्नातकोत्तर	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज र अनन्पुणि / कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र
६३	मनेश रत्न गुभाज	Population Ecology and Conservation Status of Bergenia Ciliata (Haw) Sterb.s.I in Mid-hills of Nepal	विद्यार्थी	वनस्पति केन्द्रिय विभाग, किरितपुर	स्नातकोत्तर	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज
६४	सन्दीप रेमी	Occupancy and Habitat Preference of Asiatic-Wild dog in Dhorpatan Hunting Reserve	विद्यार्थी	प्रणीशास्त्र केन्द्रिय विभाग, नि.वि.कितिपुर	स्नातकोत्तर	ठोरपाटन शिकार आरक्ष
६५	विराट लामिछाने	Effect of Burning in Grassland Habitat in Bardiya National Park	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातकोत्तर	बाँद्या राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
६६	आभिनय पाठक	Understanding the Genetics of Gharial (<i>Gavialis gangeticus</i>) of Chitwan National Park	विद्यार्थी गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
६७	विजय राज पौडेल	Impact of Anthropogenic Disturbance on Plant Diversity and Regeneration Dynamics: A case from middle mountain of Nepal	विद्यार्थी	Mewar University, Rajasthan India	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
६८	क्षितिज गौतम	Morphological Analysis of Koshi River using Automated Image Processing Tool	विद्यार्थी	IHE Delft Institute for Water Education, Netherlands	स्नातकोत्तर	कोशीट्रिपु वन्यजन्तु आरक्ष
६९	Purna Man Shrestha and Team	Occupancy of Eurasian Otter (<i>Lutra lutra</i> , Linnaeus 1758)in Tadi River of Central Nepal	विद्यार्थी	Resource Himalayan Foundation	स्नातकोत्तर	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
७०	WWF Nepal	Biodiversity Impact Assessment at Banke-Bardiya Complex along East-West Electrified Railway Alignment in Nepal	विधार्थी	स्नातकोत्तर	बाँके/बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	
७१	कृष्ण प्रसाद महर्जन	Exposure and Levels of Heavy Metals in Aquatic Vertebrates in Bagmati River System, Nepal	विधार्थी	Central Department of Zoology, TU	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	
७२	प्रविन पौडेल	Spatio-Temporal Patterns of Attacks on Human and Economic Losses from Wildlife in Bardia National Park, Nepal	विधार्थी	University of Seoul	स्नातकोत्तर	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
७३	पिताम्बर गैरे	Distribution of Human-Wildlife Conflict and use of Indigenous Technologies to reduce it in Bardia National Park	विधार्थी	Agriculture and Forestry University	स्नातकोत्तर	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
७४	लिला पौडेल	Population Status and Habitat Occupancy Modelling of Rusty Spotted Cat in Shuklaphanta National Park	विद्यार्थी Central Department of Environment Science, TU	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	स्नातकोत्तर	
७५	भावना वस्याल	Identification of Ecosystem Services from Red Panda Habitat and its Linkage to Community Livelihood in Lamtang National Park	विद्यार्थी Kathmandu Forestry College	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	स्नातक	
७६	कमल थापा	Assessing Snow Leopard and Himalayan Tahr in Sagarmatha National Park, Nepal	विद्यार्थी Institute of Forestry, TU	सरगमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	विद्यावारिधि	
७७	विजया थार्मी	Habitat Analysis of Swamp Deer (<i>Rucervus duvaucelii</i>): A Key to sustain the Population of Endangered Tiger Species in Bardia National Park and Shuklaphanta National Park, Nepal	विद्यार्थी Institute of Forestry, TU	शुक्लाफाँटा / बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	स्नातक	

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
७८	अमित अधिकारी	Assessing Habitat Overlap and Habitat Preference of Blue Sheep in Dhorpatan Hunting Reserve	विद्यार्थी	Institute of Forestry, TU	स्नातक	दोरपाटन शिकार आरक्ष
७९	सिद्धराज पन्त	Influence of Wetland Characteristics on Bird Communities of Lowland Areas,Sudurpaschim Province, Nepal	विद्यार्थी	Central Department of Zoology, TU	विद्यावारिधि	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज
८०	Ankita Shah and Team	Comprehensive Community Led Risk Assessment Mapping and Management in Lamtang Valley	अनुसन्धानकर्ता	Institute of Crisis Management Studies (ICMS), Samarpam Academy	राष्ट्रियस्तर	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज
८१	सुरज चन्द	Molecular Characterization and Disease Prevalance of Herpetofauna (Nanorana rarica)in Rara Lake Area, Nepal	अनुसन्धानकर्ता	जैविक प्रविधि केन्द्र विभाग, नि.वि.	स्नातकोत्तर	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज
८२	Sharad Prasad Joshi and Team	To Carry out Cryosphere Research n Lamtang Valley, Rasuwa, Nepal	अनुसन्धानकर्ता	ICIMOD	राष्ट्रियस्तर	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
८३	प्रकाश कुमार पौडेल	Socio-Economic and Geographical Drivers of Wildlife Consumption in Nepal	वरिष्ठ बैज्ञानिक	Kathmandu Institute of Applied Science	राष्ट्रियस्तर	सबै संरक्षित क्षेत्रहरु
८४	रूपेश महर्जन	Habitat Suitability Analysis of Fishing Cat in CNP and its Buffer Zone	अनुसन्धानकर्ता	Kathmandu Forestry College	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
८५	नेपाल पंक्षी संरक्षण संघ	National Bangal Florican Monitoring 2021	अनुगमनकर्ता		राष्ट्रियस्तर	शुक्रलाङ्काठा/चितवन/ बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र कोशीटु पॅथ्यजन्तु आरक्ष
८६	सुर्य खड्का	Status, Distribution and Conservation threats of Gaur (<i>Bos gaurus gaurus</i>) in Parsa National Park, Nepal	विद्यार्थी	Agriculture and Forestry University	स्नातकोत्तर	पसा राष्ट्रिय निकुञ्ज
८७	निर्मल चुहा मार	Human-Wildlife Conflict in national Highway Crossing Bardia National Park of Nepal (A Case Study on <i>Panthera tigris tigris</i>)	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको केन्द्र
८८	पुजा बस्नेत	Does Habitat Facilitates Human Bear Conflict ?	विद्यार्थी	School of Forestry and NRM, IOF, TU, Balkhu	स्नातकोत्तर	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र
८९	सुमन श्री न्यैपाने	Designing Community Based Insurance Scheme to Mitigate Human Wildlife Conflict in GCA, Nepal	विद्यार्थी	School of Forestry and NRM, IOF, TU, Balkhu	स्नातकोत्तर	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र
९०	सुदर्शन रेग्मी	Assessing the Temporal Trend and Spatial Pattern of Wildlife Crime in Chitwan-Parsa Complex	विद्यार्थी	School of Forestry and NRM, IOF, TU, Balkhu	स्नातकोत्तर	चितवन र पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
९१	Himalayan Nature	Study on Fish Availability, Macro Invertebrates, Amphibian Diversity and Water Quality in Narayani and Rapti River, Chitwan National Park, Nepal			राष्ट्रियस्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
१.२	Himalayan Nature	Conservation of Ganges River Dolphin through the involvement of Local Youths as Citizen Scientist in Koshi River, Eastern Nepal		राष्ट्रियस्तर आरक्ष	कोशीटापु वन्यजन्तु	
१.३	सृजन सापकोटा	Growth Response to Tsuga Dumosa (<i>Himalayan hemlock</i>)in Kanchanjunga Conservation Area of Nepal	विद्यार्थी	School of Forestry and NRM, IOF, TU, Balkhu	स्नातकोत्तर	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र
१.४	डा. ज्योती भण्डारी	Ethnopharmacology Investigation and Domestication of High Value Medicinal Plants in the Himalayan Region of the Annapurna Conservation Area, Nepal	Assistant Professor	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा	राष्ट्रियस्तर	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
९५	मन्दीप पगेनी	Assessing the Habitat Occupancy and Daily Activity Pattern of Tiger and its Major Prey Species in Different Forest Management Regimes of Bardia District, Nepal	विधार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, विभूतन विश्वविद्यालय, किरिपुर	स्नातकोत्तर	बाहिर्या राष्ट्रिय निकुञ्ज
९६	भैरव सिंह विष्ट	Common Yet Forgotten: Distribution and Habitat Characteristics of Spotted Deer (<i>Axis axis</i>) in Bardia National Park, Nepal	विधार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, विभूतन विश्वविद्यालय, किरिपुर	स्नातकोत्तर	बाहिर्या राष्ट्रिय निकुञ्ज
९७	निरुलता बुढा मपर	Assessment of COVID Impact on Socio-economic Status of Livelihood Dependencies on Yarsagumba	विधार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा	स्नातक	शो-फोकस्पृण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज
९८	कमल थापा	Local People, Nature-based Tourism and Protected Areas in Nepal	अनुसन्धानकर्ता	James Cook University, Australia	विद्यावारिधि	लामटाड//बाहिर्या राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
१९	ज्योति चौडेल	Abundance of Snow Leopard and its Wild Prey (Blue Sheep) in Kanchanjunga Conservation Area, Nepal	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा	स्नातकोत्तर	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	
१००	प्रकृति श्रेष्ठ	River Health Assessment of Bagmati River and its Tributaries in the Kathmandu Valley	अनुसन्धानकर्ता	गोल्डेनगेट इन्टरनेशनल कलेज ऑफ प्रूफर्सी, काठमाण्डौ	स्नातक	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०१	श्री चुडबा शेर्पा	संरक्षित क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुको अवस्था पाहिचान	संरक्षक सदस्य	पंक्षी संरक्षण संघ, उत्तरठोका, लाजिमपाट, काठमाण्डौ	राष्ट्रियस्तर	सम्पूर्ण संरक्षित क्षेत्रहरु
१०२	गोमा न्हौपाने	Human and Wildlife Conflict in Buffer Zone Area of Shivapuri-Nagarjun National Park	अनुसन्धानकर्ता	काठमाण्डौ विश्वविद्यालय, स्कुल अफ एजुकेशन, हातीवन ललितपुर	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०३	कृष्ण पाण्डे	Ichthyofaunal Diversity and Water Quality in the Budhi-Rapti River, Chitwan	विधार्थी	Central Department of Zoology, TU	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिर्षक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
१०४	सुजिता कुमारी राउत	Assessment of Feeding Preferences and Plant Nutrient of Wild-Elephant in Parsa National Park	विधार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातकोत्तर	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०५	कल्यना भट्टराई	Ethnobotanical Study of Medicinal Plants used by Tharu Tribe of Mid- Western Terai of Nepal	विधार्थी	विचान्द्र बहमुखी क्याम्पस, घण्टाघार, काठमाण्डौ	स्नातक	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०६	साहारा अर्याल	Status of Human Wildlife Conflict in Buffer Zone of Paras National Park	विधार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातकोत्तर	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०७	विपना ख्वाँ	Spatial Patterns of Human-Primate Conflict in Shivapuri-Nagarjun National Park	विधार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जन राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०८	अनिता बुढा	Assessment of Scope for Implementing Payment for Ecosystem Services in Sundarijal Watershed	विधार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातकोत्तर	शिवपुरी नागार्जन राष्ट्रिय निकुञ्ज
१०९	आभा पोखरेल	Frog Assemblages in Different Agricultural Landscape of Madi Valley, Chitwan	विधार्थी	Central Department of Environment Science, TU	स्नातकोत्तर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	अनुसन्धानकर्ताको नाम	अनुसन्धानको शिरक	पद	सम्बद्ध संस्था	अनुसन्धानको तह	अनुसन्धानको क्षेत्र
११०	Subash Subedi and Team	Preparation of Gaupalika/Nagarpalika Level Land Resource Maps		नापि विभाग	राष्ट्रियस्तर	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकैञ्ज
१११	शुसान्त भण्डारी र टिम	Preparation of Gaupalika/Nagarpalika Level Land Resource Maps		नापि विभाग	राष्ट्रियस्तर	सगरमाथा राष्ट्रिय निकैञ्ज कार्यालय
११२	Michail Nikolaos Styllas and Team	Nepal Vanishing Glacier Research Project		Swiss Federal Institute of Technology, Stream of Ecosystem Research laboratory	राष्ट्रियस्तर	सगरमाथा /लामटाङ राष्ट्रिय निकैञ्ज, अन्तपुण संरक्षण क्षेत्र

अनुसूची २२ : आ.व. २०७७/७८ सम्मा संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पुराधारहर निर्माणको लागि वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन (EIA)

प्रतिवेदन तथार गर्न सहमति विईएको विवरण

जलविद्युत आयोजना निर्माण सम्बन्धी विवरण

१. अन्तर्पुण संरक्षण क्षेत्र

क्र.स.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स /बडा नं.(साधिक)
१	ताङ्गुङ्हेरा खोला साना जलविद्युत आयोजना (श्री कृष्णलाल गौचन वासवारी, काठमाडौं)	२४	सचिवस्तर २०६७/१२/१६	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	मुस्ताङ जिल्ला साधिक कोवाड गा.वि. स वडा नं.३
२	घोलेन्दी खोला जलविद्युत आयोजना (श्री CEMAT Power Development Company कृष्णडोल, काठमाडौं)	४	सचिवस्तर २०६६/७/५	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	स्थानी जिल्ला साधिक नरच्छाड गा.वि.स.
३	घिलम्पा खोला जलविद्युत आयोजन (श्री प्रभु इनरिंग प्रा.लि लीलितपुर)	७	सचिवस्तर २०६७/४/३	सम्भाव्यता अध्ययन	मुस्ताङ जिल्ला साधिक कागबेनी गा.वि.स.
४	लोअर मनाड मस्त्याडी जलविद्युत आयोजना (श्री बुटवल पावर कम्पनी प्रा.लि बुद्धनगर, काठमाडौं)	९३	सचिवस्तर २०६७/९/७	विद्युत उत्पादन सर्भेक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	मनाड जिल्ला साधिक चामे, ताचेवार र धारापानी गा.वि.स.
५	मिस्रीदाना १३२ केभि विद्युत प्रशारण लाईन (श्री रोबस्ट ईनीजि प्रा.लि, पानीपोखरी, काठमाडौं)	सचिवस्तर २०६७/८/१५	विद्युत प्रशारण लाईनको सर्भेक्षण सहमति	स्थानी जिल्ला साधिक नरच्छाड गा.वि. स.	

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स/ वडा नं.(साधिक)
६	माधिल्लो मर्दिखोला जलविद्युत आयोजना (श्री युनाईटेड इंडिपिं एण्ड आर.वि. हाईड्रोपावर प्रा.लि., पोखरा)	१०	सचिवस्तर २०६७/११ /२३	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्लाको साधिक लाड्घलेन गा.वि.स.वडा नं. ९
७	दुधखोला जलविद्युत आयोजना (श्री माछ्यापन्चे हाईड्रोपावर डेभलपमेन्ट प्रा.लि, पोखरा)	२५	सचिवस्तर २०६७/११ /२३	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	मनाड जिल्ला साधिक थोचे गा.वि.स.
८	रेले ज.आ.(श्री हिम कन्सल्ट प्रा.लि.	३	सचिवस्तर	सम्भाव्यता अध्ययन	स्थानी जिल्ला साधिक नरच्याड गा.वि.स.
९	करुवा जलविद्युत आयोजना। (भूम्यामोलेगमा हाईड्रोपावर डेभलपमेन्ट प्रा.लि, कास्की)	३०	सचिवस्तर २०६६/११ /३	सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	जिल्ला कास्की माछ्यापन्चे गा.वि.स
१०	भोडखोला जलविद्युत आयोजना। (श्री प्रभु ईनर्जी प्रा.लि., काठमाडौं)	२.२	सचिवस्तर २०६६/१२/१२	सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	जिल्ला मुस्ताङ कागबेनी गा.वि.स.
११	टोगो रुदि खोला साना ज.वि. आ. (श्रीमती सुर्यकला वरल कोईराला शारदा -४, चितवन)	०.६७	सचिवस्तर २०६६/८ /२३	सम्भाव्यता अध्ययन सर्वेक्षण सहमति	लमजुङ जिल्ला पसगाउँ गा.वि.स वडा.नं ४
१२	तल्लो कालिगण्डकी ज.वि. आ. (डेल्टा इनर्जी, प्रा.लि.,ललितपुर	९०.४६	सचिवस्तर २०६६/८ /२६	सम्भाव्यता अध्ययन	जिल्ला म्यार्दा

ક્ર.સ.	આયોજનાકો નામ	ક્ષમતા (મે.વા)	સહમતિ મિતિ	સહમતિકો પ્રયોજન	જિલ્લા/ગા.વિ.સ/ વડા નં.(સાચિક)
૧૩	માધ્યિકલો સાહેબોલા સાના જલવિદ્યુત આયોજના (અપ્પર સાડે હાઇડોપાર પ્રા.લિ કાઠમાણ્ડુ)	૦.૧૮૩	સચિવસ્તર ૨૦૬૬/૩/૨૬	સમ્ભાવ્યતા અધ્યયન	લમજુડ જિલ્લા તાધિડ ગા.વિ.સ. વડા નં.૨
૧૪	માધ્યિકલો ખુદિ જલવિદ્યુત આયોજના (ચાનેદ્રલાલ પ્રધાન કાઠમાણ્ડુ)	૧૯.૫	સચિવસ્તર ૦૬૭/૧/૨૦	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન અધ્યયન	લમજુડ જિલ્લા સાચિકઘનપોખરા ર ખુદિ ગા.વિ.સ.
૧૫	લિપિફ્લ ખોલા જલવિદ્યુત આયોજના (૨૦૨૪મસ્નદર ખેતાન, કાઠમાણ્ડુ)	૩૦	સચિવસ્તર ૨૦૬૮/૧/૧૪	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	સ્થાનગી જિલ્લા સાચિક નરચ્છાઙ ગા.વિ.સ. વડા નં.
૧૬	ઘલેમ્ડી ખોલા જલવિદ્યુત આયોજનાયોજના (૫યામ સુન્દર ખેતાન)	૧૦	સચિવસ્તર ૨૦૬૮-૧-૧૪	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	સ્થાનગી જિલ્લા સાચિક નચ્છાડ ગા.વિ.સ.
૧૭	માધ્યિકલો ખુદી એ ખોલા જલવિદ્યુત આયોજનાયોજના (વાધુરામ ભારડ્રાજ, લલિતપુર-૧૩, કુસુન્તી)	૪.૯૬	સચિવસ્તર ૨૦૬૮દાશેર૨૧	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	મુસ્તાઙ જિલ્લા સાચિક ઘનપોખરા ર ખુદી ગા.વિ.સ.
૧૮	મિદિમ ખોલા જલવિદ્યુત આયોજનાયોજના (મિદિમ હાઇડોપાર, કાઠમાણ્ડુ)	૩.૪	સચિવસ્તર ૨૦૬૮દાશેર૨૧	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	લમજુડ જિલ્લા સાચિક ભોજ, ભુજુઝ, ઉત્તરકન્યા ર માલિઙ ગા.વિ.સ.
૧૯	નીલાગારી ખોલા જલવિદ્યુત આયોજનાયોજના (સુબ્રત ધિતાલ, લલિતપુર, પਹુંચા)	૩૬	સચિવસ્તર ૨૦૬૮/૪/૨૦	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	સ્થાનગી જિલ્લા સાચિક નચ્છાડ ગા.વિ.સ.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स/ बडा नं.(सारिक)
२०	माधिल्लो मर्स्याङ्गदी जलविद्युत आयोजना ४०० के.भि.विद्युत प्रशारण लाइन आयोजना (मर्स्याङ्गदी ट्रान्समिसन क.प्रा.लि., ललितपुर)	सचिवस्तर २०६८/५/२७	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लमजुङ, गोरखा, तनहुं, नवलपरासी, स्यार्दी जिल्ला	
२१	कालीगण्डकी केवाङ जलविद्युत आयोजना (अमलेश्वर इन्जिनियरिङ हाइड्रोपावर प्रा.लि, काठमाण्डौ)	१००	सचिवस्तर २०६८/९/११	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	मुस्ताङ जिल्ला सारिक दुकुचे, कोवाङ्ग, लेते र कुञ्जो गा.वि.स.
२२	घान्दुक मोदी जलविद्युत आयोजना (पान्चयन्य हाइड्रोपावर प्रा.लि, काठमाण्डौ)	६४	सचिवस्तर २०६८/९/११	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक घान्दुक गा.वि.स.
२३	रुदीखोला ए जलविद्युत आयोजना (विन्ध्यावासिनी हाइड्रोपावर डेभलेपमेन्ट प्रा.लि, काठमाण्डौ)	६.८	सचिवस्तर २०६८/१२/१२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की र लमजुङ जिल्ला सारिक पसगाउं रगा.वि.स.
२४	न्यादी जलविद्युत आयोजना.को १३२ के.भि.विद्युत प्रशारण लाइन (न्यादी हाइड्रोपावर लि, काठमाण्डौ)		सचिवस्तर २०६८/१२/१२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	लमजुङ जिल्ला सारिक वाहनडाङा गा.वि.स.
२५	तल्लो मनाड मर्स्याङ्गदी जलविद्युत आयोजना.को २२० के.भि.विद्युत प्रशारण लाइन (बटवल पावर कम्पनी, काठमाण्डौ)	०.२२	सचिवस्तर २०६८/१२/१२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	मनाङ जिल्ला सारिक ताचेबागर र धारापानी गा.वि.स.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.बा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.(सारिक)
२६	माथिल्लो मस्याडी साना जलविद्युत आयोजना। (अपर स्पष्ट हाइड्रोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ)	२.४ २०६८/१२/२६	सचिवस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लमजुङ जिल्ला सारिक ताथ्याङ्ग गा.वि.स.	
२७	सार्दीखोला जलविद्युत आयोजना को ३२ केमी प्रशारण लाईन (मन्दकिनी हाइड्रोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ)		सचिवस्तर २०६९/१/१२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक सार्दीखोला, चाचोक, लाचोक गा.वि.स.
२८	गरच्छाहखोला साना जलविद्युत आयोजना। (गोविन्द पाण्डे / थानेश्वर वन्जाडे, काठमाण्डौ)	४ २०६९/३/२४	सचिवस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सम्भाव्यता अध्ययन	कास्की जिल्ला सारिक नार्मजुङ गा.वि.स.
२९	माथिल्लो मस्याडी २ जलविद्युत आयोजना (संशोधित जटित क्षमता ६०० मेगावाट)	६०० २०६९/०६/२२	नि. सचिवस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	मानाङ्ग जिल्ला सारिक धारापानी गा.वि.स. र लमजुङ जिल्लाको घेर्मु र ताथीङ्ग गा.वि.स.	
३०	रुदीखोला वि. जलविद्युत आयोजना जलविद्युत आयोजना	७.६ २०६९/०७/२४	सचिवस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की र लमजुङ जिल्ला विभिन्न गा.वि.स. हरु
३१	नीलगिरीखोला २ क्यासकेड जलविद्युत आयोजना	६२ २०६९/०८/०५	सचिवस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	स्थानी जिल्ला सारिक नाच्याङ्ग गा.वि.स.
३२	तेया मोर्दी लेखनाथ १३२ के.भि. विद्युत प्रशारण लाईन आयोजना (श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वातावरण तथा सामाजिक अध्ययन विभाग, खरिपाटी, भक्तपुर)		सचिवस्तर २०६९/०८/०५	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की र पर्वत जिल्ला सारिकका विभिन्न गा.वि.स. हरु

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स/ बडा नं.(सारिक)
३३	माथिल्लो मर्स्याडी १ जलविद्युत आयोजना	१५०	सचिवस्तर २०६९/१०/२१	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लमजुङ जिल्ला सारिकका विभिन्न गा.वि.स. हरू
३४	मनाड मर्स्याङ्गदी जलविद्युत आयोजना	२९२	सचिवस्तर २०६९/१०/२३	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	मनाड जिल्लाको सारिक चामे र ताचेवार गा.वि.स.
३५	धारखोला जलविद्युत आयोजना	८.३	सचिवस्तर २०६९/१०/२३	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	स्थानी जिल्ला सारिक शिख र धार गा.वि.स. हरू
३६	सैती खोला जलविद्युत आयोजना	९	सचिवस्तर २०७०/४/९६	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक ल्वाङ्गघोले क गा.वि.स.
३७	मादो खोला जलविद्युत आयोजना	२४.८	सचिवस्तर २०७१/०९/२३	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक मिल्दुजे, थुम्काडाँडा तथा कलिका गा.वि.स हरू
३८	खुदीखोला जलविद्युत आयोजना		सचिवस्तर २०७२/११/०६	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक खुदी गा.वि.स.
३९	गञ्चाङ्गखोला साना जलविद्युत आयोजना	६.६	सचिवस्तर २०७२/११/३०	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक नामार्जुङ गा.वि.स.
४०	चिनोखोला जलविद्युत आयोजना	८.५	सचिवस्तर २०७२/१२/७	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	मनाड जिल्ला सारिक ताचेवार गा.वि.स

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स/ बडा नं.(सारिक)
४१	मिदिम खोला र अंखोर खोलामा प्रस्तावित माथिल्लो मिदिम खोला जलविद्युत आयोजना	७.५	सचिवस्तर २०७३/७/५	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लमजुङ जिल्ला सारिक भुजुङ गा.वि.स.
४२	करुवा सेती जलविद्युत आयोजना	३६	सचिवस्तर २०७३/१०/२४	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक` माछापुच्छे र सार्दी खोला गा.वि.स.
४३	मर्याड्डी कोरिडोर २२० के.भी. विद्युत प्रसारण लाइन आयोजना (धारापानी-उदीपुर)		सचिवस्तर २०७३/११/२२	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्ला सारिक` नामांजुङ
४४	तिप्प्याङ्क कालीगण्डकी जलविद्युत आयोजना (प्रस्तावक श्री तिप्प्याङ्क कालीगण्डकी हाइड्रोपावर प्रा.लि., हेरिटेज द्वाजा, कमलादी, का.म.न.पा.-२८)	५८	मा. मन्त्रीस्तर २०७५/३/२९	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	म्यागदी जिल्लो सारिक तातोपानी, दोवा, स्तिन, शिख, घार र बेगबोला गा.वि.स.हरुमा पर्ने कालिगण्डकी नदीमा प्रस्ताव गरेको ।
४५	सेती नदी जलविद्युत आयोजना (प्रस्तावक श्री भिजन लुम्बिनी लिमिटेड, चुटवल-८, रुपन्देही)	३०	मा. मन्त्रीस्तर २०७५/४/२७	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्लाको माछापुच्छे गाउँपालिका (सारिक धाचोक, सार्दीबोला, पुरानचौर र माछापुच्छे गा.वि.स..
४६	माथिल्लो सेती खोला जलविद्युत आयोजना(श्री अपर सेती हाइड्रो प्रा.लि., अनामनगर, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	२०	मा. मन्त्रीस्तर २०७५/७/४	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कास्की जिल्लाको सेती खोला

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स/ बडा नं.(सार्विक)
४७	अपर माई-० जलविद्युत आयोजना (प्रस्तावक अन्तर्पुर्ण पावर कम्पनी प्रा.लि., सानेपा, लोलितपुर)	४३	मा. मन्त्रीस्तर २०७५ / ८ / २६	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	कास्की जिल्लाको साधिक पार्चे र नामाजुङ्ग गा.वि.स.मा
४८	नार खोला जलविद्युत आयोजना (प्रस्तावक राजेन्द्रदास श्रेष्ठ, काठमाण्डौ महानगरपालिका बडा नं. १, नारायणचौर, नक्साल, काठमाण्डौ)	५०	मा. मन्त्रीस्तर २०७५ / १० / ८	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तर्पुर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने मनाहु जिल्लाको न्यासो र चामे गाउँपालिका
४९	करिब १ कि.मि. लामो ३३ के.भी. विद्युत प्रयोरण लाइन आयोजना (प्रस्तावक अपर स्याङ्गे हाइट्रोपावर लिमिटेड, सामाख्यशी, काठमाण्डौ)		मा. मन्त्रीस्तर २०७५ / १० / ८	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तर्पुर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने लमाजुङ्ग जिल्लाको मर्याङ्गडी गाउँपालिकामा अवस्थित माथिल्लो स्थाङ्गे खोला साना जलविद्युत आयोजनाको स्थीचयाङ्गबाट सोही जिल्लाको साधिक खुदी गा.वि.स.मा अवस्थित खुदी सबस्टेशनसम्म
५०	माथिल्लो भुरुण्डी ए जलविद्युत आयोजना (श्री निको इनर्जी प्रा.लि., तिनकुने, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	४.५	मा. मन्त्रीस्तर २०७५ / १० / १७	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तर्पुर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने काल्की जिल्लाको अन्तर्पुर्ण गाउँपालिकामा पर्ने भुरुण्डी खोलामा प्रस्ताव गरेको

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स/ वडा नं.(सारिक)
५१	नीलगिरी खोला हाइड्रोपावर कम्पनी लिमिटेड, कमलादी-३९, काठमाण्डौ	मा. मन्त्रीस्तर २०७५/१०/१७	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	स्थानीय आयोजनाको अन्त्युपर्ण गाउँपालिका वडा नं. ४ मा नीलगिरी खोला-१ जलविद्युत आयोजनाको स्थीचयांडबाट निलगिरी खोला-२ जलविद्युत आयोजनाको स्थीचयांडबाट अन्त्युपर्ण करिब ५.४ कि.मि. १३२ के.भी. को तिक्कल सार्किट प्रसारण लाईन २ नीलगिरी खोला-२ जलविद्युत आयोजनाको स्थीचयांडबाट अन्त्युपर्ण गाउँपालिकाको दानामा रहेको सवरक्षनसम्म करिब २.६ कि.मि. १३२ के.भी. को डबल सार्किट प्रसारण लाईन आयोजना	स्थानीय आयोजनाको अन्त्युपर्ण गाउँपालिका वडा नं. ४ मा नीलगिरी खोला-१ जलविद्युत आयोजनाको स्थीचयांडबाट निलगिरी खोला-२ जलविद्युत आयोजनाको स्थीचयांडबाट अन्त्युपर्ण गाउँपालिकाको दानामा रहेको सवरक्षनसम्म करिब २.६ कि.मि. १३२ के.भी. को डबल सार्किट प्रसारण लाईन आयोजना
५२	मिस्ट्री खोला-२ जलविद्युत आयोजना (श्री माउन्टेन इनर्जी नेपाल लि., पानीपोखरी, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	मा. मन्त्रीस्तर २०७५/१२/१३	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	अन्त्युपर्ण संरक्षण क्षेत्रमा पर्ने म्याग्दी जिल्लाको अन्त्युपर्ण गाउँपालिका वडा नं. ४ नारच्याङ्गमा
५३	अपर सेती १ साना जलविद्युत आयोजा (श्रेष्ठ इनर्जी सोलुशन प्रा.लि., बुदानीलकाठ, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	मा. मन्त्रीस्तर २०७६/१/३	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	अन्त्युपर्ण संरक्षण क्षेत्रमध्ये पर्ने काल्की जिल्लाको पोखरा लेखनाथ महानगरपालिका वडा नं १९ मा अवस्थित सेती खोलामा प्रस्ताव गरिएको

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला /गा.वि.स/ बडा नं.(सार्विक)
५४	मिवाजे खोला साना जलविद्युत आयोजा (माँ दुर्गा काली हाइड्रोपावर कम्पनी प्रा.लि., कृष्णडोल, लालितपुर प्रस्तावक रहेको)	४.९५	मा. मन्त्रीस्तर २०७६/१/३	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तपूर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने कानूनी जिल्लाको माछापुङ्चुङ्गे गाउँउपालिकामा अवस्थित मिवाजे खोलामा प्रस्ताव गरिएका
५५	सुपर सेती जलविद्युत आयोजना (श्री एस.एन.टनर्जा प्रा.लि. कृष्णडोल-१ लालितपुर प्रस्तावक रहेको)	२४	मा. मन्त्रीस्तर) २०७६/२/६	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तपूर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने कानूनी जिल्लाको माछापुङ्चुङ्गे गाउँउपालिका (सार्विक माछापुङ्चुङ्गे गा.वि.स.) मा पर्ने सेती नदी र बतासे खोलामा प्रस्ताव गरेको
५६	माथिल्लो सार्दीखोला जलविद्युत आयोजा (प्रस्तावक श्री मन्दकिनी हाइड्रोपावर प्रा.लि., सिनामंगल, काठमाडौं)	२.९	मा. मन्त्रीस्तर २०७६/३/१६	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तपूर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने कानूनी जिल्लाको माछापुङ्चुङ्गे गाउँउपालिका वडा नं. २ मा अवस्थित सार्दी खोलामा प्रस्ताव गरिएको
५७	नामार्जुन मादी जलविद्युत अयोजनाको ३३ के.भा. प्रसारण लाईन आयोजना (हिमालयन हाइड्रोपावर लिमिटेड, बुद्धनगर, काठमाडौं प्रस्तावक रहेको)	०	मा. मन्त्रीस्तर २०७६/३/१३	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	अन्तपूर्ण संरक्षण क्षेत्रभित्र पर्ने कानूनी जिल्लाको मादी गाउँउपालिका (सार्विक नामार्जुन, थुमाकोडाँडा र सिल्दुङ्गे गा.वि.स.हरु) मा प्रस्तावित
	जम्मा	२०३८.४६			

२. गैरीशंकर संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स./बडा नं.
१	तामाकोटी ३ जलविद्युत आयोजना (एस.एन पावर होल्डीइं सिंगापुर प्रा.लि.लालितपुर)	२७५	सचिवस्त्र २०६६/१२/१२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको भिरकोट, सुनखानी, गा.वि.स. र भिमेश्वर न.पा.
२	लिपिहङ्क खोला जलविद्युत आयोजना (सुनिमाया खड्का, सिन्धुपाल्चोक)	५.१	सचिवस्त्र २०६८/१२/५	सम्भावता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला तातोपानी गा.वि.स.
३	लिखु १ जलविद्युत आयोजना (पान हिमालय इनर्जी प्रा.लि., काठमाण्डौ)	७७	सचिवस्त्र २०६८/१२/८	सम्भावता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	रामेछाप जिल्लाको गुम्देल, भक्टपुर, र सोलुखुम्बु जि.को चौलाखर्क गा.वि.स.
४	लिखु २ जलविद्युत आयोजना (ग्लोबल हाइडोपावर एसोसियट प्रा.लि., काठमाण्डौ)	५५	सचिवस्त्र २०६८/१२/८	सम्भावता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	रामेछाप जिल्लाको गुम्देल, भक्टपुर, र सोलुखुम्बु जि.को चौलाखर्क गा.वि.स.
५	जिरिम्बा खोला साना ज.वि.आ.) अमृत वहाडुर खड्का, सिन्धुपाल्चोक, काठमाण्डौ)	०.७६	सचिवस्त्र २०६८/१२/५	सम्भावता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको तातोपान गा.वि.स.
६	माधित्तो लाञ्चेखोला ज.वि.आ.) इनर्जी भेन्चर प्रा.लि., काठमाण्डौ)	९९	सचिवस्त्र २०६८/१०/९	सम्भावता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको लामावारार गा.वि.स.
७	अपर जिरिम्बाखोला साना ज.वि.आ.) शिव श्रेष्ठ, सिन्धुपाल्चोक)	०.९१४	सचिवस्त्र २०६८/१२/१२	सम्भावता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको लिस्टीकोट र तातोपानी गा.वि.स.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.
८	न्यापञ्चखोला ज.वि.आ. (नासा हाइड्रोपावर क.लि, काठमाण्डौ)	२००	सचिवस्तर २०८१२१७	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको लामावार गा.वि.स.
९	तामाकोशी ५ जलविद्युत आयोजना (श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वातावरण तथा सामाजिक अध्ययन विभाग, काठमाण्डौ)	८७	सचिवस्तर २०८१०९१२०	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको तामाकोशी नदिमा
१०	सुरीखोला जलविद्युत आयोजना (श्री सरीखोला हाईड्रोपावर प्रा.लि.)	३.६	सचिवस्तर	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको सुरी र चंचु गा.वि.स.
११	खानीखोला -१ जलविद्युत आयोजना (२५ मे.वा.) १३२ के.मी. प्रसारण लाईन आयोजना (गीनलाईफ प्रा.लि, एकान्तकुना, काठमाण्डौ)		सचिवस्तर	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको खारे चखु, सुरी, बुलुङ, लाङुक गा.वि.स.
१२	मध्य भोटेकोशी जलविद्युत आयोजना (१०२ मे.वा.)	१०२	सचिवस्तर	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मार्मिङ्क, गारात लिस्टीकोट, घुम्थाङ्ग र मानेश्वर गा.वि.स.
१३	तल्लो खारे खोला जलविद्युत आयोजना (८. २६ मे.वा.) को १३२ के.मी. विद्युत प्रसारण लाईन आयोजना		सचिवस्तर	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको सुरी र चंचु गा.वि.स.हर्स
१४	हाँडीखोला सुनकोशी ए साना जलविद्युत आयोजना	०.९९७	सचिवस्तर २०७०।५३	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको कारथली र घोरथली गा.वि.स.हर्स

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / वडा नं.
१५	मध्य भोटेकोशी-१ जलविद्युत आयोजना १३२ के.भी. विद्युत प्रशारण लाईन आयोजना	पि. सचिवस्तर	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		सन्तुष्टपाल्योक जिल्लाको फूलियकट्टी गा.वि.स.
१६	रामेश्वाप गञ्ज्याङ खिस्ती १३२ के.भी. विद्युत प्रसारण लाईन आयोजना	सचिवस्तर २०७०।९।२१	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		रामेश्वाप जिल्लाको फुलासी, बेताली, रस्नालु र चुचरे गा.वि.स. र दोलखा जिल्लाको सहरे र च्यामा गा.वि.स. हर
१७	सिंगटीखोला जलविद्युत आयोजनाको क्षमता अभिवृद्धि (६.४ मे.वा. बाट १६ मे.वा.)	सचिवस्तर २०७०।१।१२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		देलखा जिल्लाको बाबरे, चिलहाम र लामिङाँडा गा.वि.स.हर
१८	तिनेखुखोला जलविद्युत आयोजना (१९० कि.वा.)	सचिवस्तर २०७०।०।०३	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		दोलखा जिल्लाको सुरी र भयाकु गा.वि.स.हर
१९	सुरीखोला जलविद्युत आयोजनाको ३३ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना	सचिवस्तर २०७२।०।४।७	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		दोलखा जिल्लाको सुरी र लामीँडा गा.वि.स.
२०	जुम्खोला जलविद्युत आयोजना	६।२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		दोलखा जिल्लाको लामाबार गा.वि.स.
२१	गोरीशंकर संरक्षण क्षेत्र हिमरिभर पा.लि. प्रस्तावक रहेको लिपिह खोला जलविद्युत आयोजना	मा. मार्गिन्स्तर २०७३।९।१२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		सन्तुष्टपाल्योक जिल्लाको तातोपानी गा.वि.स. वडा नं. १
२२	गोरीशंकर संरक्षण क्षेत्र घटखोला जलविद्युत आयोजना	सचिवस्तर २०७३।७।२३	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन		दोलखा जिल्लाको मार्वु गा.वि.स.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / वडा नं.
२३	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र पाँगुखोला साना जलविद्युत आयोजना	३	सचिवस्तर २०७४/७३०	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको विगु गा.वि.स.
२४	मनकामना इन्जिनियरिङ हायड्रेपावर प्रा.लि., शंखमुलमार्ग, नेथा बानेश्वर, काठमाडौं प्रस्तावक रहेको घट्टखोला जलविद्युत आयोजनाको ३३ के.भी. विद्युत प्रसारण लायन आयोजना		सचिवस्तर २०७४/७१५	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको मार्चु गा.वि.स.
२५	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र साँगुखोला जलविद्युत आयोजना	१८	सचिवस्तर २०७४/७३५	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको साविक आलम्बु चिरिलङ्गा गा.वि.स.
२६	साँगुखोला-१ जलविद्युत आयोजना	५.५		वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको साविक आलम्बु चिरिलङ्गा गा.वि.स.
२७	नुच्चे लिखु जलविद्युत आयोजना	५७.५		वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	रामेछाप जिल्लाको उमाकुण्ड गाउँपालिका वडा नं. १ अविस्थित नुच्चे २ लिखु खोलामा प्रस्ताव गरेको ।
२८	लिखु-१ जलविद्युत आयोजनाको १३२ के.भी. विद्युत प्रसारण लाइन आयोजना			वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	रामेछाप जिल्लाको उमाकुण्ड गाउँपालिका वडा नं. १ अविस्थित लिखु जलाविद्युत आयोजनाको १३२ के.भी. डबल सर्किट प्रसारण लाइन आयोजना

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.
२९	स्थाखु खोला साना जलविद्युत आयोजा (प्रस्तावक श्री गौरव वम मल्ल, बुटवल, रुपन्देही)	०.९९६		वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमित्र पर्ने दोलखा जिल्लाको बिण् गाउँपालिकामा पर्ने स्थाखु खोलामा
३०	रोल्बालिङ्ग खोला जलविद्युत आयोजा (प्रस्तावक श्री एच ह डी इनर्जी प्रा.लि., विदेवी मार्ग, ठमेल, काठमाडौं)	८८		वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	दोलखा जिल्लाको साविक गौरीशंकर र लामाबाबार गा.वि.स.मा पर्ने रोल्बालिङ्ग खोला र घोडचडी खोलामा प्रस्ताव गरेको
३१	लोम्प्सा जलविद्युत आयोजना (श्री पाथिभारा हाइड्रोपावर प्रा.लि., का.म.न.पा.-६, बौद्ध, काठमाडौं प्रस्तावक)	१.१		वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमा पर्ने दोलखा जिल्लाको जिरी नगरपालिका (साविक श्यामा गा.वि.स.) मा पर्ने धीमिले खोला र घटेखोलामा प्रस्ताव गरेको
३२	देवढुङ्गा चाकुखोला अर्ध जलासयन्त्र जलविद्युत आयोजना	३.५६	मा मन्त्रस्तर २०७६।।।३०	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमित्र पर्ने सिन्धुपाल्चोक भोटेकोपी गाउँपालिका बडा नं ४ र ५
३३	ब्रह्मायणी जलविद्युत आयोजना (ब्रह्मायणी हाइड्रोपावर कम्पनी प्रा.लि.)	३६.५२	मा मन्त्रस्तर २०७७।।।५२	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमित्र पर्ने जुगल गाउँपालिका
३४	नुच्चेलिखु जलविद्युत आयोजनाको १३२ के.भि. विद्युत प्रशारण लाइन		विभागस्तर २०७७।।।१०	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सहमति	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र
	जम्मा	१२०६.०४			

३. मनारस्तु संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती भित्ति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला/ गा.वि.स./बडा नं.
१	भालु खोला जलविद्युत आयोजन, (श्री नेपाल टप हाइड्रोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ)	सचिवस्तर २०६६/५/७	सम्भाव्यता अध्ययन	गोरखा जिल्ला	
२	सुपर बुढिगाउडकी खोला ज. आ.(श्री सुपर बुढिगाउडकी हाइड्रो पावर कं.प्रा.लि वानेश्वर काठमाण्डौ)	सचिवस्तर २०६७/४/६	सम्भाव्यता अध्ययन सर्वेक्षण सहमती	गोरखा जिल्ला ल्हो गा.वि.स.वार्ड नं १	
३	बुढिगाउडकी ज.वि.आ. (श्री टाइम्स इनजी प्रा.लि., काठमाण्डौ)	२५४	सचिवस्तर ०६दाः५२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	गोरखा जिल्ला सिर्द्धिवास, केरोंजा र उइया गा.वि.स.मा पर्ने
४	माथिल्लो बुढिगाउडकी ज.वि.आ. (श्री नौसेनी हाइड्रो प्रा.लि., नाटेश्वर मार्ग, सामाखुशी, काठमाण्डौ)	२५४	सचिवस्तर २०७०।२५६	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	गोरखा जिल्ला केरोंजा, उइया, सिर्द्धिवास र चम्चाले
५	चिनोखोला जलविद्युत आयोजना (८.५ मे.वा.) श्री बुटवल पावर कम्पनी लिमिटेड प्रस्तावक रहेको ।	८.५	सचिवस्तर २०७२।१२७	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मनाङ जिल्लाको ताचैबार गा.वि.स.
	जाम्मा	५९६.५			

४. अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भित्ति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स./बडा नं. (सार्विक)
१	नौगाड ए खोला जलविद्युत आयोजना (श्री निपुरा इनर्जी न्याल प्रा.लि चन्डोल, काठमाण्डौ)	५	सचिवस्तर २०६७/५/२३	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	दार्चुला जिल्ला सार्विक धूलीगाड र सिपित गा.वि. स.
२	चमेलिया क्षेत्रिक जलविद्युत आयोजना (श्री वेष्टस्टर हाइड्रोपावर प्रा.लि. काडमाण्डौ)	५	सचिवस्तर २०६६/१२/१२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	दार्चुला जिल्ला सार्विक घुसा, सिटोला, खण्डेश्वरी, रण्गज
३	न्वा गाड जलविद्युत आयोजना (श्री जल उर्जा प्रा.लि, विशालनगर, काठमाण्डौ)	१	सचिवस्तर २०७०/१/३९	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	दार्चुला जिल्ला सार्विक लटिनाथ गा.वि.स.
४	मकरीगाड हाइड्रोपावर प्रा.लि., बुद्धिसागरमार्ग, पानीपोखरी, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको नेपाल विद्युत प्राधिकरणद्वारा निर्माणाधिन सब स्टेशन सम्म मकरीगाड-बलाँच २३ के.भी. प्रसारणलाईन आयोजना	५	मा.मन्त्रीस्तर २०७५/७/२५	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	दार्चुला जिल्लाको शेत्य शिखर नगरपालिका (सार्विक शिखर गा.वि.स.)
	जम्मा		११		

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा
वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

५. कञ्चनजहा संरक्षण क्षेत्र

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / वडा नं. (साधिक)
१	घुन्सा खोला सानो जलविद्युत आयोजना (श्री शाह कन्सल्ट इन्टरनेशनल प्रा.लि. काठमाण्डौ)	१०	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / ३ / २२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	जिल्ला ताप्लेजुङ, साधिक लेलेप गा.वि.स. वडा नं. ३
२	माथिल्लो तमोर जलविद्युत आयोजन (श्री सानिमा हाईडोपावर प्रा.लि. नवसाल काठमाण्डौ)	१००	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / १ / १९	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	ताप्लेजुङ जिल्ला साधिक तापेशोक, लिन्धिम, ईखावु र लेलेप गा.वि.स.
३	सुपर तमोर जलविद्युत आयोजना (क्रिष्टल पावर डेभलपमेन्ट प्रा.लि., वालवाटार, काठमाण्डौ)	१५५	सचिवस्तर २०७४ / २ / ३१	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	ताप्लेजुङ जिल्ला
४	तमोर जलविद्युत आयोजना	४३	मा. मन्त्रीस्तर २०७५ / १ / २७	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	ताप्लेजुङ जिल्ला
५	सुपर कावेली जलविद्युत आयोजना	२०	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / ३ / २९	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	ताप्लेजुङ जिल्लाको श्रीजंगा गाउँपालिका वडा नं. ८
६	सिमबुवा खोला जलविद्युत आयोजना	७०.३	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / ९ / १५	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	ताप्लेजुङ जिल्ला फक्तालुङ गाउँपालिकामा
७	सुपर कावेली खोला "ए" जलविद्युत आयोजना (श्री स्नो रिभर्स प्रा.लि., लाजिम्पाट, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	१५	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / ६ / २	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	ताप्लेजुङ जिल्ला साधिक सिरिजङ्गा गाउँपालिका वडा नं. ८

क्र.सं..	आयोजनाको नाम	क्षमता (से.वा)	सहमति भित्ति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/बडा नं. (सार्विक)
५	तमोर खोला-५ जलविद्युत आयोजना (श्री रिभर साइड हाइड्रो इनर्जी प्रा.लि., का.म.न.पा -२३, नयाँ सडक, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	३०	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / ८ / ५	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	ताप्लेजुङ जिल्ला सार्विक सार्विक लेलेप तथा तापेथोक गा.वि.स.
६	सिम्बुवा खोला जलविद्युत आयोजना (श्री रेपट हाइड्रो लिमिटेड, बबरमहल, काठमाण्डौ)	७०.३	मा.मन्त्रीस्तर २०७५ / ९ / १५	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	कञ्चनजंगल संरक्षण क्षेत्र अन्तर्गत ताप्लेजुङ जिल्लाको फक्तालुङ गाउँपालिका
	जम्मा	५१३.६			

६. लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.स.	आयोजनाको नाम	क्षमता (से.वा)	सहमति भित्ति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/बडा नं.(सार्विक)
१	फलांखु खोला जलविद्युत आयोजना (रसुवा हाईडोपावर प्रा.लि सानोभन्याड काठमाण्डौ)	३	सचिवस्तर २०६७/१०/२४	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	रसुवा जिल्ला सार्विक सरमथली र भोले गा.वि.स.
२	माथिल्तो बलेफी खोला जलविद्युत आयोजना. (माथिल्तो बलेफी जलविद्युत आयोजना, सिन्धुपाल्चोक) बलेफी ए जलविद्युत आयोजना (श्री इन्द्रायणी पावर प्रा.लि. लगान, काठमाण्डौ)	१५	सचिवस्तर २०६७/३/१०	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला सार्विक गोल्बे २ गुम्बा गा.वि.स.
३			सचिवस्तर २०६७/३/१०	सम्भाव्यता अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला सार्विक गोल्बे २ गुम्बा गा.वि.स.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.(साधिक)
४	माथिल्टो व्रिश्ली २ जलविद्युत आयोजना (Hidrochina Corporation No.2 Beixiaoijie Street,Liupukang,dewaiBeijing 100011China	१०२	सचिवरस्तर २०६७/४/६	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	रसुवा जिल्ला साधिक हाकुबेसी र तुवाकोट जिल्ला नारकेट गा.वि.स.
५	भोटेकाशी जलविद्युत आयोजना (अनिल श्रेष्ठ, ललितपुर)	२०	सचिवरस्तर २०६६/३/२४	सम्भाव्यता अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला
६	रसुवा भोटेकाशी जलविद्युत आयोजना (दीपक खड्का, आर्द्धिभई-दु, संखुवासभा)	२२.६	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/५/२०	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	रसुवा जिल्ला साधिक थुमन, गोल्जुङ र वृद्धिम गा.वि. स.
७	नैसिम खोला जलविद्युत योजना (श्री ईन्नर्ज एण्ड हाइड्रोपावर प्रा.लि. स्वयम्भु, काठमाण्डौ)	५	सचिवरस्तर २०६५/३/२२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला साधिक गुम्बा गा.वि.स
८	फलाखु खोला जलविद्युत आयोजना (श्री वेनवर्ती हाइड्रोपावर इलोक्ट्रिक कं.प्रा.लि. अनामनगर, काठमाण्डौ)	५	सचिवरस्तर २०६६/१/२०	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	रसुवा जिल्ला साधिक सरमथलि र यासा गा.वि.स.
९	फलाखुखोला जलविद्युत आयोजना (श्री वेनवर्ती हाइड्रोपावर इलोक्ट्रिक कं.प्रा.लि अनामनगर काठमाण्डौ)	२.४	सचिवरस्तर) २०६६/१/२०	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	रसुवा जिल्ला साधिकसरमथलि र भोर्ले गा.वि. स

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.(साधिक)
१०	श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण, काठमाण्डौ (माथिल्लो चिशुली ए जलविद्युत आयोजना)	५१	मा. मन्त्रीस्तर २०६५ / ३ / २२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	
११	माथिल्लो तादिखोला ज.आ. (सूर्यकुण्ड हाइटो इलोक्टिक कं. प्रा.लि अनामनगर काठमाण्डौ)	३	सचिवस्तर ०६४ / ७ / १४	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	तुवाकोट जिल्ला साधिक घायाङ्केदी गा.वि.स.
१२	माथिल्लो वलेफी ए ज.ओ. (श्री शिवधी हाइटोपावर प्रा.लि नक्साल, काठमाण्डौ)	३६	सचिवस्तर २०६६ / ७ / ५	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला साधिक गुम्थान गोल्चे गा. वि. स.
१३	तादिखोला ज.आ. / श्री हीरारत्न हाइटोपावर प्रा.लि कालोपुल, काठमाण्डौ)	२.८	मा.मन्त्रीस्तर २०६५ / २ / ३१	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	तुवाकोट जिल्ला साधिक शिखरबेसी र समन्द्रटार गा.वि.स
१४	फेन्टन वृदिमखोला साना ज.आ. (श्री पलिक नेपाल हाईडोपावर प्रा.लि काठमाण्डौ)	१.८	सचिवस्तर २०६६ / ६ / २७	सम्भाव्यता अध्ययन	रसुवा जिल्ला वृदिम गा.वि.स.
१५	मध्ये तादिखोला ज.आ. (दुच्चेश्वर महादेव हाईटोपावर कं. प्रा.लि काठमाण्डौ)	५.५	२०६६ / ६ / २७	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	तुवाकोट जिल्ला साधिक शिखरबेसी र घायाङ्केदी गा.वि.स
१६	चिशुली खोला जलविद्युत आयोजना। (शहीद दिक्षा कं.प्रा.लि., काठमाण्डौ)	५	मा.मन्त्रीस्तर २०६६ / ६ / २७	सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	जिल्ला रसुवा साधिक धुन्चे गा.वि.स

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भित्र	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं. (साधिक)
१७	नेपाल पावर कम्पनी प्रा.लि काठमाण्डौ	०.५६	सचिवस्तर २०६६/६/२७	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	तुवाकोट जिल्ला
१८	नेसम खोला ज.वि.आ. (सिन्धुज्वाला हार्डेपावर प्रा.लि काठमाण्डौ.)	१.८	सचिवस्तर २०६६/६/२७	सम्भाव्यता अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला साधिकगम्बा गा.वि.स.
१९	बलेफी खोला जलविद्युत कम्पनी लिमिटेड (श्री भानु पोखरेल)	२०			सिन्धुपाल्चोक जिल्ला साधिकपान्ताङ गा.वि.स.
२०	घटटे खोला साना ज.वि.आ. (टिमुरे हार्डेपावर कं. प्रा.लि. काठमाण्डौ)	४.४	मा.मन्त्रीस्तर २०६६/११/९	सम्भाव्यता अध्ययन	रसुवा जिल्ला साधिक टिमुरे गा.वि.स.
२१	नैसिङ खोला ज.वि.आ. (इनर्जी एंड हार्डेपावर समिश्रेज प्रा.लि.काठमाण्डौ)	५	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/३/२२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला साधिक गम्बा गा.वि.स.
२२	माथिल्लो त्रिशुली १ जलविद्युत आयोजना.(नेपाल वाटर एण्ड इनर्जी डेवलपमेन्ट क.प्रा.लि., काठमाण्डौ)	२१६	सचिवस्तर २०६६/१/६	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन	रसुवा जिल्लाको धुन्चे र हाकु गा.वि.स.
२३	नेसिम खोला जलविद्युत आयोजना (श्री इनर्जी एंड हार्डेपावर समिश्र प्रा.लि., स्वामु, काठमाण्डौ)	३०	सचिवस्तर २०६६/१/१६	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ल साधिक गम्बा गा.वि.स.

ક્ર.સ.	આયોજનાકો નામ	ક્ષમતા (મે.ચા)	સહમતિ મિતિ	સહમતિકો પ્રયોજન	જિલ્લા/ગ.વિ.સ/વડા નં.(સાચિક)
૨૪	મધ્યે નિશ્ચલીના નરી જલવિદ્યુત આયોજના (શ્રી પરફેક્ટ ઇનજીનીઝ અન્ડ માન્ડેન્ટ પ્રા.લી., અનામનગર, કાઠમાણ્ડૂ)	સચિવરસ્તર ૨૦૬૬/૪/૧૦	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	નવાકોટ ર રસુવા જિલ્લા સાચિક તુલ્યે, મનકામાના, ગોર્ખ ર લહરેપોવા	
૨૫	રસુવા ભોટેકોણી જલવિદ્યુત આયોજના (શ્રી દીપક ખડકા, તૈનચૌર, કાઠમાણ્ડૂ)	૯૭.૫	સચિવરસ્તર ૨૦૬૬/૮/૧૩	વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન અધ્યયન	રસુવા જિલ્લા સાચિક થુમન, ટિમ્પું, વિદિમ, ચિલિમે, ગોળજું ર સ્થાફું
૨૬	અપર લામટાઙ જલવિદ્યુત આયોજના	૨૦૫	સચિવરસ્તર ૨૦૭૩/૮/૧૪	સમ્ભાવ્યતા તથા વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	લામટાઙ રાષ્ટ્રીય નિકુઞ્જકો કોર ક્ષેત્ર લામટાઙ રાષ્ટ્રીય નિકુઞ્જકો કોર ક્ષેત્ર
૨૭	લામટાઙ ખોલા જલવિદ્યુત આયોજના	૨૦	સચિવરસ્તર ૨૦૭૩/૯/૪	વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	લામટાઙ રાષ્ટ્રીય નિકુઞ્જકો કોર ક્ષેત્ર
૨૮	માધિલ્લો બેલેફી જલવિદ્યુત આયોજના	૪૬	સચિવરસ્તર ૨૦૭૪/૨/૧૪	વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	લામટાઙ રાષ્ટ્રીય નિકુઞ્જકો મધ્યવર્તી ક્ષેત્રમિત્ર પંચ સિન્ધુપાલચોક જિલ્લા સાચિક સાચિક ગુનવા ર ગોળઢે ગા.વિ.સ.
૨૯	ન્યાસિમ ખોલા જલવિદ્યુત આયોજના (શ્રી સીતા હાઇટ્સ્ પાવર કમ્પની પા.લિ., કા.મ.ન. પા.-૧૩, કાલિમારી, કાઠમાણ્ડૂ પ્રસ્તાવક રહેકો)	૩૫	મા.મન્ત્રીસત્ર ૨૦૭૫/૫/૧૫	વાતાવરણીય પ્રભાવ મુલ્યાંકન	સિન્ધુપાલચોક જિલ્લાને જુગલ ગાઉપાલિકા ભાએ વાગે ન્યાસિમ ખોલામાં પ્રસ્તાવ ગરેકો

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भित्ति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/बडा नं.(साधिक)
३०	बलेफी खोला जलविद्युत आयोजना (श्री वि. जी. हाइड्रो इनभेटमेन्ट कम्पनी प्रा.लि., दरबारमार्ग, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	४५	मा.मनिवस्तर २०७५/१०/१८	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र र गैरिशंकर संरक्षण क्षेत्रमा पर्ने सिन्धुपालचोक जिल्लाको साधिक गोल्चे र गुम्बा गा.वि.स
३१	घट्टखोला जलविद्युत आयोजा (श्री गाउँघर उद्यालो साना हाइड्रोपावर कम्पनी प्रा.लि., गढाघर-१५, भक्तपुर प्रस्तावक)	०.९९	मा.मनिवस्तर २०७६/१/२७	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सिन्धुपालचोक जिल्लाको जुगल गाउँपालिका (साधिक गोल्चे, गा.वि.स.)
३२	बह्मणी जलविद्युत आयोजना	३६.५२	मा.मनिवस्तर २०७७/५/२	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सिन्धुपालचोक जिल्लाको जुगल गाउँपालिका
३३	विशुली ३ बि सबस्टेशनदेखि कालिकास्थान सबस्टेशनसम्म ३३ के.भि. विद्युत प्रशारण लाइन		मा.मनिवस्तर २०७६/६/२९	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा नुवाकोट र रसुवा जिल्ला
३४	अपर बहमाणी जलविद्युत आयोजना	११.१५	मा.मनिवस्तर २०७६/८/१०	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन	सिन्धुपालचोक जिल्लाको जुगल गाउँपालिका (साधिक गोल्चे र गुम्बा गा.वि.स.)

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.(सारिक)
३५	रातेमाटे रसुवागाठी केरुड ४०० के.भि. विद्युत प्रशारण लाइन	०	मा.मन्त्रिस्तर २०७६/१०/१५	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन क्षेत्रमा रसुवा जिल्लाको गोसाईकुण्ड, पारंतीकुण्ड र उत्तरराया गाउँपालिका र तुवाकोट तारकेश्वर, बिदुर र बेलकोटगाठी नगरपालिका	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा रसुवा जिल्लाको गोसाईकुण्ड,

७. मकालु बरण राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती भिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.
१	किमाथांका अरुण ज.वि.आ. (किमाथांका हाईड्रो पावर प्रा.लि. पुलीसडक, काठमाण्डौ)	१००	सचिवस्तर २०६७/३/३	सम्भाव्यता अध्ययन	संख्यासभा जिल्लाको चेपवा गा.वि.स.
२	श्री फुलवाति खोला लघु ज.वि. ओ., छेष्काम ६, सोलुखुम्बु	०.४२	मा.मन्त्रीस्तर २०६६/६/२९	निर्माण सहमति	सोलुखुम्बु जिल्ला छेष्काम गा.वि.स.
३	कासुवाखोला ज.वि.आ. (श्री सि.इ.डि.वि.हाइड्रोफण्ड लि, काठमाण्डौ)	५.८	सचिवस्तर २०६८/११९	उत्पादन सर्वेक्षण सहमति	संख्यासभा जिल्ला पारिथम्भरा र मकालु गा.वि.स.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती भित्ति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स /वडा नं.
४	अरुण ३ जल विद्युत आयोजना (सतलुज जल विद्युत निगम लिमिटेड)	१००	सचिवस्तर २०६९५११	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	संख्यासभा जिल्लाको अरुण नदिमा संख्यासभा जिल्लाको अरुण नदिमा
५	तल्लो अस्पुवा जलविद्युत आयोजना	८.४	सचिवस्तर २०७४३८१	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
६	इसुवाखोला जलविद्युत आयोजना	९७.२	सचिवस्तर २०७४३९२	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
७	तल्लो वरुण जलविद्युत आयोजना	१३२	सचिवस्तर २०७४४९	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
८	संख्याखोला जलविद्युत आयोजना (श्री विद्युत विकास विभाग, काठमाडौं प्रस्तावक रहेको)	३९.७	सचिवस्तर २०७४४३२	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
९	संख्याखोला-१ जलविद्युत आयोजना (श्री विद्युत विकास विभाग, अनामनगर, काठमाडौं प्रस्तावक रहेको)	४१.७५	सचिवस्तर २०७४४३२	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमती भिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/बडा न.
१०	मध्य होहु खोला ए जलविद्युत आयोजना	२२	मा. मन्त्रीस्तर २०७५१२१५	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	श्री एपेक्स मकालु हाइड्रोपावर प्रा.लि., का.म.न.पा.-१०, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको ।
११	मध्य होहु खोला बि जलविद्युत आयोजना	२२.९	मा. मन्त्रीस्तर २०७५१२१५	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	श्री एपेक्स मकालु हाइड्रोपावर प्रा.लि., का.म.न.पा.-१०, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको ।
१२	माधिल्लो अरुण जलविद्युत आयोजना (श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण, दरवारमार्ग, काठमाण्डौ)	३५५	मा.मन्त्रीस्तर २०७५१२१२४	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने संखुवासभा जिल्लाको साथेक पुवा गा.वि.स. बडा न. ५ र ७ मा पर्ने अरुण नदीमा प्रस्ताव गरेको
१३	अस्पुवाखोला जलविद्युत आयोजना	२३	मा.मन्त्रीस्तर २०७५१२१०	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	संखुवासभा जिल्लाको शिलिचोड गाउँपालिका बडा न. ५ र मकालु गाउँपालिका बडा न. १
१४	किमाथांका अरुण हाइड्रोइलेक्ट्रिक परियोजना (विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड, काठमाण्डौ)	४५०	मा.मन्त्रीस्तर २०७६१०१०२२	वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने भोटेखोला गाउँपालिका
१५	किमाथांका अरुणदेखि अरुण हवसम्मको ४०० के.भी. प्रशारण लाइन आयोजना		विभागस्तर २०७७७५१०	प्रारम्भक वातावरणीय परीक्षण सहमति	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
		२१९८.१७			
	जम्मा				

८. सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्ज

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्रमांक (मे.वा)	शहमति सिति	सहमति प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स./बडा नं.(साविक)
१	दुधकोशी- जलविद्युत आयोजना	३५०	सचिवस्तर २०७०/८/१९	सभाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
२	दुधकोशी-६ जलविद्युत आयोजना (श्री यथि ट्रैड एण्ड डेभलपर्स प्रा.लि., गोगाव-२९, काठमाण्डौ प्रस्तावक रहेको)	८३	मा.मन्त्रिस्तर २०७५/९/९	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने सोलखुम्बु जिल्लाको साविक चौराखर्क गा.वि.स.मा पर्ने दुधकोशी नदीमा प्रस्ताव गरेको
३	दुधकोशी-१० जलविद्युत आयोजना (प्रस्तावक श्री लोतस इन्डेप्टमेन्ट प्रा.लि., लजिम्पाट, काठमाण्डौ)	४१	मा.मन्त्रिस्तर २०७५/९/९	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने सोलखुम्बु जिल्लाको साविक खुञ्जहु, नाम्चे र चौराखर्क गा.वि.स.हरुमा पर्ने दुधकोशी नदीमा प्रस्ताव गरेको
४	लुजाखोला जलविद्युत आयोजना (प्रस्तावक माँ शक्ति इन्जिनियरिङ एण्ड हाइड्रोपावर प्रा.लि.)	२३.५५	मा.मन्त्रिस्तर २०७५/१०/६	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	सगरमाथा राष्ट्रीय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने सोलखुम्बु जिल्लाको खुम्बु पासाङ्ग ल्याहामु गाउँपालिका पर्ने लुजा खोलामा प्रस्ताव गरेको
		४९७.५५			

१. शे-फोकस्पृण्डी राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र. सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति भित्ति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/बडा तं.(साविक)
१	नामलाङ जलविद्युत आयोजना (Lanco Infratech Limited Haryana, India)	३०३	सचिवस्तर २०६६/१२/१	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन	मुगु जिल्लो साविक किमरी गा.वि.स.
२	जगदुल्ला खोला जलविद्युत आयोजना (श्री मालिका हाईडो पावर कं. प्रा.लि कपन ३, काठमाण्डौ)	७५	सचिवस्तर २०६७/७/८	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	डोल्पा जिल्ला साविक काईगाउ, रिमि, रिफ्की र नार्कु गा.वि.स.
३	नामलान जलविद्युत आयोजना-कर्णाली ७ जलविद्युत आयोजना.४०० के.घि.विद्युत प्रशारण लाइन (Lanco Infratech Limited Haryana, India)		नि.सचिवस्तर २०६८/४/२३	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	मुगु, जुम्ला, कालिकोट, देलाख, अछाम र सुखेत जिल्ला
४	ठुलो भेरी-१ जलविद्युत (विशक्ति उर्जा प्रा.लि.)	११०	सचिवस्तर २०६९/१/१२	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	डोल्पा जिल्ला साविक` त्रिपुराकोट गा.वि.स.
५	जगदुल्ला जलविद्युत आयोजना (श्री जगदुल्ला हाईडोपावर कं.प्रा.लि काठमाण्डौ)	१०६	मा.मन्त्रीस्तर २०७६/१०/१५	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन	शे-फोकस्पृण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने डोल्पा जिल्ला` जगदुल्ला र मुडकेचुला गाउँपालिका
जम्मा		५९४			

१०. रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं. (सारिक)
१	मुगु कर्णाली रारा जलविद्युत आयोजना	०.१९६	सचिवस्तर २०६९/८ / २७	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन	रारा रा.नि. को मध्यवर्ती क्षेत्र

११. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे.वा)	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं. (सारिक)
१	नमुना लघु जलविद्युत केन्द्र स्थापना (श्री नेपाल लघु जलशक्ति विकास संस्था टेक, काठमाडौं)			सम्भाव्यता अध्ययन	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.कार्यालय पार्वीपुहान काठमाडौं
२	पौधखोला दोधान लघु ज.आ. (श्री शिवपुरी बहुउद्देश्य सहकारी संस्था, नुवाकोट)	०.८	मा.मन्त्रीस्तर ०६६/१२/१८	निर्माण तथा सञ्चालन सहमति	तुवाकोट जिल्ला सारिक सिंके गा.वि.स.

सङ्केत निर्माण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	दुरी (कि.मि)	सहमती मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स / बडा नं.
१	ताप्लेजुङ-ओलाङ्चुङ्गोला सडक आयोजना	११०	सचिवस्तर २०७१०१२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	ताप्लेजुङ जिल्ला

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	दुरी (फि.मि)	सहमती भित्ति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/वडा नं.
२	स्याफुवेसी रसुवागाडी सडक सडक विभाग काठमाण्डौ	११.१ २०६५ / ५ / २६	मा.मन्त्रीस्तर निर्माण सम्बन्धमा	रसुवा जिल्ला स्याफुवेसी, वृद्धिम र टिमुर गा.वि.स	
३	ठुलोभार्चु बावल ठुलोस्याफु कृषि सडक ।	९ ०६६ / १ / २२	सचिवस्तर निर्माणको अस्थाई स्वीकृति	रसुवा जिल्ला स्याफुवेसी गा.वि.स.	
४	सोले भिमली, भोटेकोशी सडक निर्माण	३.५१ २०६५ / ५ / ३०	मा.मन्त्रीस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	रसुवा जिल्ला धुन्चे गा.वि.स वडा.नं ४	
५	टिमुरे खैदी कृषि सडक र वृद्धिम गा.वि.स. अन्तर्गत बाङ्गोल वोल्दागाउ खाम्जीङ वृद्धिम कृषि सडक आयोजना		सचिवस्तर २०७२०दा२२	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	रसुवा जिल्लाको टिमुरे र वृद्धिम गा.वि.स.
६	स्याफुवेसी-स्याफुवेसी सडक आयोजना		सचिवस्तर २०७३४१३	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
७	नम-किमथांका सडक आयोजना	७२ २०७०१०१९७	सचिवस्तर २०७०१०१९७	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	संख्वासभा जिल्ला
८	कोटो-छुयाछुया-मेटा-छायाप-जुनाम-न्याखु सडक आयोजना	२७.३ २०६६ / ११ / २३	मा.मन्त्रीस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अन्तपुरा संरक्षण क्षेत्राभित्रको कास्की जिल्ला	
९	दुनै लासिक्याप र लासिक्याक चौ सडक आयोजना	५४.७ २०७८ / १ / ३०	मा.मन्त्रीस्तर वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन शे-फोक्स्पुण्डो रा.नि. को मध्यवर्ती क्षेत्र	
१०	फिग्राना देखि विचपानी हुँदै बुगीदह सडक आयोजना	मा.मन्त्रीस्तर २०७८ / १ / १४	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन सहमति	खतड राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र	

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	दुरी (फि.मि)	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स/वडा नं.
११	व्याटो नाका देखि साल्वाड र घो देखि साल्वाड हुँदै भिजेर र सिमेन कोमास साड भिजेर सडक खण्ड	२००	मा. मन्त्रीस्तर २०७८/३/२०	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन सहमति	शो-फोक्स्युण्डो रा.नि. को मध्यवर्ती क्षेत्र
१२	दोधारा चादानी सुखबा बन्दरगाह/एककृत जाँच चौकी आयोजना		सचिवस्तर २०७९०३२४	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन सहमति	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र

अन्य निर्माण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	सहमती मिति	सहमतीको प्रयोजन	जिल्ला / गा.वि.स/वडा नं.
१	हिमालयाज स्प्रिङ्ग वाटर प्रा.लि.	सचिवस्तर २०७२०९०३	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	रसुवा जिल्लाको धुन्वे गा.वि.स. वडा नं. ८
२	मेलम्ची खानेपानी आयोजना अन्तर्गत मेलम्ची दोस्रो चरण याङ्गीरी र लाकै डाइभर्सन आयोजना (श्री मेलम्ची खानेपानी विकास समिति, मध्यबानेश्वर, काठमाण्डौ)	मा.मन्त्रिस्तर २०७५१०२५	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
३	भक्ताखोलाको वर्षादको पानी रिमाखोलामा डाइभर्सन आयोजना	मा.मन्त्रिस्तर २०७७५४१४	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	वाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र पर्ने राप्ती सोनारी गाउँपालिका
४	कर्णाली र गोरुवा नदिमा तटबन्ध निर्माण, तटबन्ध माथी रिडरोड र जनावरहरू आवतजावत गर्ने लगायतका संरचनाहरू	मा.मन्त्रिस्तर २०७७९१९९	वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन अध्ययन	बारिद्या राष्ट्रिय निकुञ्जको कर्णाली र गोरुवा नदि क्षेत्र

५	नयांपटी खानेपनी योजना (दयांकी निर्माण तथा वितरण)	विभागस्तर २०७८।१।२	प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण सहमति	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र गोकर्णश्वर नगरपालिका वडा नं २
६	क्षयरोग रेफरल सेन्टरको भवन स्थापना आयोजना	विभागस्तर २०७८।१।६	प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण सहमति	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र पर्ने राष्ट्री सोनारी गाउँपालिका वडा नं ६ ढकेरी

अनुसूची २३ : आ.व. २०७७/७८ सम्म संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएको अतिक्रमणको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	आतिक्रमित क्षेत्रफल हे.	हटाईएको क्षेत्रफल हे.	रोकथामका लागि भएका प्रयासहरु
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१२०८.४९	२.०७७६	गस्ती कार्य वडाइएको र वृक्षारोपण गर्ने तयारीमा रहेको ।
२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१८८.६६७	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपेत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	३६१.२४	६.५	गस्ती कार्य वडाइएको र वृक्षारोपण गर्ने तयारीमा रहेको ।
४	शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१६१.४	६.५२	गस्ती कार्य वडाइएको र वृक्षारोपण गर्ने तयारीमा रहेको ।
५	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	३६५	०.२५	गस्ती कार्य वडाइएको र वृक्षारोपण गर्ने तयारीमा रहेको ।
६	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	३८.९१	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपेत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।

सि.न.	कार्यालयको नाम	अतिक्रमित क्षेत्रफल हे.	हटाईएको क्षेत्रफल हे.	रोकनका लागी भएका प्रयासहरु
७	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	५	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
८	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१५.३८	१०	गस्ती कार्य बढाइएको र बृक्षारोपण गर्ने तयारीमा रहेको ।
९	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	०.२०६	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
१०	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१९.८४	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
११	कोशीटाङ बन्यजन्तु आरक्ष तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१७	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
१२	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	१९५.८६	१०	गस्ती कार्य बढाइएको र बृक्षारोपण गर्ने तयारीमा रहेको ।
१३	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	१०८	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
१४	मनास्तु संरक्षण क्षेत्र	१९.३८	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
१५	अन्पुर्ण संरक्षण क्षेत्र	१८६.६६	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
१६	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	०.७५५	०	स्थानीय सरकार, मध्यवर्ती क्षेत्र, मालपोत कार्यालय र स्थानीय समुदायसँग आवश्यक छलफल तथा समन्वय कार्य भइरहेको ।
जम्मा		४५८५.८६	३५.३४७६	

अनुसूची २४ : संरक्षित क्षेत्रों नाम व्यवस्थापन योजनाहरूको विवरण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रों नाम	अवधि	स्वीकृत मिति (सन्)	निर्णयस्त्र	कैफियत
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१८-२०२२	२०१८/११/११	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
२	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१६-२०२०	२०१६/४/५	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
३	शे-फोक्सुपांडो राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१८-२०२२	२०१८/१०/३०	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
४	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१९-२०२४	२०१९/७/२४	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
५	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०२०-२०२४	२०१९/१२/१८	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
६	खपड राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०२०-२०२४	२०२०/१/६	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
७	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१८-२०२२	२०१९/१२/२२	विभागस्तर	आ.व. २०७५ / ७६ दोषित ५ वर्षको लागि व्यवस्थापन योजनाको मस्तौदा तथार भएँ IEE भाइरहेको ।
८	शिवपुरी नागार्जन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७-२०२२	२०१७/१२/२८	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
९	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१६-२०२०	२०१५/११/२	सचिवस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
१०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१८-२०२३	२०१८/९/९	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
११	कोशीटप्प वन्यजनतु आरक्ष	२०१८-२०२३	२०१८/६/३	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
१२	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१८-२०२३	२०१८/७/१५	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।

**राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा
वन्यजनतु संरक्षण विभाग**

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	अवधि	स्वीकृत मिति (सन्)	निर्णयस्तर	कैफियत
१३	शुक्लाफांटा राष्ट्रिय निकूञ्ज	२०१७-२०२१	२०१७/७/१६	मा.राज्य मन्त्रीस्तर	आ.व. २०७४ /७६ दोषि ५ वर्षको लागि व्यवस्थापन योजनाको मस्यौदा तयार भई IEE भारहरेहेको ।
१४	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०१७-२०२१	२०१६/१२/२८	विभागस्तर	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषले व्यवस्थापन गर्दै आएको २ व्यवस्थापन योजना बन्ने क्रममा रहेको ।
१५	अपिनामा संरक्षण क्षेत्र	२०१५-२०१९	२०१५/६/२०	सचिवस्तर	नयाँ पेश भएको स्वीकृत हुन बाँकी रहेको ।
१६	कञ्चनजहाँ संरक्षण क्षेत्र	२०२०-२०२४	२०२०/७/१९	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
१७	मनास्तु संरक्षण क्षेत्र	२०२०-२०२४	२०२०/६/१७	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
१८	कञ्चनासार संरक्षण क्षेत्र	२०१७-२०२२	२०१७/१२/८	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।
१९	गैरिशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०१३-२०१७	२०१३/८/१९	संचालक समिति	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषले व्यवस्थापन गर्दै आएको २ व्यवस्थापन योजना बन्ने क्रममा रहेको ।
२०	ठोरपाटन शिकार आरक्ष	२०१९-२०२४	२०१७/७/२४	विभागस्तर	कार्यान्वयनमा रहेको ।

अनुसूची २५ : प्रजाति संरक्षण कार्ययोजनाहरूको विवरण

क्र.सं.	प्रजातिको नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	कार्य योजनाको अवधि	स्वीकृत मिति
१	बाघ	Tiger	<i>Panthera tigris</i>	२०१६-२०२०	२०१६
२	गैंडा	Rhino	<i>Rhinoceros unicornis</i>	२०१७-२०२१	२०१७
३	हाती	Red Panda	<i>Elephas maximus</i>	२००९-२०१८	२००९
४	सालक	Pangolin	<i>Manis pantadactyla</i>	२०१८-२०२२	२०१८
५	हिउँ चितुवा	Snow Leopard	<i>Panthera uncia</i>	२०१७-२०२१	२०१७
६	गिद्ध	Vulture		२०१५-२०१९	२०१५
७	खरमजुर	Bengal Florican	<i>Houbaropsis bengalensis</i>	२०१६-२०२०	२०१६
८	घडियाल	Gharial	<i>Gavialis gangetica</i>	२०१८-२०२२	२०१८
९	हात्रे	Red Panda	<i>Ailurus fulgens</i>	२०१९-२०२३	२०१८
१०	फिजेन्ट	Pheasant		२०१९-२०२३	२०१९
११	सोंस	Dolphin	<i>Platanista gangetica</i>	२०२१-२०२५	२०२०
१२	कस्तुरी मृग	Musk Deer	<i>Moschus chrysogaster</i>	२०२१-२०२५	२०२०
१३	सारस	Sarus Crane	<i>Grus antigone</i>	२०२१-२०२५	२०२०
१४	लाटोकोसेरो	Owl		२०२०-२०२९	२०२०
१५	अर्ना	Wild Water Buffalo	<i>Bubalus arnee</i>	२०२०-२०२४	२०२०
१६	गौरीगाई	Bison	<i>Bos gaurus</i>	२०२०-२०२९	२०२०

अनुसूची २६ : आ.व. २०७७/७८ सम्मको समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

मध्यवर्ती सामुदायिक वनको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
१	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४६	१०१९५.८४	१३६०४	८०४९३
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	७०	१४२३०.३१	४५२९९	२३४२९८
३	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	७०	७५१.८३	१२१०८	६३८६६
४	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१४५	१९७११.७१	२६११७	१३३४७०
५	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४२	२६०७.३९	१०७१७	०
६	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४३	५४१४.७९	२७०७	१४९६१
७	खप्टड राष्ट्रिय निकुञ्ज	५९	४९९५.९६	५२२८	१७८६३
८	शेफोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	२५	४५७८	१८५८	०
९	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	७६	१२१९.८	५०४६	२६४४६
१०	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०३	११४९६.३७	११४९०	६३७३७
११	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	९	३८३९.७	९४०	३९९३
१२	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	९५	२५७१६.५	७९५७	३९६१६
१३	कोसी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	१६	१५७.६३	२२५५	९५७३
१४	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	१	१११.०५	१३५	७४०
१५	अपिनम्पा संरक्षण क्षेत्र	१४०	११५७९.१५	११८९८	४९३७३
१६	गौरीशंखर संरक्षण क्षेत्र	१०६	४०२९०.५७	१४३७०	६७५१४
१७	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	२५	६९४२६	१४५५	६४३२
	जम्मा	१०७१	२३२७२२.६	१७३१८	८१२२९५

मध्यवर्ती क्वालियति वनको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	संख्या	क्षेत्रफल	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
१	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	६१	२६३.८१	३३१	१६५५
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	३	१९.६८	२१	१६०
३	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	४	११२.६३	०	०
४	गौरीशंखर संरक्षण क्षेत्र	२१	५७.१८	२५२	१५१२
	जम्मा	८९	४५३.३	६०४	३३२७

मध्यवर्ती धार्मिक वनको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	संख्या	क्षेत्रफल	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
१	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२	६१.६२	२७९	२७२२
२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	०.८३	११	३५
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	१७.४३	०	०
४	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	१.८७	०	०
५	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	३.५६	१५०	८३५
६	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	०.३३	७	२८
	जम्मा	७	८५.६४	४४७	३६२०

मध्यवर्ती निजी वनको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	संख्या	क्षेत्रफल	घरधुरी संख्या	जनसंख्या
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१३	१३.७२	०	०
२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	१४	१०.७३	१४	७४
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	३	१.५	०	०
	जम्मा	३०	२५.९५	१४	७४

अनुसूची २७ : आ.व. २०७७/७८ सम्मको होमस्टे (घर वास) सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	घरधुरी संख्या	जम्मा क्षेमता
१	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६	६४
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१२८	६३८
३	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	३९	१४३
४	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	६७	२९३
५	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३२	१२४
६	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	७५	१५०
७	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०	४०
८	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	३३	६६
९	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	६४	२१९
१०	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	६९	१५६
११	कोसी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	३६	१६०
१२	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	८	४६
१३	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	५	१०
१४	गौरीशंखर संरक्षण क्षेत्र	८२	१६४
१५	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	१६	६४
१६	अन्नपुर्ण संरक्षण क्षेत्र	४०४	१६४९
१७	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	८	३२
१८	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	७	५६
जम्मा		१०९९	४०७४

अनुसूची २८ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशकहरूको कार्यकाल

क्र.स.	नामावली	कार्यकाल	
		देखि	सम्म
१	श्री विश्वनाथ उप्रेती	२०३७/६/२३	२०४८/६/१४
२	डा. सनत कुमार ढुङ्गेल	२०४८/६/२४	२०४९/७/१९

क्र.सं.	नामावली	कार्यकाल	
		देखि	सम्म
३	डा. तीर्थमान मास्के	२०४९/७/२०	२०५०/९/१८
४	डा. उदयराज शर्मा	२०५०/९/१९	२०५१/१०/११
५	डा. तीर्थमान मास्के	२०५१/१०/१२	२०५४/३/१२
६	डा. उदयराज शर्मा	२०५४/३/१३	२०५५/६/२३
७	डा. तीर्थमान मास्के	२०५५/६/२९	२०५९/१/२२
८	डा. स्वयम्भुमान अमात्य	२०५९/१/२३	२०६०/३/९
९	डा. तीर्थमान मास्के	२०६०/३/३०	२०६२/९/२०
१०	श्री नारायणप्रसाद पौड्याल	२०६२/९/२५	२०६३/६/६
११	श्री श्यामसुन्दर बजिमय	२०६३/७/२०	२०६३/१२/६
१२	डा. कृष्णचन्द्र पौडेल	२०६३/१२/७	२०६४/२/१७
१३	श्री शेषहरी भट्टराई	२०६४/२/२२	२०६४/५/१०
१४	श्री श्यामसुन्दर बजिमय	२०६४/५/२६	२०६५/२/१
१५	श्री अन्नपुर्णानन्द दास	२०६५/२/२	२०६५/६/३
१६	श्री श्यामसुन्दर बजिमय	२०६५/९/७	२०६६/३/१६
१७	श्री गोपालप्रसाद उपाध्याय	२०६६/३/२९	२०६७/८/१५
१८	श्री कृष्णप्रसाद आचार्य	२०६७/८/१६	२०६९/६/३
१९	श्री मेघ बहादुर पाण्डे	२०६९/६/७	२०७१/५/२४
२०	श्री टीकाराम अधिकारी	२०७१/५/१९	२०७२/६/१५
२१	श्री फणीन्द्रराज खरेल	२०७२/८/१०	२०७३/१/२३
२२	श्री कृष्णप्रसाद आचार्य	२०७३/२/१२	२०७३/५/१७
२३	श्री मन बहादुर खड्का	२०७३/८/६	२०७६/६/२
२४	श्री गोपालप्रकाश भट्टराई	२०७६/६/३	२०७७/१/१६
२५	डा. पेम नारायण कंडेल	२०७७/६/१	२०७७/८/१९
२६	डा. दीपक कुमार खराल	२०७७/१०/१२	२०७८/५/७
२७	डा. रामचन्द्र कंडेल	२०७८/५/७	हालसम्म

अनुसूची २९ : वन्यजन्तुको गणना सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको वैज्ञानिक नाम	गणना वर्ष	संरक्षित क्षेत्र	अनुमानित संख्या	जम्मा संख्या
१	अर्ना	<i>Bubalus arnee</i>	२०२१	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	४९८	५१०
२	अर्ना	<i>Bubalus arnee</i>	२०२१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१२	
३	कृष्णसार	<i>Antilope cervicapra</i>	२०२१	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	१७३	३२६
४	कृष्णसार	<i>Antilope cervicapra</i>	२०२१	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६३	
५	नाउर	<i>Pseudois nayaur</i>	२०२१	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	१२९०	२६०३
६	नाउर	<i>Pseudois nayaur</i>	२०१६	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	१६१३	
७	गौर	<i>Bos gaurus</i>	२०२१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	३८८	४९३
८	गौर	<i>Bos gaurus</i>	२०१६	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०५	
९	घडियाल	<i>Gavialis gangeticus</i>	२०१६	नारायणी नदी	८४	१९८
१०	घडियाल	<i>Gavialis gangeticus</i>	२०१६	राप्ती नदी	८२	
११	घडियाल	<i>Gavialis gangeticus</i>	२०१६	बबई नदी	३१	
१२	घडियाल	<i>Gavialis gangeticus</i>	२०१६	कर्णाली नदी	१	

क्र.सं.	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको वैज्ञानिक नाम	गणना वर्ष	संरक्षित क्षेत्र	अनुमानित संख्या	जम्मा संख्या
१३	एकसिङ्गे गैंडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	२०२१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	६९४	७५२
१४	एकसिङ्गे गैंडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	२०२१	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	३८	
१५	एकसिङ्गे गैंडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	२०२१	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१७	
१६	एकसिङ्गे गैंडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	२०२१	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३	
१७	बाह्सिङ्गा	<i>Cervus duvaucelii</i>	२०२१	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२२८०	२३५९
१८	बाह्सिङ्गा	<i>Cervus duvaucelii</i>	२०१७	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	७९	
१९	पाटेबाघ	<i>Panthera tigris</i>	२०१८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	९३	२३५
२०	पाटेबाघ	<i>Panthera tigris</i>	२०१८	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	८७	
२१	पाटेबाघ	<i>Panthera tigris</i>	२०१८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२१	
२२	पाटेबाघ	<i>Panthera tigris</i>	२०१८	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१८	
२३	पाटेबाघ	<i>Panthera tigris</i>	२०१८	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६	
२४	हिउँ चितुवा	<i>Panthera uncia</i>	२०१२	हिमाली संरक्षित क्षेत्रहरु	३०१-४००	३०१-४००

अनुसूची ३० : चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट गैंडा स्थानान्तरण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	वर्ष (सन्)	महिना	भाले	पोथी	जम्मा	स्थानान्तरण गरिएको स्थान
१	१९८६	फेब्रुअरी डिसेम्बर	३ ५	१ ४	४ ९	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
२	१९९१	जनवरी फेब्रुअरी	६ २	१४ ३	२० ५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
३	१९९९	जनवरी	४	०	४	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
४	२०००	मार्च नोभेम्बर नोभेम्बर	५ ३ १	५ ३ ३	१० ६ ४	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज
५	२००१	मार्च	३	२	५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
६	२००२	मार्च	५	५	१०	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
७	२००३	अप्रिल	३	७	१०	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
८	२०१६	मार्च	३	२	५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
९	२०१७	अप्रिल अप्रिल	१ १	४ २	५ ३	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, रानी ताल बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बबई नदी तटीय क्षेत्र
जम्मा			४५	५५	१००	

अनुसूची ३१ : नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई बन्यजनतु उपहार दिएको विवरण

क्र.सं.	नियरित गरिएको मिति (सन्)	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	नियरित गरिएको परिणाम	नियरित गरिएको संस्था/ब्यक्ति को नाम	नियरित गरिएको नाम	नियरित गरिएको देश	कैफियत
१	१९८५	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♂	Duduwa National Park	भारत	Live animal	
२	१९८७	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♀	President Ronald Regan	अमेरिका	Live animal less than one year	
३	१९८७	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♀	National Zoological Park	अमेरिका	Live animal less than one year	
४	१९९०	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♀	Munich Zoo	जर्मनी	Live animal for conservation education	
५	१९९०	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♀	Singapore Zoological Association	सिङ्गापुर	Live animal (1 male calf and 1 female calf) for captive breeding	
६	१९९०	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♀	Fortwort Zoological Association	अमेरिका	Live animal (1 male calf and 1 female calf) for captive breeding	
७	१९९३	एकसिङ्हे नौडा	<i>Rhinoceros unicornis</i>	♀	Mirpur National Zoo, Dhaka	बङ्गलादेश	Live animal less than one year	

क्र.सं.	नियर्त गरिएको मिति (सन्)	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	नियर्त गरिएको परिणाम	नियर्त गरिएको संस्था / व्यक्ति को नाम	नियर्त गरिएको गरिएको देश	कैफियत
८	१९९३	एकसिंहे नौँडा	Rhinoceros unicornis	♀	Wilhelma Zoo, Stuttgart	जर्मनी	Live animal (1 female calf)
९	१९९६	एकसिंहे नौँडा	Rhinoceros unicornis	♀	Zoological Society of London	यु.के.	Live animal (2 female rhinos under 2 years old)
१०	२००२	एकसिंहे नौँडा	Rhinoceros unicornis	♀	Tama Zoological Park	जापान	Live animal (1 male calf and 1 female calf) for captive breeding
११	२००६	एकसिंहे नौँडा	Rhinoceros unicornis	♀	Vainna Zoo	अष्ट्रीया	Live animal
१२	२०१८	एकसिंहे नौँडा	Rhinoceros unicornis	♀	Ms. Yu Hong, Gaungdong Chimelong Safari Park	चीन	Live animal
१३	२०१८	एकसिंहे नौँडा	Rhinoceros unicornis	♀	Shanghai Wild Animal Park	चीन	Live animal
		जम्मा		२६			
१४	१९९०	बाडियाल गोही	Gavialis gangeticus	♀	Munich Zoo	जर्मनी	Captive raised hatching

क्र.सं.	नियत गरिएको मिति (सन्)	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	नियत गरिएको परिणाम	नियत गरिएको संस्था/व्यक्ति को नाम	नियत गरिएको नाम देश	कैफियत
१५	२०००	घाडियाल गोही	<i>Gavialis gangeticus</i>	६	La Ferme Aux crocodiles Pierrelatte	फ्रान्स	Live animal (4 female and 2 male of babies gharials) for captive breeding
१६	२००४	घाडियाल गोही	<i>Gavialis gangeticus</i>	२	Royal Government of Bhutan	भूटान	2 males for captive breeding
		जम्मा		१०			
१७	१९९४	घाडियाल र मगर गोही	<i>Gavialis gangeticus</i> and <i>Crocodylus palustris</i>	३० अण्डा घडियाल गोहीका र ३० अण्डा मगर गोहीका	Atagawa Tropical and Alligator Garden	जापान	Eggs collected from wild
१८	१९९५	घाडियाल र मगर गोही	<i>Gavialis gangeticus</i> and <i>Crocodylus palustris</i>	३० अण्डा घडियाल गोहीका र ३० अण्डा मगर गोहीका	Atagawa Tropical and Alligator Garden	जापान	Eggs collected from wild
		जम्मा		६० अण्डा घडियाल गोहीका र ६० अण्डा मगर गोहीका			

क्र.सं.	नियर्त गरिएको मिति (सन्)	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	नियर्त गरिएको परिणाम	नियर्त गरिएको संस्था / व्यक्ति को नाम	नियर्त गरिएको गरिएको देश	कैफियत
१९	१९९२	बाँसो	<i>Canis lupos chanco</i>	१	Osaka Municipal Tennogi Zoological Garden	जापान	Live animal (1 male wolf)
२०	१९९८	चितुवा	<i>Panthera pardus</i>	२	Riyad Zoological Garden	साउदी अरबीया	Cubs of live animal

अनुसंधान ३२ : नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई बन्यजनतको आखेटोपहार उपहार दिएको विवरण

क्र.सं.	नियर्त गरिएको मिति	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	नियर्त गरिएको परिणाम	नियर्त गरिएको संस्था / व्यक्ति को नाम	नियर्त गरिएको गरिएको देश	कैफियत
१	१९८७	घाडियाल गोही	Gharial Crocodile	१	His Imperial Highness Prince Narahito	जापान	Stuffed Specimen
२	१९९८	गौउर	Gaur	१	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरबीया	1 hide (pelt and skull)
३	१९९८	पाटे बाघ	Tiger	१	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरबीया	hide (pelt and skull)

क्र.सं.	नियति गरिएको मिति	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	नियति गरिएको परिणाम	नियति गरिएको संस्था / व्यक्ति को नाम	नियति गरिएको देश	कैफियत
४	१९९८	जराया	Sambar Deer	१	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरबीया	
५	१९९८	काठे भालु	Sloth Bear	१	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरबीया	skull and hide
६	१९९८	खर मजुर	Peacock	१	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरबीया	skin and feather
७	२००२	चितुवा	Common Leopard	२	Nagababa of Gangotri dham	भारत	2 peice skin for religious purpose
जम्मा				५			

अनुसूची ३३ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण विभागावाट जारी नागरिक बड़ापत्र

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्ने पर्ण कागजातहरू	लाग्ने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुफाउनु पर्ने दस्तुर
१.	संरक्षित क्षेत्राधिकर नेपाली नागरिक / संस्थावाट नमुना संकलन नागरिकन गरिने अध्ययन / अनुसन्धानको अनुमति	क. अध्ययन / अनुसन्धानको प्रस्ताव ख. सिफारिस पत्र ग. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	३ दिनभित्र	इकोलोजिज्ट / सहायक इकोलोजिज्ट	२३, २४	नि.शुल्क
२.	संरक्षित क्षेत्राधिकर नेपाली नागरिक / संस्थावाट नमुना सङ्कलन गरेर गरिने अध्ययन / अनुसन्धानको अनुमति	क. अध्ययन / अनुसन्धानको प्रस्ताव ख. सिफारिस पत्र ग. सेवाग्राही / संस्थाको लिखित निवेदन	१० दिनभित्र	इकोलोजिज्ट / सहायक इकोलोजिज्ट	२३, २४	नि.शुल्क
३.	संरक्षित क्षेत्राधिकर विदेशी नागरिक / स्थाले नेपाली अनुसन्धानमालक संस्थासँग आवद्ध भई गरिने अध्ययन / अनुसन्धान अनुमति	क. अध्ययन / अनुसन्धानको प्रस्ताव ख. सिफारिस पत्र ग. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन घ. राहदानीको प्रतिलिपि ड. आबद्ध संस्थाको स्पष्टारस पत्र र प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि	१५ दिनभित्र	इकोलोजिज्ट / सहायक इकोलोजिज्ट	२३, २४	नि.शुल्क

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्रहीले पेश गर्नु पर्ने कागजातहरु	लाने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुफाउनु पर्ने दस्तुर
४.	वन्यजन्तु आयात / नियातमा अनुमति	क. सेवाग्रहीको लिखित निवेदन ख. आयात / नियात गरिन लागिएको वन्यजन्तुको सङ्कलन गर्न तथा संकलन गरेका कानूनी प्रमाण / इजाजत	३० दिनभित्र इकोलोजिस्ट / सहायक इकोलोजिस्ट	२५, २४	स्वेदेशी नागरिक रु. २,०००/- विदेशी नागरिक रु. ५,०००/- (विविध सिफारिस दस्तुर)	
५.	संरक्षित क्षेत्रको वार्षिक कार्यक्रम / मध्यवर्ती क्षेत्रको कार्यक्रमबारे जानकारी	क. मौखिक अनुरोध / सेवाग्रहीको लिखित निवेदन ख. सम्बन्धित कार्यलय / मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिको सिफारिस	२ दिनभित्र योजना अधिकृत / सहायक योजना अधिकृत	२०, २२	निःशुल्क	
६.	मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापनको जानकारी	मौखिक अनुरोध	२ दिनभित्र व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	निःशुल्क	
७.	वन्यजन्तु शिकार अनुज्ञापत्र (नियमित शिकार)	सेवाग्रहीको लिखित निवेदन व्यवस्थापन अधिकृत	७ दिनभित्र व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	रा.नि. तथा व.स. नियमावली, २०३० को अनुसूची १ बमोजिसको दस्तुर।	

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्ने पर्ने कागजातहरू	लाग्ने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुफाउनु पर्ने दस्तुर
८.	नियमित शिकार आखेटोपहार अनुशासन	सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	३ देखि ७ दिनभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत / सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	नेपाली नागरिक रु.१०००/- विदेशी नागरिक रु.५०००/-
९.	संरक्षित क्षेत्राभित्र सेवा सञ्चालन	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. सेवा सञ्चालन गर्ने प्रस्ताव	७ दिनभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत / सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	ऐन नियममा व्यवस्था भए बमोजिम ।
१०.	संरक्षित क्षेत्राभित्र भौतिक पुर्वाधारहरू निर्माण अनुमति / सहमति / प्रक्रिया	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. भौतिक पुर्वाधारको प्रस्ताव	७ दिनभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत / सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	नि.शुल्क
११.	मध्यवर्ती क्षेत्र / सरक्षण क्षेत्रमा उच्चाग दर्ता सहमति / अनुमति / प्रक्रिया	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. भौतिक पुर्वाधारको प्रस्ताव / सम्बन्धित निकायको सिफारिस	७ दिनभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत / सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	नि.शुल्क
१२.	वन्यजनन्तु चोरी शिकार नियन्त्रण सम्बन्धी जानकारी	मौखिक अनुरोध	२ दिनभित्र	अनुसन्धान अधिकृत / सहायक अधिकृत	२१, २२	नि.शुल्क

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्नु पर्ने कागजातहरु	लाग्ने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुझाउनु पर्ने दस्तुर
१३.	संरक्षित क्षेत्रभित्र अवलोकन भ्रमणको अनुमति	१. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन (लाग्ने समयको विवरण साहित) २. भ्रमणकर्ताहरुको नामावली	१ देखि ३ दिनभित्र	संरक्षण शिक्षा अधिकृत / सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	ऐन नियममा व्यवस्था भए बमोजिम
१४.	वृत्तचित्र छायाँइन अनुमति पत्र	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. वृत्तचित्रको पटकथाको प्रतिलिपि ग. सुचना तथा सचार मन्त्रालयको सहमति पत्र घ. नियमानुसार छायाँइन दस्तुर बुझाएको रसिद	३ दिनभित्र	संरक्षण शिक्षा अधिकृत / सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	नागरिकलाई रु. १०,०००/- सार्क मुलाका नागरिकलाई रु.५०,०००/- अन्य विदेशी नागरिकलाई यु.एस.डिलर १५००/-
१५.	जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने तथा सुचनामुलक सामग्री	सेवाग्राहीको लिखित निवेदन वा मौखिक अनुरोध	२ दिनभित्र	संरक्षण शिक्षा अधिकृत / सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	निः शुल्क

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्ने पर्ने कागजातहरू	लाग्ने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुझाउनु पर्ने दस्तुर
१६.	साहसिक पर्यटकीय गतिविधिको सहमति	क. साहसिक गतिविधिको प्रस्ताव ख. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	सारक्षण शिक्षा अधिकृत / सहायक सारक्षण शिक्षा अधिकृत	सारक्षण शिक्षा अधिकृत / सहायक सारक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	हिमाली तथा पहाडी सरक्षण क्षेत्राभित्र साहसिक पर्यटकीय सेवाहरू सञ्चालन गर्ने कार्यविधि २०६७ को अनुसूची १ बमोजिसको दस्तुर ।
१७.	पुस्तकालय सेवा	मौखिक अनुरोध / सेवाप्राहीको लिखित निवेदन	सहायक सारक्षण शिक्षा अधिकृत / पुस्तकालय सहायक	सहायक सारक्षण शिक्षा अधिकृत / पुस्तकालय सहायक	३९	निःशुल्क
१८.	विविध सुचना सम्बन्धी जानकारी	मौखिक अनुरोध / सेवाप्राहीको लिखित निवेदन	सुचना आधिकारी	सुचना आधिकारी		सुचनाको हक्क सम्बन्धी ऐन, नियमानुसार दस्तुर ।
१९.	गुनासो सुन्ने अधिकारी	—	महानिर्देशक	—	—	—

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं